Lat-Lit-

IN MEMORIAM JOHANNIS Mc CAUL

UNIVERSITATIS COLLEGII APUD TORONTONENSES PRAESIDIS PRIMI

AB AN:DOM:MDCCCXL AD AN:DOM: MDCCCLXXX:

ET OB DOLOREM COLLEGII CUM BIBLIOTHECA SUA

A:D:XV KAL:MART:AN:DOM:MDCCCXC

INCENDIO COMBUSTI:

HUNC CUM CAETERIS LIBRIS QUI JOHANNIS Mc CAUL QUONDAM

ERANT UNIVERSITATIS COLLEGIO DONO DEDERUNT HEREDES EJUS:

SCILICET UT BIBLIOTHECAM,

QUAM MAGNA EX PARTE IPSE OLIM VIVUS INSTITUISSET,

EANDEM ETIAM MORTUUS ALIQUA TAMEN EX PARTE RESTITUERET.

L Lad

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

LL
H8113Th

HORACE

THE WORKS

OF

QUINTUS HORATIUS FLACCUS.

FROM THE TEXT OF ORELLIUS.

WITH

A BIOGRAPHICAL MEMOIR,

BY THE

REV. HENRY THOMPSON, M.A.

(FORMERLY SCHOLAR OF ST. JOHN'S COLLEGE, CAMBRIDGE,)
VICAR OF CHARD.

Illustrated with Engravings from the most Authentic Sources.

LONDON AND GLASGOW:
RICHARD GRIFFIN AND COMPANY,
PUBLISHERS TO THE UNIVERSITY OF GLASGOW.
1855.

11267
9/12/90
B

GLASGOW:
PRINTED BY BELL AND BAIN.

TO

WILLIAM RAMSAY, ESQ. M.A.

PROFESSOR OF HUMANITY IN THE UNIVERSITY OF GLASGOW,

This Illustrated Series

OF

THE CLASSICAL AUTHORS,

IS RESPECTFULLY DEDICATED

BY

THE PUBLISHERS.

LIST OF ILLUSTRATIONS.

CARMINA—LIBER I.

	PAGE
VIGNETTE. *La Musée Royale*	v
BACCHANTE. *Pompeii*	xii
HORACE, *from an Antique Beryl*	xiii
MAECENAS. *Visconti, Iconographie Romaine*	xxxii
MAECENAS. *Visconti, Iconographie Romaine*	2
AUGUSTUS. *Museum Florentinum*	4
VIRGIL, *from an Antique Gem*	6
SHIP. *Large Brass of Commodus*	7
ROMAN BANQUET. *Bartoli Admiranda*	8
STATUE OF A ROMAN LADY, *found at Pompeii*	9
AGRIPPA. *Visconti, Iconographie Romaine*	10
ROMAN STANDARDS, *on a Denarius*	10
TEMPLE OF OLYMPIAN JOVE AT ATHENS. *Sargent*	11
GREEK YOUTH ATTIRED BY HIS MOTHER FOR THE PUBLIC GAMES. *Panof. Griechinnen und Griechen*	12
GREEK WARRIOR SETTING OUT FOR THE WARS. *Panof. Bild. Antik. Leb.*	12
DANCING GIRL. *Antiq. d'Herculaneum*	13
JUPITER, JUNO, NEPTUNE, AND MERCURY. *Bartoli Admiranda*	14
THE DIOSCURI, *on a Quinarius*	15

PAGE

Apotheosis of Augustus, *from an Antique Cameo* 16
Mausoleum of Augustus. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . 18
Cupid drawn by Dolphins. *Rossi, Gemme Antiche* . . . 19
Dea Roma. *Museum Florentinum* 20
Greek Heroes in Car. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . . 21
View of Delphi, with the Oracular Cave. *Sargent* . . 22
Rome overthrown by the Gauls. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* 23
Bacchantes, *from an Antique Gem* 24
Lapithae and Centaurs. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . 25
Battle between Romans and Parthians. *Sargent* . . . 26
Remains of the Villa of Maecenas. *Sargent* . . . 27
Apollo Belvidere, *from the Statue in the Vatican* . . . 28
Cincinnatus Summoned from the Plough. *Rossi, Gemme Antiche* . 29
Genius with Thyrsus and Basket. *Antiq. d' Herculaneum* . . 30
Virgil. *Visconti, Iconographie Romaine* 31
Venus, *from an Antique Gem* 32
Cape Leucadia. *Sargent* 33
Tiridates. *Visconti, Icon. Grec.* 33
Bellerophon and the Chimaera. *Rossi, Gemme Antiche* . . 34
Funeral Ceremonies. *Panof. Bild. Antiq. Leben.* . . . 35
Roman Altar 36
Roman Horse Soldier. *Montfaucon* 37
Greek Philosopher. *Hope's Costumes of the Ancients* . . 37
Venus Victrix. *Rossi, Gemme Antiche* 38
Venus, *on a Denarius* 38
Apollo. *Visconti, Illus. Monum. Borghesiani* 39
Roman Lyres. *Hope's Costumes of the Ancients* . . . 40
Tibullus, *from an Antique Bust* 41
Jupiter, Minerva, and Diana 42
Templum Fortunae Virilis. *Morelli &c. Vedute di Roma* . . 43
Arms of the Barbarians. *Arch of Constantine* . . . 44
Emblematical Head of Spain. *Sargent* 45
Roman Triumph. *Real Museo Borbonico* 46
Cleopatra. *Visconti, Icon. Grec.* 47
Wine Vessels, &c. *British Museum* 48

CARMINA—LIBER II.

Roman General and Dacian. *Montfaucon* 51
Masks, *from a Mosaic at Hadrian's Villa* 52

PAGE

KINGS OF PARTHIA. *Visconti, Icon. Grec.* 53
THE TIBER, *from a Statue in the Vatican* 54
AJAX, HECTOR, AND PATROCLUS. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . 55
AEDES VESTAE. *Morelli, &c. Vedute di Roma* 56
TIBUR, THE MODERN TIVOLI. Temple of the Sybil. *Sargent* . 57
ROMAN GREETING, *from a Sculpture in the British Museum* . . 58
THE CASPIAN SEA. *Sargent* 60
MUSICAL CONTEST. Pythian Games. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . 61
VASE. *Real Museo Borbonico* 62
HANNIBAL. *Visconti, Icon. Grec.* 63
CERES, PLUTO, AND PROSERPINE. *Müll. Denk. der Alt. Kunst.* . 64
SACRIFICE. *Rossi, Gemme Antiche* 66
CATO, *from an Antique Gem* 67
PROW OF A ROMAN GALLEY. *Hope's Costumes of the Ancients* . 68
LICTOR WITH THE FASCES, *from an Ancient Bas-relief* . . . 69
PHOEBUS AND ZODIAC. *Sargent* 70
AENEAS. *Large Brass of Antoninus* 71
BACCHUS. *Müll. Denk. der Alt. Kunst.* 73
LYCURGUS. *Visconti, Icon. Grec.* 74
THE EAST AND THE WEST. *Montfaucon* 75

CARMINA—LIBER III.

VIEW OF MOUNT OLYMPUS. *Sargent* 79
DACIAN AND ROMAN SOLDIERS. *Montfaucon* 81
CERES. *Müll. Denk. der Alt. Kunst* 82
INFANT HERCULES. *Real Museo Borbonico* 83
REMAINS OF THE CAPITOL. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . 85
CALLIOPE. *Rossi, Raccolta di Statue Antiche* 86
ANCIENT BRITISH CORACLE 88
REGULUS RETURNING TO CARTHAGE. *Camuccini* 89
ROMAN CITIZENS. *Bardon* 91
NUPTIAL COUCH. *Bartoli Admiranda* 92
SACRIFICING A KID TO BACCHUS. *Rossi, Gemme Antiche* . . 94
PERSIAN KING, *from Sculptures at Persepolis* 95
JUPITER, *on a Semis* 96
DANAIDS. *Visconti, Mus. Pio. Clem.* 97
MERCURY, *on a Sextans* 98
WINGED GENIUS. *Antiq. d'Herculaneum* 99
MINERVA, *on a Triens* 99

PAGE

FOUNTAIN OF EGERIA. *Antonelli, Vedute di Roma* . . . 100
LIVIA. *Museum Florentinum* 101
OCTAVIA. *Museum Florentinum* 101
SACRIFICE TO BACCHUS. *Panof. Bild. Ant. Leben.* . . . 102
PHILIP OF MACEDON. *Museum Florentinum* 103
FAUN AND GOAT. *Rossi, Gemme Antiche* 105
MUSICAL ENTERTAINMENT. *Antiq. d'Herculaneum* . . . 106
SOURCE OF THE SCAMANDER ON MOUNT IDA. *Sargent* . . 107
ROMAN AMPHORAE. *From Pompeii* 108
DIANA, *on a Coin* 109
TEMPLE OF DIANA AT EPHESUS, *on a Coin* 109
SACRIFICE. *Lydian Marbles* 110
SACRIFICIAL IMPLEMENTS. *Denarius of Nero* 110
THE CAPITOL. *Large Brass of Vespasian* 111
THE CAPITOL. *Medallion of Domitian* 111
BACCHUS, *from a Silver Coin of Naxus in Sicily,* . . . 113
BIRTH OF VENUS. *Bartoli Admiranda* 114
EUROPA AND BULL. *Rossi, Gemme Antiche* 115
CRETE. *Sargent* 117
GEM. *Museum Florentinum* 118
THE ROMAN FORUM 119
CASTLE OF TIRIDATES. *Sargent* 120
CASTOR AND POLLUX WATERING THEIR HORSES AT THE LAKE OF JUTURNA, *from a Denarius* 121
THE VICTOR CROWNED. *Barry* 122

CARMINA—LIBER IV.

VENUS APHRODITE. *Rossi, Gemme Antiche* 125
TEMPLE OF VENUS AND OF ROME. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* 126
VICTORY. *Montfaucon* 127
MELPOMENE. *Rossi, Roccolta di Statue Antiche* . . . 129
TIBERIUS AND LIVIA. *Museum Florentinum* 130
FOUNTAIN NEAR CARTHAGE. *Sir G. Temple* 132
AUGUSTUS, *from a Middle Brass* 133
ROME TRIUMPHANT. *Piranesi* 134
APOLLO IN CAR. *Antiq. d'Herculaneum* 135
ROMAN LYRE AND PECTEN. *Hope's Costumes of the Ancients* . . 136
NUMA POMPILIUS AND ANCUS MARCIUS. *Icon. du Canini* . 137
TOMB OF THE SCIPIOS. *L'Univers Pittoresque* . . . 138

PAGE

ROMULUS AND REMUS, *on a Denarius* 139
HOMER, *from an Antique Bust* 140
TOMB OF VIRGIL. *Bartoli, Ant. Sepolc.* 143
AUGUSTUS. *Rossi, Raccolta di Statue Antiche* 145
TEMPLE OF PEACE. *Venuti, Antichite di Roma* 147
TEMPLE OF JANUS. *Large Brass of Nero* 148

CARMEN SECULARE.

THE COLISEUM 151
THE PANTHEON, BUILT BY AGRIPPA. *Morelli &c. Vedute di Roma* . 153

EPODON—LIBER.

INSULA TIBERINA. *Antonelli, Vedute di Roma* 157
HOUSE OF TIMOLEON. *Sargent* 158
PORTA CAPENA. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . . 161
CAVE CANEM, *from a Mosaic at Pompeii* 164
ROMAN FORTIFICATIONS. *Montfaucon* 165
AUGUSTUS IN A TRIUMPHAL CAR DRAWN BY ELEPHANTS, *from a Large Brass* 166
CARPENTUM, *from a Large Brass* 166
SCIPIO AFRICANUS. *Visconti, Iconog. Grec.* 167
ROMAN SHIP, *from a Large Brass of Commodus* 168
GROUP OF DOLPHINS, &c. *Antiq. d'Herculaneum* 168
LADY WITH STYLE. *Panof. Bild. Antik. Leben.* 169
GENII. *Antiq. d'Herculaneum* 170
CENTAUR AND CUPID. *Raccolta di Rossi* 171
ROMANS AND GAULS. *Column of Trajan* 173
THESEUS AND THE AMAZONS. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . 175
LAMP. *Antiq. d'Herculaneum* 177

SATIRÆ—LIBER I.

PALACE OF THE CÆSARS. *Venuti, Antichita di Roma* 181
JUPITER AND TITANS. *Müll. Denk. der Alt. Kunst.* 182
THE ACROPOLIS OF ATHENS 183

PAGE

TERENCE, *from an Antique Bust* 185
SYLLA. *Visconti, Iconog. Grec.* 187
GROUP OF SEA HORSES, &c. *Antiq. d'Herculaneum* . . . 188
JUNO, *from a Basso-relievo in the Capitol* 189
JUNO, *from a Statue in the Vatican* 189
ROMAN SANDALS. *Becker's Gallus* 192
BOY READING. *Panof. Bild. Antik. Leben.* 193
ENNIUS, *from an Ancient Bust* 195
ROMAN BATH, *from the Baths of Titus* 195
DENARIUS OF THE GENS PETILLIA. *British Museum* . . 196
CANDLESTICK. *Antiq. d'Herculaneum* 197
WALLS OF ROME. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . . 198
MARCUS ANTONIUS. *Visconti, Iconog. Romaine* 199
THE TOGA, *from Ancient Statues* 199
VIEW OF BRUNDUSIUM. *Sargent* 201
JUPITER WITH STATUE OF VICTORY. *Hope's Costumes of the Ancients* . 202
TARPEIAN ROCK. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . . 203
CIRCUS MAXIMUS. *Large Brass of Trojan* 205
THE COLLINE GATE. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . . 207
JULIUS CÆSAR, *on a Denarius* 209
VESTA, *on a Denarius* 210
COMIC ACTOR IN THE MIMES. *British Museum* 211
CATULLUS, *from an Antique Bust* 212
ACCIUS, *from an Antique Bust* 213
ROMAN ARMOUR, *from the Column of Trajan* 214

SATIRÆ—LIBER II.

ROMAN AUTHOR RECITING. *British Museum* 217
BOXING WITH THE CESTUS. *Barslow* 218
MINERVA, *from a Statue at Florence* 220
VIEW OF SPARTA. *Sargent* 223
SENECA. *Vorstermans* 224
CONSUL DEVOTING HIMSELF TO DEATH. *Vatican Virgil* . . 225
COIN OF AEGINA. *British Museum* 227
SACRIFICING A PIG. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . . 228
ROMAN AEDILES, *on a Denarius* 229
SACRIFICE OF IPHIGINIA. On a Vase. *Bartoli Admiranda* . . 230
SACRIFICE TO JUPITER. *Bardon* 232
PLATO. *Museum Florentinum* 234
ULYSSES RECOGNIZED BY HIS DOG, *on a Denarius* . . . 236

PAGE

View of Thebes. *Sargent* 238
Funeral Feast, *from an Etruscan Vase* 239
Mercury. *Antiq. d'Herculaneum* 240
Puteal Libonis, *on a Denarius of the Gens Scribonia* . . . 241
Dacian Horseman, *from Trajan's Column* 243
Saturn, *from an Antique Gem* 244
Garland Weaving, *from a Painting at Pompeii* . . . 247
Moneta, *on a Denarius* 249

EPISTOLÆ—LIBER I.

Amphitheatre at Pompeii. *Sargent* 253
Horse Racing. *Panof. Bild. Antiq. Leben.* 255
Praeneste. *L'Univers Pittoresque* 256
Country Scene. *Antiq. d' Herculaneum* 259
Domestic Scene. *Antiq. d'Herculaneum* 260
The Coliseum. *Large Brass of Titus* 262
Autumn. *Antiq. d'Herculaneum* 263
Rome Seated on the Seven Hills, *on a Large Brass of Vespasian* . 265
Spring. *Antiq. d'Herculaneum* 267
Roman Emperor Sacrificing. *Large Brass of Caligula* . . 268
Persepolis. Hall of Xerxes Restored. *Botta* . . . 269
Augustus, *on an Aureus* 271
Roman Book 271
View of Vicovaro. *Robertson* 272
Horse Racing. *Panof. Bild. Antik. Leben.* 273
Bay of Baiae. *Robertson* 274
Janus, *on an As* 277
Coin of Corinth. *Hunterian Museum* 278
View of Surrentum. *Sargent* 279
Flaminian Circus. *Overbeke, les Restes de l'Ancienne Rome* . . 281
Bacchus, Faun, and Satyr. *Bartoli Admiranda* . . . 283
Arch of Janus Quadrifrons. *Morelli &c. Vedute di Roma* . . 285
Lepidus, *from an Antique Gem* 286

EPISTOLÆ—LIBER II.

Clio. *Rossi, Raccolta di Statue Antiche* 289
Athenian Exercises. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . . 290

PAGE

LIVY, *from an Antique Bust* 291
ANCILIA, *on a Denarius* 292
ANCIENT SCULPTORS. *Panof. Bild. Antik. Leben.* . . . 292
THEATRE OF MARCELLUS. *Morelli &c. Vedute di Roma* . . 295
ALEXANDER THE GREAT, *from an Antique Gem* . . . 296
THE ACADEMIC GROVES AT ATHENS. *Sargent* 298
TETRADRACHM OF ATHENS. *Hunterian Museum* . . . 299

ARS POETICA.

VIEW OF MOUNT PARNASSUS. *Sargent* 305
MUSICAL PRIZE. *Panof. Bild. Antik. Leben.* 307
VULCAN MAKING THE SHIELD OF ACHILLES. *Müll. Denk. der Alt. Kunst.* 309
PLAN OF THE THEATRE AT POMPEII 310
TIBIA. The Double Flute, *from a Painting at Pompeii* . . 311
SOCRATES, *from an Antique Bust* 314
VIEW OF MOUNT ETNA 318

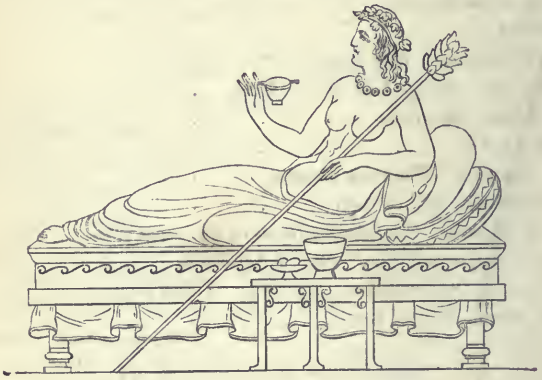

BIOGRAPHICAL MEMOIR OF HORACE,

ADAPTED FROM THE REV. HENRY THOMPSON'S ARTICLE ON LATIN POETRY, PART II. IN THE ENCYCLOPÆDIA METROPOLITANA.

QUINTUS HORATIUS FLACCUS was born at Venusia or Venusium,[1] a town on the frontiers of Lucania and Apulia, in the Consulship of L. Aurelius Cotta and L. Manlius Torquatus;[2] consequently in the 689th year of Rome, and sixty-five years before the vulgar era.[3] His father was a freedman and tax-gatherer,[4] who invested his gains in a small farm,[5] where the poet passed his earliest years, and imbibed that keen relish for rural pleasures, that ardent love of nature, and that warm admiration of the simple and hardy rustic life, which everywhere animate his writings. Of his early childhood at this place he gives us an anecdote which is partly, no doubt, a poetical fiction, but possibly may have had some sort of foundation. He had strayed, he tells us, in a playful ramble to Mount Vultur, where, overpowered with fatigue, he fell asleep. Here the wood-pigeons protected him from the gaze of wild beasts under a heap of laurel and

[1] 2 Sat. i. 35. [2] 3 Od. xxi. 1. Cf. Epod. xiii. 8. et 1 Ep. xx. 27.

[3] See Clinton, Fasti Hellenici, A.C. 65.

[4] Sat. vi. 86. Suet. in Vitâ. Or, a collector of payments at auctions, if the reading in Suetonius be *exauctionum*, not *exactionum*. This writer also mentions a prevalent opinion that Horace's father was a drysalter. But the testimony of Horace himself is quite express for his having been a collector in some way; and the passage itself appears interpolated.

[5] Some contend that he became "*coactor*" after his removal to Rome. See Obbarius, Einleit. zu Horaz. Anm. 6.

myrtle, which they accumulated over him.[1] When he was, probably, about twelve years of age, his father removed him to Rome, and there gave him a liberal education under Orbilius Pupilus of Beneventum.[2] By him he was instructed in Greek literature, and had perused the *Iliad*, as he himself informs us,[3] before he went to Athens, which had long been a place of fashionable literary resort for the Roman youth, to complete his education. During his abode there, the assassination of Cæsar, and the consequent troubles, took place; and Brutus, on his march to Macedonia, took with him, among many other young Romans of similar pursuits, Horace, who was then in his twenty-third year, and gave him the rank of Military Tribune:[4] in this office he sustained some hard service,[5] and possibly crossed into Asia. He freely confesses his cowardice, at the battle of Philippi, where he left his shield,[6] a circumstance which the ancients considered particularly ignominious. It is possible, however, that Horace has himself overcharged the picture, wishing, by this stroke of apparent candour and simplicity, to persuade Augustus that his connexion with the adverse party was less the result of political conviction than of the natural activity and restlessness of a youthful mind, ardent for adventure, and only brave while thoughtless of danger. That Augustus could totally forget the circumstances in which Horace had placed himself was not to be expected; it might, therefore, have been politic in the poet to set them in a less unpleasant light; and with the mention of the event he has not forgotten to notice the scattering of the brave, and the prostration of the threatening, before the irresistible arm of Cæsar.

Horace made no solicitations to Augustus. Thrown on his own resources, his habits and pursuits allowed him no other subsistence than literature. Poverty, whose chilling influence on the fire of Poetry the great Satirist has so pathetically lamented,[7] was his bold and stimulating Muse.[8] What were the productions of her inspiration, or whether any are now extant, is not known; but the situation of public affairs renders it possible that the XIVth Ode of the Ist Book, in which he addresses the Roman State under the allegory of a weather-beaten vessel, was written under these circumstances. This Ode, however, is by Canon Tate referred to Horace's 39th year, when the project of restoring the republic followed the triumph of Augustus over Antony. Whatever were the merits of his early compositions, Horace was soon known to Virgil, the similarity of whose situation almost necessarily interested him in the fate of his brother bard; and by him he was recommended to Mæcenas. He had, however, the advantage of a still more powerful friend: Varius, "the lofty bird of Homeric song," as he termed him in his poetical raptures,[9] and, in his prosaic moments, "the unrivalled Epic,"[10] and whose tragic excellence was also considerable, became interested in his favour, and also mentioned him to Mæcenas. Horace has left us a pleasing

[1] 3 Od. iv. 9. [2] Ep. ad Aug. 69. [3] 2 Ep. ii. 41.
[4] 1 Sat. vi. 48. [5] 2 Od. vii. 1. [6] 2 Od. vii. 3.
[7] Juv. Sat. vii. [8] 2 Ep. ii. 51. [9] 1 Od. vi. 2. [10] 1 Sat. x. 44.

and natural account of his introduction to the literary courtier.[1] In few and broken words he candidly explained his simple history; he received a brief answer; and, in nine months after his introduction, that lordly monarch of wits called him to the number of his subjects. His earliest composition after this event is, probably, that which stands first in his works; at least, he informs us that his first poem was composed in honour of Mæcenas;[2] and this Ode has the appearance of being written under such circumstances. It describes the various pursuits of mankind briefly, but comprehensively; it touches on the addiction of each individual to his own; and it concludes with an animated eulogy on Poetry, describing the author's exclusive devotion to its cultivation, and expressing a hope that Mæcenas would class him among the lyric bards. His patron assented; and the consequent cessation of jealous malevolence is gratefully and exultingly celebrated by Horace, in the IIIrd Ode of his IVth Book.

Though Mæcenas was slow in the formation of the poet's acquaintance, he showed himself forward in its cultivation afterwards; and Horace, very shortly after he had been thus noticed, accompanied the Minister on his journey to Brundusium, whither he was sent by Augustus to treat with Antony, who was then menacing Italy with a renewal of the civil wars. This event must have taken place at so early a period of Horace's acquaintance with Mæcenas, that some writers have supposed that the poet celebrated in his *Journey to Brundusium* an expedition of a similar nature, which Mæcenas undertook two years after, when Antony landed at Tarentum; but the name of Coccejus Nerva, which occurs in the *Satire*, restricts the subject to the earlier event, as that person attended only on the former expedition. On this occasion Horace had an opportunity of enjoying the society of his friends Virgil, Varius, and Plotius. The enthusiasm of his admiration for these illustrious men, and the warmth of his attachment, so exquisitely expressed in his Satire on the occasion, are among the many proofs that rivalry in ingenuous studies is far from being necessarily connected with disingenuous passions; and that the friendships which result from literary, and especially poetical, sympathy, are ordinarily the most exalted and permanent of any. But although Mæcenas took every opportunity of conversing with Horace, his caution and reserve were still maintained: for that at the end of seven years they had not attained a strictly confidential familiarity, is the least that can be inferred from what Horace himself then says of the state of their acquaintance;[3] although it must be admitted that the description is designedly exaggerated. He appears at this time to have been, what Suetonius tells us he was, a Quæstor's secretary: since he mentions the desire of the secretaries to see him on a matter affecting their common interest:—

> De *re communi* scribæ magnâ atque novâ te
> Orabant hodiè meminisses, Quinte, reverti.[4]

[1] 1 Sat. vi. 54. *seqq.* [2] 1 Ep. i. 1. [3] 2 Sat. vi. 40. [4] 2 Sat. vi. 37.

The frankness and warmth of the poet, however, at length prevailed over the caution and formality of the courtier, who afterwards returned the fidelity of Horace with conduct less resembling the patron than the friend. He presented him with an estate in the Sabine territory, which has been commonly thought to be the same with the Tiburtian villa,[1] to which the poet frequently alludes. The whole history of Mæcenas indeed exhibits aversion to hasty decision, and steadiness of action where he had once decided.

By Mæcenas Horace was recommended to Augustus, with whom, according to Suetonius, or the writer of the life ascribed to that historian, he lived on terms of the closest familiarity. How far he was qualified for the intimacy of princes, he has not left us in doubt. That wonderful versatility, which, in the genius of Horace, produced such diversified poetical excellence, seems to have extended to his inclinations. He appears to have enjoyed, with equal intensity, the tranquillity of literary rural seclusion, and the social refinements of the court and city. He could pass, even with delight, from the luxurious table of Mæcenas, and the intellectual conversation of Pollio, Varius, and Virgil, to his rustic beans and bacon, and the old wives' tales of his country neighbour Cervius.[2] So sensible indeed was he of inconsistency in this respect, that he has put a severe censure of himself, on this very account, into the mouth of one of his own slaves.[3] And yet he has, perhaps, accused himself rashly. There is no inconsistency in admiring Raphael and Teniers; and the true poetic mind finds elements of beauty, and matter of pleasing contemplation, in every phase of human and inanimate nature. The country, in truth, was the home of Horace's heart: the city having no further attractions for him than such as friendship and literature presented; and when he could enjoy these by his rural hearth, the proud mistress of the world had parted with all her charms. On his conduct at the court of Augustus his epistles to Scæva and Lollius form an admirable commentary. Even in the former of these he admits that a life of obscurity is no misfortune, although he prefers an honourable intercourse with the great. From the precepts which he affords for the conduct of every part of life, and from his known familiarity with Augustus, we may conclude, that, in all his transactions with that prince, he was neither importunate nor servile; that, while loaded with honours, he made no degrading compromise—no unseasonable solicitation; but either complied with freedom, or dissented with modesty and respect.

An analysis of the several productions of Horace would exceed the limits of a sketch like this; we shall notice therefore such only as bear on his biography and the literary history of the time. But, before this is done, it will be convenient to

1 The reasons for distinguishing these places will be found at length in Tate's Horatius Restitutus, Prel. Diss. Part II. They are plausible, but scarcely demonstrative. See on Horace's Villa a list of authorities in Obbarius (Einleitung zu Horaz, Anm. 27), who inclines to think the Tiburtian villa a residence of Mæcenas (Anm. 28).

2 1 Sat. vi. 89, *seqq.*

3 Ibid. ii. 7.

premise a few words on the departments of poetry which he especially cultivated. His repeated claim to the importation of lyric poetry from Greece rests on the undisguised contempt which he entertained for Catullus, his consciousness of his own great superiority to that poet, and the fact of his having introduced some measures which had not before been employed in Latin versification. Indeed, Quinctilian, with an enthusiasm which his subject amply justifies, designates him "*lyricorum ferè solus legi dignus.*" But Horace had much more substantial claims to originality than those which he so ostentatiously put forth; his metres, on his own showing, are not original, and are, as far as may be conjectured from extant Greek fragments, considerably restricted; but his subjects breathe all the freshness of original conception. Nor can it be objected that the loss of their models allows us no criterion of their excellence; since many are purely Roman in sentiment and allusion, while others are totally unlike what ancient authors lead us to conclude respecting the strains of the Lesbian lyre. The elegant negligence of Anacreon, the daring and magnificent sublimity of Pindar, the plaintive melancholy of Simonides, alternate in the odes of Horace; but it is the *spirit* alone of these writers that we recognise; and it is probable that his imitations of Alcæus and Sappho were of the same nature. At most they seem to have been that kind of happy adaptation, which is not to be found in the Eclogues of Virgil, and which gives the beauties of an original to an acknowledged imitation. As an illustration of what we mean, we will here adduce a fragment of Alcæus, manifestly corrupt, but which Horace certainly had before his mind when he wrote the IXth Ode of his Ist Book:

Υει μὲν ὁ Σδεὺς, ἐκ δ' ὀρανῶ μέγας
Χειμὼν, πεπάγασιν θ' ὐδάτων ῥοαί.
* * * *
* * * *
Κάββαλλε τέν χειμῶν', ἐπὶ μ' ν τιθεὶς
Πῦρ, ἐν δὲ κίρναις οἶνον ἀφειδέως
Μελιχρόν· αὔταρ ἀμφὶ κόρσᾳ
Μάλθακον ἀμπιτίθει γνάφαλλον·

Yet every Roman must have felt the originality and domestic sentiment of Horace's picture, as strongly as *we* participate in the social cheerfulness of Cowper's snug and curtained fireside. The XXXVIIth Ode of the same Book has been partially imitated from an Ode of Alcæus, beginning:

Νῦν χρὴ μεθύσκειν, καί τινα πρὸς βίαν[1]
Πίνειν, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος·

But the whole spirit of the composition is essentially Roman, and the magnificent

[1] If the reading be, as some give it,

——— χθόνα πρὸς βίαν
Παίειν,

the imitation is yet closer. But the term *libero* marks the occasion, and the Roman spirit of indignant liberty spurning the riven chain.

description of Cleopatra stamps it original. The XVIIIth Ode of the same Ist Book is, probably, one of the closest imitations of Alcæus in the whole volume: the first line of it is a strict translation from a passage of Alcæus preserved in Athenæus:

Μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμπέλω·

But the "*solumTiburis*" and the "*mœnia Catilî*" domesticate this poem with peculiar felicity.

There is another species of poetry of which Horace claims the introduction; the Iambic. The word "*iambi,*" separately taken, conveyed a very different idea to the ancients from that of the mere iambic measure; an idea which the Epodes of Horace express more clearly than any definition. The *Iambographia* formed a distinct department of poetry; approaching indeed to the lyric, and yet distinguished from it by Horace himself.[1] The object of Horace in writing his iambics, as declared by himself, was to express the spirit of Archilochus without his malignity:[2]

Parios ego primus Iambos
Ostendi Latio: numeros animosque sequutus
Archilochi; non res, et agentia verba Lycamben.

Yet the bitterness of Archilochus, we may observe in passing, does, notwithstanding, occasionally prevail; and Lycambes was not, perhaps, more keenly assailed than Menas, Mævius, and Canidia; to the last of whom, and her daughter, the poet is thought to apologise in the XVIth Ode of his Ist Book. Cassius Severus is even warned to beware of the fate of Lycambes:

Cave, cave! namque in malos *asperrimus*
Parata tollo cornua,
Qualis Lycambæ spretus infido gener.[3]

Catullus and Bibaculus wrote iambics; still, as Quinctilian informs us,[4] they were not professed iambographers, and perhaps Horace did not consider their works of this nature sufficiently perfect to entitle them to notice. But the more probable ground of Horace's assumption is that he first introduced the epode; for we learn from Quinctilian that it did not appear in the iambics of Catullus or Bibaculus.[5] It is true that the *Epode Hymns* of Lucilius are mentioned; but these were, in all probability, compositions widely removed from the Horatian Epode; perhaps, written in the Pindaric measures.[6] The "*Parii iambi*"

1 Ep. ii. 295. 2 2 Art. Poet. 259.
3 Epod. vi. 11. 4 Inst. Orat. x. 1.

5 Such appears to be the meaning of the sentence· "Iambus non sanè à Romanis celebratum est ut proprium opus: à quibusdam interpositus: cujus ascerbitas in Catullo, Bibaculo, Horatio; quanquàm *illi* epodos intervenire reperiatur." The word *illi* seems more applicable to "Horatio" than to "iambo." There is no epode poem in the works of Catullus, as now extant.

6 Ἐπῳδαὶ and Ἐπωδοὶ are very different. The former are stanzas *added* to the strophe and antistrophe; the latter, poems in which a shorter verse is *added* to the longer. The derivation of both is from ἐπᾴδω, *accino.*

are, therefore, those forms of the iambic measure which the book of Epodes exhibits. Gesner quotes a passage from the *Enchiridion* of Hephæstion which places this matter beyond a doubt.[1] *Εἰσὶ δὲ ἐν ποῖς ποιήμασι καὶ οἱ ἀρρηνίκως οὕτω καλούμενοι ἐπῳδοί, ὁτὰν μεγάλῳ στίχῳ περιττόν τι ἐπιφέρεται, οἷον·*

Πατήρ Λυκάμβα, ποῖον ἵφράσω τόδε;
Τί σὰς παρήμερς φρένας;

The quotation is from Archilochus, and is exactly the same metre with

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula.

The epode is not necessarily iambic, but is a name applied to any metre consisting of a longer and shorter line alternately. Of this measure Archilochus is the reputed inventor, as is expressly asserted by Terentianus Maurus:[2]

Hoc [epodon] doctum Archilocum tradunt genuisse magistri;
Tu mihi, Flacce, sat es:
"Diffugere nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ."

Marius Victorinus is no less explicit: *Archilochus primus Epodos excitavit, alios breviores, alios longiores, detrahens unum pedem seu colum metro, ut illi subjiceret id quod ex ipso detractum esse videbatur. Horatius ejus exemplum sequutus est in eâ Ode:*

"Solvitur acris hyems gratâ vice Veris et Favonî;
Trahuntque siccas machinæ carinas."

From these testimonies it appears that the Parian or Archilochian iambic was the epode: of which Horace was the earliest Latin writer.

The division of Horace's Poems remaining to be noticed is his Satires, Epistles, and Art of Poetry, which are all referable to one head, that of familiar and moral discourses or essays. The original spirit of these productions has gone far towards supporting the hypothesis, that the old *Saturæ* and the Ennian Satire were wholly of Roman origin. Without the slightest appearance of dictation or assumed authority, they contain more real good sense, sound morality, and true philosophy, than perhaps any single work of heathen antiquity: and their frequent perusal has a tendency to make the reader satisfied with himself and others, and to produce on his part a conduct at once conciliatory towards the world, and consistent with his own independence and integrity. They are well described by Persius:—

[1] In lib. Epod. Horatii.

[2] Terentianus has been made, absurdly enough, to call Archilochus the inventor of EPIC poetry! See Bayle's Dictionary, Art. Archilochus, note (K).

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.[1]

Their character has been exquisitely drawn by one who had imbibed a large portion of their spirit:[2]

Horace still charms with graceful negligence,
And, without method, talks us into sense;
Will, like a friend, familiarly convey
The truest notions in the easiest way.
He who, supreme in judgment as in wit,
Might boldly censure, as he boldly writ,
Yet judg'd with coolness, tho' he sang with fire;
His Precepts teach but what his Works inspire.

Another more diffuse and general character of his writings is contained in the following stanzas of De la Motte:—

Qu'Horace connût bien l'elegance Romaine!
Il met le vrai dans tout son jour,
Et l'admiration est toujours incertaine
Entre la pensêe et le tour.
Sublime, familier, solide, enjoué, tendre,
Aisé, profond, naïf, et fin;
Digne de l'univers; l'univers, pour l'entendre,
Aime à redevenir Latin.

There is, however, an observable distinction between the Satires and the Epistles. The former, as Bähr[3] has remarked, possess more of the objective character, the latter are more subjective: in the former, the poet takes his cue commonly from objects or events around him; in the latter, he speaks more from himself. The Epistles, too, are, for the most part, graver and more regular in their matter, as well as more ornate in their diction. Their form, and the period of their composition, concur to produce this distinction. We will not do our readers the injustice to withhold the elegant and truthful criticism of Dean Milman[4] on this portion of the works of Horace:—"Of him it may be said, with regard to the most perfect form of his poetry, the Epistles, that there is a period in the literary taste of every accomplished individual, as well as of every country, not certainly in ardent youth, yet far from the decrepitude of old age, in which we become sensible of the extraordinary and indefinable charm of these wonderful compositions. It seems to require a certain maturity of mind; but that maturity by no means precludes the utmost enjoyment of the more imaginative poetry."

The chronology of Horace's writings may seem to demand especial notice,

1 Sat. i. 118.
2 Essay on Crit. 653.
3 Geschicht. der R. L. II., § 125, 126.
4 Life of Horace, prefixed to his edition.

inasmuch as it has not only exercised the industry and research of critics, but some idea of it is absolutely necessary to the due comprehension and appreciation of these precious remains.

Bentley asserts that Horace not only published each book separately; but even that he was never engaged in lyric and satiric poetry at the same time; that he never wrote an ode while he was employed in completing a book of satires, epistles, or epodes. With respect to the publication, there is every reason to suppose that it took place in separate books, and that Bentley's arrangement is substantially correct. Canon Tate, in his "Horatius Restitutus," adopts it implicitly. The high authority of Mr. Fynes Clinton, while allowing that "the dates of Bentley (which are given upon conjecture), are, *in some cases*, at variance with facts," admits the general exactness of the great critic. "And it is probable," he adds, "that, although these works were originally published in books, and *in the order assigned by Bentley*, yet, in the present copies, some pieces may have been transposed.[1] But Bentley entered little into the feelings of a poet, especially a poet of Horace's cast, in supposing that so various and versatile a genius could sit down to the composition of a book of odes or satires, and never deviate from the line which he prescribed. Such an hypothesis is contradictory to all the history of poetical genius, and to every external and internal evidence connected with the writings of Horace. Though Bentley's chronology has been sharply assailed by continental scholars, the confirmation of the "Fasti Hellenici" may amply compensate his memory for the severest attacks. He has, at least, established the order of publication almost beyond dispute; and this is not unimportant. His criticisms, derived from a comparison of external history with the contents of the Horatian poems, have received confirmation from a quarter which even *his* sagacity did not anticipate. Canon Tate has clearly demonstrated, from a comparison of the first three books of Odes with the fourth, that the versification is more artificially constructed in the latter, and that time and practice had produced a more sensitive ear and a severer taste.

We subjoin a scheme of chronology according to several high authorities.

	Bentley.[2]	Bernhardy.	Kirchner.	Obbarius.	Grotefend.	Passow.	Franke.	Milman.
1 Sat..... U.C.	714-716	713-719	713-726	719	715-719	713-714	713-719	719
2 Sat.....	719-721	720-727		724-725	724	723-724	719-724	722-724
Epodes.....	722-723	713-724[3]	713-724	712-723	715-723	723	713-724	725
1 Od.....	724-726	734	715-736	730-732	724-736	713-733	730-731	
2 Od.....	728-729							
3 Od,.....	730-731					735		
1 Ep.....	734-735	733	727-739	734-735	733-737	720-734	730-734	735
Carm. Sæc.	737-740	737	737	737	737	737	737	737
4 Od.....		aft. 739	736-744	742	738-746	737	737-741	741
2 Ep.....		aft. 740	743-746	741-743	aft. 741	733-737	734-746	742-746
Ars Poet.....		bef. 740		744-746		aft. 737		

1 Fast. Hell. A. C. 37.

2 The dates of Bentley are corrected to what he himself intended, from Clinton, who shows that he has committed a prochronism of one year. (Fast. Hell. A. D. 17.) The last year mentioned is that of publication.

3 Time of writing. Publication somewhat later.

Seven years had elapsed from his first acquaintance with Mæcenas when Horace composed the VIth satire of his IInd book; he was then settled in his Tiburtian villa, enjoying poetical and philosophical leisure, and in possession of more than his wishes. It was in this dignified retirement that he became "noble in Æolian song;"[1] and, while he was within sight of the waywardness and vanity of mankind, was yet too far above their atmosphere to imbibe its splenetic contagion, and lose his temper and happiness in the survey; his own failings bore their due proportion in the picture; and, while he treated them with no more indulgence than those of others, he endeavoured, in sowing the fertile soil of his mind, to disencumber it of whatever weeds might impede its culture.[2]

When Augustus undertook the expedition against Antony, which ended in the decisive victory of Actium, Horace is supposed to have written his magnificent Ode *ad Romanos* (Epod. xvi.) His friendship and gratitude towards Mæcenas had now attained their zenith, when the statesman was suddenly called to attend his master on his perilous expedition, which bade fair to decide the possession of the Roman world. In the Ist Epode, Horace expresses his fixed resolution to accompany his patron whithersoever his fortune might lead him: not that he could hope to contribute to his security, but to escape the anxieties of absence. Whatever may have been the reason, there is good cause to believe that Mæcenas never left Italy. Dio,[3] Tacitus,[4] and Velleius Paterculus,[5] all assert that at that time the care of the city was intrusted to him by Augustus. Virgil has given a most elaborate poetical picture of the battle of Actium, without making any mention of the exploits of Mæcenas; an omission of which he could scarcely have been guilty, had his patron borne a part in so conspicuous a scene; and this negative argument derives additional strength from another of the same kind, drawn from the silence of Horace respecting Mæcenas in his triumphant Ode on the same occasion (i. Od. xxxvii.) That Mæcenas took part in the battle of Actium has been attempted to be proved from an elegy on his death ascribed to Celsus Pedo Albinovanus, which expressly asserts the fact; but the meagreness of the composition, and its historical inaccuracy, have caused it to be rejected by most scholars, as the production of a later period. Dacier lays great stress on the following verses of Propertius, as supporting the hypothesis that Mæcenas was at Actium:[6]

Quòd mihi si tantum, Mæcenas, fata dedissent,
Ut possem heroas ducere in arma manus,
* * * *

Bellaque, resque tui memorarem Cæsaris; et tu
Cæsare sub magno cura secunda fores.

1 4 Od. iii. 12. 2 1 Ep. xiv. 5.
3 Lib. li. 4 Ann. vi. 11. 5 ii. 6 2 Eleg. i.

Nam quoties Mutinam, et civilia busta Philippos,
Aut canerem Siculæ classica bella fugæ,
* * * *

Aut regum auratis circumdata colla catenis,
Actiaque in Sacrâ currere rostra Viâ,
Te mea Musa illis semper contexeret armis,
Et sumtâ et positâ pace, fidele caput.

But this would equally prove that Mæcenas took part in the battle of Philippi. The IXth Epode has been thought by some to favour the opinion that Mæcenas accompanied Augustus; and Desprez, in his notes on that poem, deliberately tells the reader that it was addressed to Mæcenas in his absence on that occasion. The student, by consulting the poem itself, will find nothing, however, positive about the situation of Mæcenas at that time. To this poem, to the very elaborate analysis given by Masson, in his *Life of Horace*, and to the answer of Dacier, prefixed to his edition of the poet, the reader desirous of more precise information on this subject is referred.

Horace was, at this time, about thirty-six years of age; so that, if Bentley's chronology of his works be true, the Ist Book of his Satires had seen the light eight years. Masson, however, refers the Xth Satire of that Book to this date, relying, principally, on his account of the death of Cassius of Parma, who was reported, according to this passage, to have been burned with his books. Cassius of Parma was put to death at this time at Athens, by the direction of Augustus, for having espoused the cause of Antony. We should rather be disposed, as scholars now generally are, to refer what Horace here says to another Cassius, than disturb the chronology of Bentley.

On his return from the Cantabrian expedition, debilitated by exertion and disease, it is probable that Augustus wrote to Mæcenas the letter mentioned by Suetonius in his *Life of Horace*, in which he offered the poet the office of his private secretary. "*Ante*," says he, "*ipse sufficiebam scribendis ipistolis amicorum: nunc occupatissimus et infirmus Horatium nostrum te cupio adducere. Veniat igitur ab istâ parasiticâ mensâ ad hanc regiam, et nos in scribendis epistolis juvabit.*" Horace declined the offer: and the Emperor, so far from discovering the least resentment, continued towards him his friendship and familiarity. In the letters which he afterwards addressed to him, he entreated him to assume the liberties of an intimate associate, and, with a felicity which only the Greek expression can attempt, courted his acquaintance: "*neque si ut superbus amicitiam nostram sprevisti, ideò nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν.*"[1]

For five years after the return of Augustus, Horace continued to enjoy an uninterrupted tranquillity, in the most perfect conceivable independence, although

[1] Or ἀνθυπερηφανοῦμεν, as some read; which is perhaps better.

mingling with the utmost intimacy among the great and powerful, who sought his society even to obsequiousness. At the end of this period an event occurred which forms a prominent feature both in the biography of the poet, and in the poetical history of the time. Virgil, who had just revised and altered the Bucolics and Georgics, with a view to giving the ultimate polish to the *Æneid*, which he had now completed, projected a tour in Greece and Asia. With a dread almost prophetic, and an ardour not disproportionate, Horace addressed the ship which bore his departing friend:—

Sic te Diva potens Cypri,
  Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
  Obstrictis aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
  Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
  Et serves animæ dimidium meæ![1]

At Athens Virgil met with Augustus, who was returning from Samos, where he had wintered after his Syrian expedition, to Rome. Changing his former intention, Virgil determined to accompany his patron. On a visit to Megara he was seized with a sudden indisposition, which his voyage increased, and he died a few days after his arrival at Brundusium, in his fifty-second year.

The death of Virgil was shortly succeeded by an event scarcely less afflicting to Horace and to literary Rome:—

Te quoque Virgilio comitem non æqua, Tibulle,
  Mors juvenem campos misit ad Elysios,
Ne foret aut elegis molles qui fleret amores,
  Aut caneret forti regia belle pede.[2]

Albius Tibullus had been associated with Horace, if not by the bonds of intimate friendship, yet by the sympathies of liberal pursuits; to his candour and discrimination Horace submitted his ethical writings, and from Horace he received counsel and consolation in the sufferings of disappointed love.[3]

Horace was now approaching his fiftieth year; and the loss of two friends, with whom he had been so long associated, threw back on his heart a tide of generous affection, which soon flowed towards his early and benevolent patrons, Augustus and Mæcenas. The former, at once to prove his friendship for the poet, and his admiration of his genius, selected him to compose the hymn to be sung in honour of Apollo and Diana at the Sæcular games. This poem is, in all respects, extremely valuable; for not only is it a composition of high intrinsic excellence, but it is the only considerable extant specimen of the lyrical part of the Roman worship. The hymn of Catullus cannot endure any comparison

[1] Lib. i. Od. iii. [2] Domitii Marsi Epigramma. [3] 1 Ep. iv. and 1 Od. xxxiii.

with it, although probably written for a similar occasion. The *Carmen Sæculare*, in most editions, begins with "*Phœbe, sylvarumque potens Diana*," and ends with "*Dicere laudes.*" Some scholars, however, among whom is Sanadon, take a far more extensive range. They make the poem consist of three parts, with a sort of prelude or introduction, which is supplied by the first stanza of the Ist Ode of the IIIrd Book. On the first day, say they, were sung the seven first stanzas of the VIth Ode of the IVth Book; on the second, the XXIst Ode of the Ist Book: and on the third, the poem commonly reputed the *Carmen Sæculare*, followed by an Epilogue, which is furnished by the remaining stanzas of the VIth Ode of the IVth Book. Nearly the same arrangement is adopted by Anchersen. There is no doubt that this arrangement produces a very noble and beautiful structure, and that the fugitive pieces which it has been attempted to collect into a regular whole have connection with the subject; there is not, however, any evidence beyond internal congruity in favour of this ingenious collocation.

In one sense, the *Carmen Sæculare* is the most valuable production of Horace for illustrating the genius of its author. That the Romans, while they cultivated every other species of the Greek poetry, should have neglected the lyric, is easily explained from the unpoetical cast of the national character. Though deficient themselves in invention, they could appreciate and imitate the more regulated flights of the Mæonian swan; but when the "Theban eagle" was

> Sailing with supreme dominion
> Through the azure deep of air,

he was, to their eyes, lost in the clouds above which he was towering. Horace was fully sensible of this; and although his brilliant eulogium on Pindar proves how entirely he understood and felt the beauties of the Theban, he considered a successful effort to imitate his style and sentiment impossible.[1] The attempt, however, was made by Septimius Titius, supposed to be the same to whom Horace addressed the VIth Ode of the IInd Book, and whom he recommended with so much delicacy and elegance to Tiberius.[2] Antonius Rufus was equally venturous.[3] But the real success of these poets may be fairly estimated from the judgment of Quinctilian, who, as was before observed, considers Horace almost the only Latin lyrist worth reading. Although, however, lyrical poetry never *flourished* in Latium, there were occasions when it was necessary that it should be *cultivated*. These were religious festivals. On the due observation of the ceremonies of religion, the welfare of the State was supposed greatly to depend; and, as the enthusiasm of Roman patriotism is beyond question, it might fairly be supposed that in the Roman hymns, at least, there would be traces of

[1] 4 Od. ii. [2] 1 Ep. iii.

[3] Ov. iv. Ep. ex Pont. vi. et Burmanni not. Bähr considers *Valgius* Rufus intended. Gesch. der Röm. Lit. s. 146.

inspiration. The fact, however, is otherwise. The *Carmen Sæculare* of Horace, therefore, is not a composition refined and corrected on a long series of approved models, but a production possessing the highest excellences of its class, written amidst a people, who, with every inducement to cultivate this species of poetry, had totally failed in it. So pleased was Augustus with this work, that he commanded Horace to celebrate in an ode the victory which Drusus and Tiberius obtained over the Rhæti and Vindelici;[1] which poem, together with the book of which it forms a part, was published by the Emperor's order, in the same year, according to Bentley, with the *Carmen Sæculare.*

Nor was Augustus desirous alone to have his public successes embalmed in the verses of Horace. He read the poet's *Epistles* and *Satires*, and felt chagrined and discontented because none of them were addressed to himself. "I am angry with you," he writes to Horace, "because you do not especially choose me to converse with in the principal part of your writings of this nature. Do you fear lest the appearance of my intimacy should injure you with posterity?"[2] To this flattering reproof, Horace replied by the Ist Epistle of the IInd Book, in which he extricates himself from the charge of neglect, with that consummate skill and address which were so peculiarly his own. From this highly valuable composition we obtain materials for the most correct and methodical investigation of the whole history of Latin poetry. The subject and style of *The Art of Poetry* are so similar to those of the *Epistle to Augustus*, that it will be convenient, both for conciseness and perspicuity, to examine these poems together.

Dr. Hurd, in his very minute and elaborate commentary on the two great critical epistles of Horace, supposes that the *Epistle to the Pisos* was written with a view to the regeneration of the Roman drama exclusively; that, on this assumption, the poem is reducible to a regular and consistent plan; and that all which it contains concerning other departments of poetry may easily be referred to that digressive character which is essential to the freedom of epistolary writing. No reader will contest the ingenuity of the hypothesis, or the plausibility of many of the arguments by which it is supported; yet it is impossible to rise from the perusal of Dr. Hurd's observations without feeling that his connexions, in many instances, are anything but natural. To find an accurate system in Horace is what is not to be expected; a conversational absence of method, and a "graceful negligence," have been pointed out as his distinguishing features, by an author who entered more fully into the spirit of his essays than perhaps any critic or commentator whatever; and, with respect to the greater number of his *Satires* and *Epistles*, this opinion neither has been, nor can be, controverted. It does not, therefore, appear probable that Horace intended, in his *Epistle to the Pisos*, an exception to the general style of his other epistolary writings: or,

[1] Suet. in Vit. Hor.

[2] Suet. in Vit. Hor.

if such has been his intention, never was art more artificially concealed. Later writers, among whom are Colman, Wieland, Mittermayer, Orelli, have thought it the intention of Horace to deter the Pisos, or some one or more of them, from the path of poetry, which they were unqualified to pursue. That some of that family had trodden it, and, in Pliny's opinion, with success, is evident from a etter of that writer to Spurinna.[1] It has been too much the fashion to neglect or despise the old scholiasts, whereas they are often the only sources of authentic information. Porphyrion tells us that the *Art of Poetry* was principally compiled from the more methodical work of Neoptolemus: and as this account appears liable to no objections, the most probable conclusion that can be formed on the subject is, that Horace intended to convey in a popular form the elements of critical science, as he had already treated those of the science of ethics.

But although it may not be universally admitted that Horace had no other object in writing this epistle than the recovery, if possible, of the Roman drama, it might be expected that in a treatise, however familiar and unmethodical, on poetry, the drama would claim a very peculiar attention; and that this attention would in no small degree be augmented by the extreme degeneracy of that province of poetry at the time when this treatise was written. Without entering on an investigation of the causes of the disease, which appear to have been numerous and complicated, the literary patriot would point out to his countrymen the means of remedy, by recalling their attention to just models, and well-grounded maxims. And this is exactly what Horace has done. Although all his precepts are intended for the Roman poet, he admits no other excellence (except in subject) than that which the Greeks allowed; and experience proves that, however controvertible may be the efficiency of his canons in modern poetry, the Romans, whose main excellence was imitation, succeeded precisely in proportion as they regarded the laws, which, existing before in the reason of things, or in the practice of the Greeks, were digested and elucidated by Horace. While reconducting the dramatist, as well as every other poet, to the study of those authors from whom the best writers for the Roman stage had learned their art, Horace has not been unmindful of his father's philosophy,[2] which taught him to ground his precepts on example: his rules, though general in their form, glance at particular beauties and demerits in Roman authors. The loss of the great mass of Latin dramatic literature makes it sometimes impossible to appropriate his allusions, and, occasionally, perhaps, to perceive them. A curious passage in Cicero enables us to determine the scope of one of these with some certainty. The first judgment which the poet passes on the drama, is on the style of its versification:—

> Versibus exponi Tragicis res Comica nonvult:
> Indignatur item PRIVATIS et PROPE SOCCO
> DIGNIS CARMINIBUS narrari CŒNA THYESTÆ.

[1] v. 17. [2] Sat. iv. 105, *seqq.*

Cicero,[1] speaking of the difficulty of understanding the melody of poetry adapted to music, quotes the following line from the *Thyestes* of Ennius:—

Quemnam te esse dicam? qui tardâ in senectute—

and adds: "*et quæ sequuntur;* QUÆ NISI QUUM TIBICEN ACCESSIT, ORATIONI SUNT SOLUTÆ SIMILLIMA." There is little doubt, therefore, that in this passage the poet designed to illustrate his meaning more particularly by reference to this tragedy of Ennius; and this observation may serve as a general view of the conduct of the epistle.

It cannot be positively ascertained to whom this epistle was addressed; but the conjecture of Dacier is probable; namely, that Lucius Piso, who was Consul U. C. 738, and his two sons, Cnæus and Lucius, may claim this distinction.

It is not improbable that the degenerate state of the Augustan stage has lost us a drama from the pen of Horace. No poet ever felt more deeply the charms of the dramatic Muses; no poet ever drew a juster picture of dramatic inspiration; nor could our own great enchanter of *Macbeth* and *Hamlet* have been described more accurately than in the following lines:[2]—

Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus: et modò me Thebis, modò ponit Athenis.

But Horace judged with Aristotle,[3] that *acting* is an essential part of the drama; and, where he could not obtain this, he preferred relinquishing dramatic writing altogether to composing for the closet; a custom which has been always too prevalent when the stage is corrupted, and which is often the surest indication of its corruption. There were no closet dramas in the days of Attius and Pacuvius, of Shakspeare and Jonson; but we have abundance of them now; and something of the same kind appears in the time of Augustus. Fundanius was pronounced by Horace the first, or rather, the only, comic poet of his day. The latter, strictly speaking, he was not; he must have been, however, a poet of no inconsiderable comparative excellence: yet it is remarkable that not only no work of his has reached us, but that we are in total ignorance who he was: his works, therefore, were, in all probability, known to few. But this they could not have been, had they been publicly acted. They were, probably, therefore, not intended for the stage, but were only allowed to circulate among his friends. And this hypothesis derives confirmation from the term "*libelli,*" which Horace bestows on them, an expression not frequently applied to dramatic productions.

From Horace's mention of Fundanius, and the silence of all other writers respecting him, there is yet thus much to be gleaned: either he was a closet dramatist, or, though the best comic poet of his age, yet he was an author of

[1] Orator. lv. [2] Hor. Ep. ad Aug. 210. [3] Poët. *passim.*

very limited celebrity. In either of these cases, the miserably abject state of the drama is evident; for an author of talent would never write dramas merely for the perusal of friends, when the stage could give him justice and reputation: nor can we think very highly of the dramatic excellence of a period when the best comic writer is an author whose name is scarcely known. Moreover, the tragedians of the period, who were not numerous, did not redeem their paucity by their excellence. Titius Septimius, as a cultivator of Pindaric lyrics, was likely enough to have merited Horace's description,

Tragicâ *desævit* et *ampullatur* in arte.[1]

and Puppius, though he drew tears from his audience, has left us a better standard of his true powers, in the sly and quiet laugh which he has elicited from Horace.[2]

The last piece which Horace ever wrote was, most probably, the IInd Epistle of his IInd Book, which he addressed to Julius Florus, a satiric poet of high excellence;[3] and which, in that case, could not have been written long before his death. In it he professes his determination to relinquish the pursuits of poetry for those of moral philosophy, especially the suitable contemplation of his advancing end. And, perhaps, never was death encountered with more genuine philosophy (in the real sense of the word), than by Horace. He employed his latter days, exclusively, in a study to which he had devoted a considerable portion of his earlier life, the investigation of moral good, and the nature of happiness; an inquiry which he undertook for the advantages of its results, and not from any motives of ambition or ostentation; and which he therefore conducted on the principles of right reason and regulated sentiment, without reference to the subtleties and mechanism of any of the philosophical systems then in vogue. He employed what light had been bestowed on him faithfully: and, by that blessing, which, we now learn from the highest authority, is always given to the ingenuous and serious inquirer after truth, he made a proficiency in the knowledge of the situation and duties of mankind, rarely, if ever, before attained by unassisted nature; whose inability to discriminate universally between good and evil, and the objects to be severally pursued and avoided, was not unknown to him.[4] And hence his writings exhibit him, although not uninfected with vices which not even religious ignorance, and the customs of a most depraved society, can greatly extenuate, yet, on the whole, possibly the most moral, and certainly the happiest, character of profane antiquity.

Those who have attempted to assimilate the opinions of Horace to the tenets of any one of the philosophical sects have been guided rather by detached passages, than by the general tenour of his writings. In one place, indeed, where,

[1] 1 Ep. iii. 14. [2] Ibid. i. 67. [3] Acro., in loc. cit. *Cf.* etiam Hor., i. Ep. iii.
[4] Hor. 1 Sat. iii. 113.

in writing to Mæcenas, he gives an account of his method of studying philosophy, he distinctly avows his intention not to adopt any system, till he has examined all.[1] That, while prosecuting his studies at Athens, the Epicurean philosophy might have first called his attention to the general subject, is highly probable: the supreme excellence of *happiness* (for such was, after all, the ἡδονὴ of Epicurus) was the leading principle of that system:[2] and the same principle, refined from the heartless selfishness which mingled with it in the Epicurean theory, is the distinguishing mark of what may be called the Horatian philosophy. That Horace had studied the philosophy of Epicurus, we learn on his own authority;[3] but nothing is to be inferred with certainty from the appellation which he gives himself in his epistle to Tibullus, "Epicuri de grege porcum," as he is not there discussing his opinions, but rallying himself on his improved condition of body. The XXXIVth Ode of the Ist Book, in which he professes to renounce the creed of Epicurus in consequence of having seen lightning in a clear sky, is altogether involved in too much obscurity, both as to its occasion and object, to enable us to derive from it any plausible conjecture. But in those parts of his writings which are least liable to cavil, and where he expresses his opinions without ornament or reserve, we find some part of the doctrines of every philosophical school impugned in turn. The Stoics, in particular, he takes

[1] 1 Ep. i.

[2] In the "Encyclopædia Metropolitana" this passage stands: "The supreme excellence of happiness (for such was, after all, the Epicurean ἡδονὴ) was the leading principle of Epicurus." On this a writer in "The Ecclesiastic and Theologian," (January, 1853), comments thus:—"For a biographical sketch of the poets of this, the most brilliant epoch of poetry at Rome, and a more detailed analysis of their works, we must refer our readers to Mr. Thompson's interesting and instructive chapter on the subject; *protesting, however, by the way, against the extraordinary statement at p.* 127, *that* ἡδονὴ *in the Epicurean system is synonymous with* εὐδαιμονία, *a theory which would make the philosophies of Epicurus and Aristotle identical, to say nothing of other objections.*" I think the above may well be called an "extraordinary statement," seeing that the "statement" which it so designates *was never made by me, either* "*at p.* 127," *or elsewhere.* If I had used a Greek equivalent at all, it would not have been εὐδαιμονία, but μακαριότης. But I will plead guilty to want of precision in the expression, which is here corrected. By "the Epicurean ἡδονὴ," I meant the word as understood *by Epicurus*, not as by his followers. No doubt the term was readily corrupted, as easily capable of corruption: but we must not take his character from the Stoics; "namque ille, ut erat facetus, variâ *voluptatis* significatione illusit Stoicos, fastosos et irritabiles viros, ut habeant ista unde rixentur, et fiant magis ridiculi: familiaribus autem vera rigidaque virtus erat explicata verbis, vitâ moribusque declarata."—(Creech's preface to Lucretius.) A man who lived on bread, maize, and water, with a little cheese for a treat, could scarcely be called a voluptuary. Seneca (De Vit. Beat. i. 13) has placed the philosophy of Epicurus (on this point) in a clear light:—"Nec æstimatur *voluptas* illa Epicuri quàm sobria ac sicca sit; sed ad nomen ipsum advolant, quærentes libidinibus suis patrocinium aliquod ac velamentum. . . . Hoc est cur ista voluptatis laudatio perniciosa sit: quia honesta præcepta intra latent; quod corrumpit, apparet. Mea quidem ista sententia est (invitis hoc nostris popularibus dicam) sancta Epicurum et recta præcipere, et, si propiùs aspexeris, tristia." The reader will do well to follow out the whole passage, which would deserve transcription, if enough had not been written already in reply to the reviewer.—H. T.

[3] 1 Sat. v.

every occasion of ridiculing with the liveliest humour ;[1] and he admits the power of the gods wherever the subject requires an opinion to be given.[2]

The philosophy of Horace was severely tested by the death of his early friend and best patron, Mæcenas, U. C. 746: nor does it appear that it enabled him to recover the calamity, as he died a very short time after. Mæcenas had, for a long time, existed in what Pliny calls a perpetual fever ; he was living in the greatest misery, and yet regarding death as the greatest conceivable of evils ; his sleep was procured by wine, distant music, and artificial waterfalls ; yet among all these appliances, he was, as Seneca observes, as restless on his down, as Regulus on the rack.[3] His effeminate and luxurious habits had made pain intolerable: but it is a most ungenerous and unfounded suspicion that this effeminacy is covertly satirized by Horace in the character of *Malthinus*. Horace had, on one occasion, declared the impossibility of long surviving his friend ; that one day must bring with it the fall of both ;[4] and the prediction was very nearly fulfilled. The last entreaty of Mæcenas to Augustus was, "*Horatii Flacci, ut mei, esto memor.*"

Although the account here given of the death of Mæcenas, which we have from Suetonius, is sufficiently clear and intelligible in itself, some scholars have not been content to leave it in its plain and obvious meaning ; and, notwithstanding they admit that there did not intervene more than a month between the deaths of the two illustrious friends, they place that of Horace first. In order to support this theory, they are obliged to interpret the word "*extremis,*" which, in all other passages, signifies "at the point of death," "*extremis indiciis,*" "*extremis verbis,*" implying that the commendation of Horace was found in the will of Mæcenas, where it was allowed to remain, although its object had ceased to require it. The only evidence produced for this supposition is contemptible to the last degree, being some pretended verses of Mæcenas on the death of Horace, preserved by Isidore of Seville.[5] But, as the passage stands in Isidore, it is not verse: neither is it expressly attributed to Mæcenas; nor is it said that Flaccus is the same with Horace. The following are the words, as *corrected* by Sanadon to support the theory of those who contend for the priority of the death of Horace:

Lugens te, mea vita, nec smargados,
Beryllos neque, Flacce mi, nitentes,
Nec percandida margarita quæro,
Nec quos Thynica lima perpolivit
Annellos, neque iaspios lapillos.

If this be a genuine restoration of the original verses, it manifestly proves nothing: but others read "*Lucentes, mea vita,*" &c.

[1] See, in particular, 1 Sat. iii. and 2 Sat. iii.
[2] 1 Ep. xviii. fin. *et passim.*
[3] De Prov. iii.
[4] 2 Od. xvii.
[5] Orig. xix 32.

Horace, like his friend Virgil, did not escape envy or enmity. Pentilius, Demetrius, Fannius, Tigellius, and the respectable duumvirate Bavius and Mævius, assailed his poetical fame; but he treated them with more than contempt—he crushed them wrathfully. Yet his disposition, though warm and hasty, was forgiving and generous;[1] and no man was ever more beloved by his friends, or more deserving of their friendship.

In person Horace was short, and, in middle life, stout; his eyes were black, as was his hair, which, however, became gray when he was about forty.

He was buried next to the tomb of Mæcenas, at the extremity of the Esquiline hill. But to no character does the fine dictum of Pericles apply more entirely, "The sepulchre of illustrious men is the whole earth."[2]—"Long as the Pontiff and Vestal shall ascend the steps of the Capitol, my works shall live," said the exulting poet.[3] But the Capitol is dust, and the whole fabric of the Pagan ritual dissolved, while the writings of Horace are fresh as in the Augustan day. "The shores of Bosporus, the sands of Africa, the Northman, the Colchian, the Dacian, the Scythian, the Iberian, the Gaul, shall know me, and resound my fame:"[4] so spake the poet, in less than prophetic anticipation: for in lands of which he never dreamed he is immortal. More truly did he presage when he said: "The Muse forbids the praiseworthy man to die."[5]

[1] Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.—1 Ep. xx. 25. [2] Thucyd. ii. 43.
[3] 3 Od. xxx. 8. [4] 2 Od. xx. 13, *seqq.* [5] 4 Od. viii. 28.

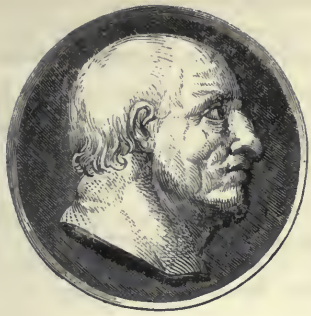

Carmen I.—Ad Maecenatem.

Maecenas atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum,
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis

Evitata rotis palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad deos;
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;

Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis conditionibus

Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi

Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici
Nec partem solido demere de die

Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
Multos castra juvant et lituo tubae
Permixtus sonitus bellaque matribus

Carmen III.—Ad navem qua vehebatur Virgilius Athenas Proficiscens.

Sic te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida sidera,
Ventorumque regat pater
Obstrictis aliis praeter Iäpyga,

Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum

Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriae
Major, tollere seu ponere vult freta.

Quem Mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum et
Infames scopulos Acroceraunia ?

Nequicquam deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiae
Non tangenda rates transiliunt vada.

Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iäpeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.

Post ignem aetheria domo
Subductum macies et nova febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda necessitas

Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis;
Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Nil mortalibus ardui est;
Caelum ipsum petimus stultitia, neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Carmen IV.—Ad L. Sestium consularem.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque siccas machinae carinas,
Ac neque jam stabulis gaudet pecus aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna,
Junctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutae.
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna sive malit haedo.

Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sesti,
Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulaeque Manes,

Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

Carmen V.—Ad Pyrrham.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus,
  Grato, Pyrrha, sub antro?
    Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? Heu quoties fidem
Mutatosque deos flebit, et aspera
  Nigris aequora ventis
    Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui semper vacuam, semper amabilem
  Sperat nescius aurae
    Fallacis. Miseri, quibus

Intentata nites! Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
  Suspendisse potenti
    Vestimenta maris deo.

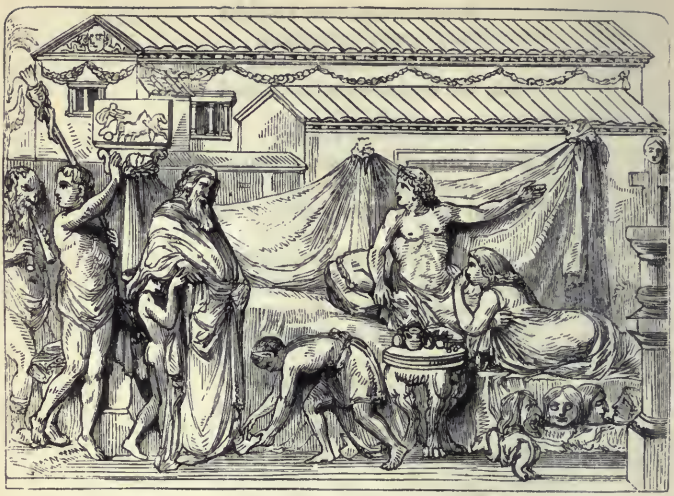

Carmen IV.—Ad L. Sestium consularem.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque siccas machinae carinas,
Ac neque jam stabulis gaudet pecus aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna,
Junctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terrae quem ferunt solutae.
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna sive malit haedo.

Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sesti,
Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulaeque Manes,

Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

Carmen V.—Ad Pyrrham.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus,
  Grato, Pyrrha, sub antro?
    Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? Heu quoties fidem
Mutatosque deos flebit, et aspera
  Nigris aequora ventis
    Emirabitur insolens,

Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui semper vacuam, semper amabilem
  Sperat nescius aurae
    Fallacis. Miseri, quibus

Intentata nites! Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
  Suspendisse potenti
    Vestimenta maris deo.

Carmen VI.—Ad M. Vipsanium Agrippam.

Scriberis Vario fortis et hostium
Victor Maeonii carminis alite,
Quam rem cunque ferox navibus aut equis
Miles te duce gesserit:

Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulixei,
Nec saevam Pelopis domum

Conamur tenues grandia, dum pudor
Imbellisque lyrae Musa potens vetat
Laudes egregii Caesaris et tuas
Culpa deterere ingeni.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionen, aut ope Palladis
Tydiden superis parem?

Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus vacui, sive quid urimur,
Non praeter solitum leves.

Carmen VII.—Ad L. Munatium Plancum consularem.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mytilenen,
Aut Epheson, bimarsive Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Appolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.

Sunt, quibus unum opus est, intactae Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare et
Undique decerptam fronti praeponere olivam.
Plurimas in Junonis honorem

Aptum dicet equis Argos ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Larissae percussit campus opimae,
Quam domus Albuneae resonantis

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus et uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obscuro deterget nubila caelo
Saepe Notus, neque parturit imbres

Perpetuo, sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitaeque labores
Molli, Plance, mero, seu te fulgentia signis
Castra tenent seu densa tenebit

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:

Quo nos cunque feret melior fortuna parente,
Ibimus, o socii comitesque.
Nil desperandum Teucro duce et auspice Teucro;
Certus enim promisit Apollo,

Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes pejoraque passi
Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas;
Cras ingens iterabimus aequor.

Carmen VIII.—Ad Lydiam.

Lydia, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis?

Cur neque militaris
Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frenis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum

Sanguine viperino
Cautius vitat neque jam livida gestat armis
Brachia, saepe disco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Troiae
Funera, ne virilis
Cultus in caedem et Lycias proriperet catervas?

Carmen IX.—Ad Thaliarchum.

Vides, ut alta stet nive candidum
Soracte, nec jam sustineant onus
Silvae laborantes geluque
Flumina constiterint acuto.

Dissolve frigus ligna super foco
Large reponens atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

Permitte divis cetera, qui simul
Stravere ventos aequore fervido
  Deproeliantes, nec cupressi
  Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quaerere et,
Quem Fors dierum cunque dabit, lucro
  Appone, nec dulces amores
  Sperne puer neque tu choreas,

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus et areae
  Lenesque sub noctem susurri
  Composita repetantur hora,

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellae risus ab angulo
  Pignusque dereptum lacertis
  Aut digito male pertinaci.

Carmen X.—Ad Mercurium.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus et decorae
    More palaestrae,

Te canam, magni Jovis et deorum
Nuntium curvaeque lyrae parentem,
Callidum, quidquid placuit, jocoso
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas duce te superbos
Ilio dives Priamus relicto
Thessalosque ignes et iniqua Trojae
Castra fefellit.

Tu pias laetis animas reponis
Sedibus virgaque levem coërces
Aurea turbam, superis deorum
Gratus et imis.

Carmen XI.—Ad Leuconoen.

Tu ne quaesieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
Finem di dederint, Leuconoë, nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes seu tribuit Jupiter ultimam,

Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Aetas: carpe diem quam minimum credula postero.

Carmen XII.—De Augusto.

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum? Cujus recinet jocosa
Nomen imago

Aut in umbrosis Heliconis oris
Aut super Pindo gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere insecutae
Orphea silvae,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis parentis
Laudibus, qui res hominum ac deorum,
Qui mare ac terras variisque mundum
Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Proeliis audax neque te silebo,
Liber, et saevis inimica Virgo
Beluis, nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden puerosque Ledae,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti fugiuntque nubes,
Et minax, quod sic voluere, ponto
Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.

Regulum et Scauros animaeque magnae
Prodigum Paullum superante Poeno
Gratus insigni referam Camena
Fabriciumque.

Hunc et incomptis Curium capillis
Utilem bello tulit et Camillum
Saeva paupertas et avitus apto
Cum lare fundus.

Crescit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli; micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

Ille, seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis orae
Seras et Indos,

Te minor latum reget aequus orbem;
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

Carmen XIII.—Ad Lydiam.

Cum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, vae! meum
Fervens difficili bile tumet jecur.

Tum nec mens mihi nec color
Certa sede manent, humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicae mero
Rixae, sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Laedentem oscula, quae Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

CARMEN XIV.—AD REMPUBLICAM.

O navis, referent in mare te novi
Fluctus! O quid agis? Fortiter occupa
Portum! Nonne vides, ut
Nudum remigio latus,

Et malus celeri saucius Africo
Antennaeque gemant, ac sine funibus
Vix durare carinae
Possint imperiosius

Aequor? Non tibi sunt integra lintea,
Non di, quos iterum pressa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvae filia nobilis,

Jactes et genus et nomen inutile;
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quae mihi taedium,
Nunc desiderium curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites aequora Cycladas.

Carmen XV.—Nerei Vaticinium de excidio Trojæ.

Pastor cum traheret per freta navibus
Idaeis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata: Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias
Et regnum Priami vetus.

Heu! heu! quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! Jam galeam Pallas et aegida
Currusque et rabiem parat.

Nequicquam, Veneris praesidio ferox,
Pectes caesariem grataque feminis
Imbelli cithara carmina divides;
Nequicquam thalamo graves

Hastas et calami spicula Cnosii
Vitabis strepitumque et celerem sequi
Ajacem; tamen heu serus adulteros
Crines pulvere collines.

Non Laërtiaden, exitium tuae
Genti, non Pylium Nestora respicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucer et Sthenelus sciens

Pugnae, sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger; Merionen quoque
Nosces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre,

Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.

Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achilleï;
Post certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

Carmen XVI.—Palinodia.

O matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cunque voles modum
Pones ïambis, sive flamma
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
  Non Liber aeque, non acuta
    Sic geminant Corybantes aera,

Tristes ut irae, quas neque Noricus
Deterret ensis nec mare naufragum
  Nec saevus ignis nec tremendo
    Jupiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus, addere principi
Limo coactus particulam undique
  Desectam, et insani leonis
    Vim stomacho apposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere et altis urbibus ultimae
  Stetere causae, cur perirent
    Funditus imprimeretque muris

Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem: me quoque pectoris
  Tentavit in dulci juventa
    Fervor et in celeres īambos

Misit furentem; nunc ego mitibus
Mutare quaero tristia, dum mihi
  Fias recantatis amica
    Opprobriis animumque reddas.

Carmen XVII.—Ad Tyndaridem.

Velox amoenum saepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus et igneam
  Defendit aestatem capellis
    Usque meis pluviosque ventos.

Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latentes et thyma deviae
  Olentis uxores mariti,
    Nec virides metuunt colubras,

Nec Martiales Haediliae lupos,
Utcunque dulci, Tyndari, fistula
  Valles et Usticae cubantis
    Levia personuere saxa.

Di me tuentur, dis pietas mea
Et Musa cordi est. Hic tibi copia
  Manabit ad plenum benigno
    Ruris honorem opulenta cornu.

Hic in reducta valle Caniculae
Vitabis aestus et fide Teïa
  Dices laborantes in uno
    Penelopen vitreamque Circen;

Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra, nec Semeleïus
  Cum Marte confundet Thyoneus
    Proelia, nec metues protervum

Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus
  Et scindat haerentem coronam
    Crinibus immeritamque vestem.

Carmen XVIII.—Ad Quinctilium Varum.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis et moenia Catili.
Siccis omnia nam dura deus proposuit, neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus?
At, ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Debellata, monet Sithoniis non levis Evius,
Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam. Saeva tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quae subsequitur caecus Amor sui
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

Carmen XIX.—De Glycera.

Mater saeva Cupidinum
Thebanaeque jubet me Semeles puer
Et lasciva Licentia
Finitus animum reddere amoribus.

Urit me Glycerae nitor
Splendentis Pario marmore purius;
Urit grata protervitas
Et vultus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit, nec patitur Scythas
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quae nihil attinent.

Hic vivum mihi caespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite thuraque
Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hostia.

Carmen XX.—Ad Maecenatem.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Cum tibi plausus,

Care Maecenas eques, ut paterni
Fluminus ripae simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Caecubum et prelo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernae
Temperant vites neque Formiani
Pocula colles.

Carmen XXI.—In Dianam et Apollinem.

Dianam tenerae dicite virgines,
Intonsum, pueri, dicite Cynthium
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.

Vos laetam fluviis et nemorum coma,
Quaecunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis aut viridis Cragi;

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.

Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
Pestemque a populo et principe Caesare in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

Carmen XXII.—Ad Aristium Fuscum.

Integer vitae scelerisque purus
Non eget Mauris jaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra,

Sive per Syrtes iter aestuosas
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum vel quae loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem,

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit aesculetis,
Nec Jubae tellus generat leonum
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor aestiva recreatur aura,
Quod latus mundi nebulae malusque
Jupiter urget;

Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Carmen XXIII.—Ad Chloen.

Vitas hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem non sine vano
Aurarum et silvae metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis seu virides rubum
Dimovere lacertae,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te, tigris ut aspera
Gaetulusve leo, frangere persequor:
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

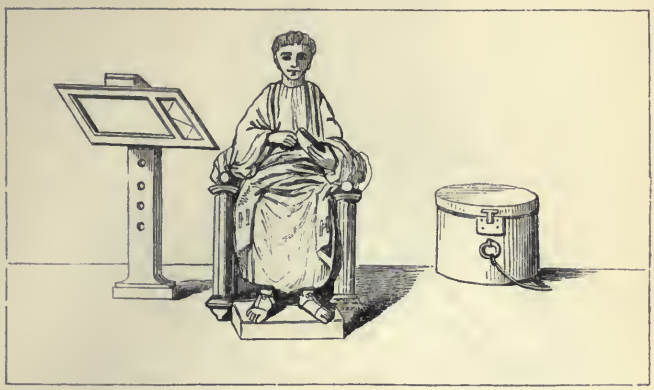

Carmen XXIV.—Ad Virgilium.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Praecipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
  Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget! cui Pudor, et Justitiae soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
  Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu! non ita creditum
  Poscis Quinctilium deos.

Quod si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanae redeat sanguis imagini,
  Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: sed levius fit patientia,
  Quidquid corrigere est nefas.

Carmen XXV.—Ad Lydiam.

Parcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt, amatque
Janua limen,

Quae prius multum facilis movebat
Cardines ; audis minus et minus jam :
"Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis ?"

Invicem moechos anus arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento,

Cum tibi flagrans amor et libido,
Quae solet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulcerosum,
Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virente
Gaudeat pulla magis atque myrto,
Aridas frondes hiemis sodali
Dedicet Hebro.

Carmen XXVI.—Ad Aelium Lamiam.

Musis amicus tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
  Rex gelidae metuatur orae,

Quid Tiridaten terreat, unice
Securus. O, quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
  Necte meo Lamiae coronam,

Pimplea dulcis! Nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
  Teque tuasque decet sorores.

Carmen XXVII.—Ad sodales.

Natis in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracum est: tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis!

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat: impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso!

Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? Dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.

Cessat voluntas? Non alia bibam
Mercede. Quae te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. Ah miser,
Quanta laborabas Charybdi,
Digne puer meliore flamma!

Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimaera.

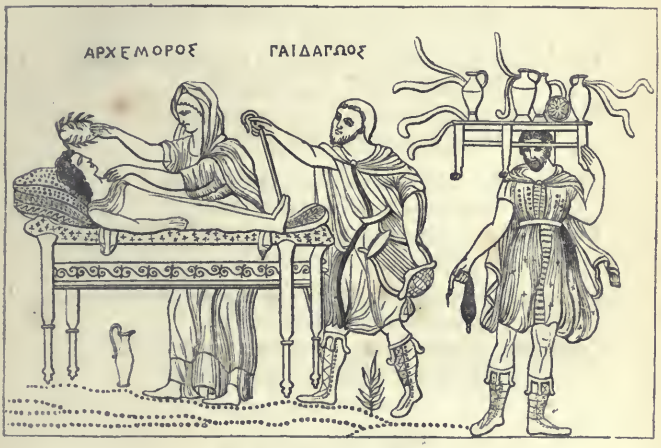

Carmen XXVIII.—Archytas.

Te maris et terrae numeroque carentis arenae
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
Munera, nec quidquam tibi prodest

Aërias tentasse domos animoque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit et Pelopis genitor, conviva deorum,
Tithonusque remotus in auras,

Et Jovis arcanis Minos admissus, habentque
Tartara Panthoiden iterum Orco
Demissum, quamvis, clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra

Nervos atque cutem morti concesserat atrae,
Judice te non sordidus auctor
Naturae verique. Sed omnes una manet nox
Et calcanda semel via leti.

Dant alios Furiae torvo spectacula Marti;
Exitio est avidum mare nautis;
Mixta senum ac juvenum densentur funera, nullum
Saeva caput Proserpina fugit.

Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
Ossibus et capiti inhumato

Particulam dare: sic, quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinae
Plectantur silvae te sospite, multaque merces,
Unde potest, tibi defluat aequo

Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere? Fors et
Debita jura vicesque superbae

Te maneant ipsum: precibus non linquar inultis,
Teque piacula nulla resolvent.
Quamquam festinas, non est mora longa; licebit
Injecto ter pulvere curras.

Carmen XXIX.—Ad Iccium.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras,
  Non ante devictis Sabaeae
    Regibus, horribilique Medo

Nectis catenas? Quae tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
  Puer quis ex aula capillis
    Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
  Pronos relabi posse rivos
    Montibus et Tiberim reverti,

Cum tu coëmptos undique nobiles
Libros Panaeti Socraticam et domum
  Mutare loricis Hiberis,
    Pollicitus meliora, tendis?

Carmen XXX.—Ad Venerem.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.

Fervidus tecum puer et solutis
Gratiae zonis properentque Nymphae
Et parum comis sine te Juventas
Mercuriusque.

Carmen XXXI.—Ad Apollinem.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat de patera novum
Fundens liquorem? Non opimae
Sardiniae segetes feraces,

Non aestuosae grata Calabriae
Armenta, non aurum aut ebur Indicum,
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.

Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna vitem, dives et aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,

Dis carus ipsis, quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum
Impune. Me pascunt olivae,
Me cichorea levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones et, precor, integra
Cum mente, nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem.

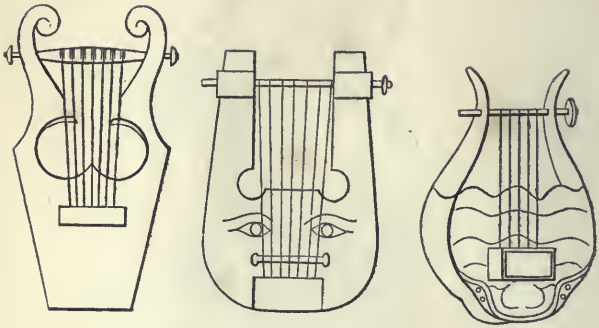

Carmen XXXII.—Ad lyram.

Poscimur. Si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age, dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi,
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Litore navim,

Liberum, et Musas, Veneremque, et illi
Semper haerentem puerum canebat
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phoebi et dapibus supremi
Grata testudo Jovis, O laborum
Dulce lenimen, mihi cunque salve
Rite vocanti.

Carmen XXXIII.—Ad Albium Tibullum.

Albi, ne doleas plus nimio memor
Immitis Glycerae, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Laesa praeniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor, Cyrus in asperam
Declinat Pholoën; sed prius Apulis
Jungentur capreae lupis,

Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub juga aënea
Saevo mittere cum joco.

Ipsum me, melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriae
Curvantis Calabros sinus.

Carmen XXXIV.—Ad se ipsum.

Parcus deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare atque iterare cursus

Cogor relictos: namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos volucremque currum,

Quo bruta tellus et vaga flumina,
Quo Styx et invisi horrida Taenari
Sedes Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

Mutare et insignem attenuat deus
Obscura promens; hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Carmen XXXV.—Ad Fortunam.

O diva, gratum quae regis Antium,
Presens vel imo tollere de gradu
  Mortale corpus vel superbos
    Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam aequoris,
  Quicunque Bithyna lacessit
    Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae
Urbesque gentesque et Latium ferox
  Regumque matres barbarorum et
    Purpurei metuunt tyranni,

Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
  Ad arma cessantes, ad arma
    Concitet imperiumque frangat.

Te semper anteit saeva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans aëna, nec severus
Uncus abest liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno nec comitem abnegat,
Utcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

At vulgus infidum et meretrix retro
Perjura cedit, diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici
Ferre jugum pariter dolosi.

Serves iturum Caesarem in ultimos
Orbis Britannos et juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus Oceanoque rubro.

Eheu cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum juventus

Metu deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum!

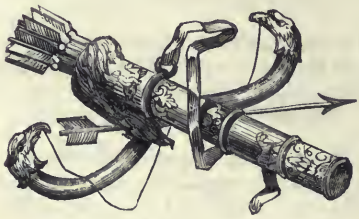

Carmen XXXVI.—In honorem Plotii Numidae.

Et thure et fidibus juvat
Placare et vituli sanguine debito
Custodes Numidae deos,
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima,

Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula
Quam dulci Lamiae, memor
Actae non alio rege puertiae

Mutataeque simul togae.
Cressa ne careat pulchra dies nota,
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium sit requies pedum,

Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide,
Neu desint epulis rosae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.

Omnes in Damalin putres
Deponent oculos, nec Damalis novo
Divelletur adultero
Lascivis hederis ambitiosior.

Carmen XXXVII.—Ad sodales.

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus, nunc Saliaribus
  Ornare pulvinar deorum
    Tempus erat dapibus, sodales.

Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis, dum Capitolio
  Regina dementes ruinas
    Funus et imperio parabat

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
  Sperare fortunaque dulci
    Ebria. Sed minuit furorem

Vix una sospes navis ab ignibus,
Mentemque lymphatam Mareotico
  Redegit in veros timores
    Caesar, ab Italia volantem

Remis adurgens, accipiter velut
Molles columbas aut leporem citus
  Venator in campis nivalis
    Haemoniae, daret ut catenis

Fatale monstrum: quae generosius
Perire quaerens nec muliebriter
  Expavit ensem nec latentes
    Classe cita reparavit oras.

Ausa et jacentem visere regiam
Vultu sereno, fortis et asperas
  Tractare serpentes, ut atrum
    Corpore combiberet venenum,

Deliberata morte ferocior,
Saevis Liburnis scilicet invidens
  Privata deduci superbo
    Non humilis mulier triumpho.

Carmen XXXVIII.—Ad puerum ministrum.

Persicos odi, puer, apparatus,
Displicent nexae philyra coronae;
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus neque me sub arta
Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER SECUNDUS.

Carmen I.—Ad C. Asinium Pollionem.

Motum ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
Ludumque Fortunae gravesque
Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosae plenum opus aleae,
Tractas et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paullum severae Musa tragoediae
Desit theatris: mox ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne maestis praesidium reis
Et consulenti, Pollio, curiae,
Cui laurus aeternos honores
Delmatico peperit triumpho.

Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, jam litui strepunt,
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque vultus.

Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta
Praeter atrocem animum Catonis.

Juno et deorum quisquis amicior
Afris inulta cesserat impotens
Tellure victorum nepotes
Retulit inferias Jugurthae.

Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia proelia
Testatur auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?

Qui gurges aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?

Sed ne relictis, Musa procax, jocis
Ceae retractes munera neniae:
Mecum Dionaeo sub antro
Quaere modos leviore plectro.

Carmen II.—Ad C. Salustium Crispum.

Nullus argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Salusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas et uterque Poenus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten
Dissidens plebi numero beatorum
Eximit Virtus populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus, regnum et diadema tutum
Deferens uni propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

Carmen III.—Ad (C.) Dellium.

Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
  Ab insolenti temperatam
    Laetitia, moriture Delli,

Seu maestus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
  Festos reclinatum bearis
    Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
  Ramis? Quid obliquo laborat
    Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium breves
Flores amoenae ferre jube rosae,
  Dum res et aetas et sororum
    Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmptis saltibus et domo
Villaque flavus quam Tiberis lavit,
  Cedes et exstructis in altum
    Divitiis potietur haeres.

Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infima
  De gente sub divo moreris,
    Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocius
  Sors exitura et nos in aeternum
    Exilium impositura cymbae.

Carmen IV.—Ad Xanthiam Phoceum.

Ne sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu! Prius insolentem
Serva Briseis niveo colore
Movit Achillem;

Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmessae;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta,

Barbarae postquam cecidere turmae
Thessalo victore et ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.

Nescias, an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:
Regium certe genus et penates
Maeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam, neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.

Brachia et vultum teretesque suras
Integer laudo; fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere lustrum.

Carmen V.—Ad amatorem Lalages.

Nondum subacta ferre jugum valet
Cervice, nondum munia comparis
  Aequare nec tauri ruentis
    In venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuae
Campos juvencae, nunc fluviis gravem
  Solantis aestum, nunc in udo
    Ludere cum vitulis salicto

Praegestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
  Distinguet Auctumnus racemos
    Purpureo varius colore.

Jam te sequetur: currit enim ferox
Aetas, et illi, quos tibi dempserit,
  Apponet annos; jam proterva
    Fronte petet Lalage maritum:

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris albo sic humero nitens,
  Ut pura nocturno renidet
    Luna mari, Cnidiusve Gyges,

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
  Discrimen obscurum solutis
    Crinibus ambiguoque vultu.

Carmen VI.—Ad Septimium.

Septimi, Gades aditure mecum et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Aestuat unda,
Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque!
Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt viridique certat
Baca Venafro;
Ver ubi longum tepidasque praebet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces; ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.

Carmen VII.—Ad Pompeium Varum.

O saepe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiae duce,
  Quis te redonavit Quiritem
    Dis patriis Italoque caelo,

Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem saepe diem mero
  Fregi coronatus nitentes
    Malobathro Syrio capillos.

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula,
  Cum fracta virtus et minaces
    Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre;
  Te rursus in bellum resorbens
    Unda fretis tulit aestuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea, nec
Parce cadis tibi destinatis.

Oblivioso levia Massico
Ciboria exple; funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas

Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

Carmen VIII.—Ad Barinen.

Ulla si juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuisset unquam,
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,

Crederem. Sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo juvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere et toto taciturna noctis
Signa cum caelo gelidaque divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa, rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Adde, quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova, nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

Carmen IX.—Ad C. Valgium.

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros aut mare Caspium
  Vexant inaequales procellae
    Usque, nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes aut Aquilonibus
  Querceta Gargani laborant
    Et foliis viduantur orni:

Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum, nec tibi Vespero
  Surgente decedunt amores
    Nec rapidum fugiente Solem.

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
  Annos, nec impubem parentes
    Troïlon aut Phrygiae sorores

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum, et potius nova
  Cantemus Augusti tropaea
    Caesaris et rigidum Niphaten,

Medumque flumen gentibus additum
Victis minores volvere vertices,
  Intraque praescriptum Gelonos
    Exiguis equitare campis.

Carmen X.—Ad Licinium.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
Pinus, et celsae graviore casu
Decidunt turres feriuntque summos
Fulgura montes.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene praeparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter, idem

Summovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat musam neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

Carmen XI.—Ad Quintium.

Quid bellicosus Cantaber et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Hadria
Divisus objecto, remittas
Quaerere nec trepides in usum

Poscentis aevi pauca. Fugit retro
Levis juventas et decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honor
Vernis neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid aeternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano vel hac
Pinu jacentes sic temere et rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo

Potamus uncti? Dissipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? Eburna, dic age, cum lyra
Maturet in comptum Lacaenae
More comas religata nodum.

Carmen XII.—Ad Maecenatem.

Nolis longa ferae bella Numantiae
Nec dirum Hannibalem nec Siculum mare
Poeno purpureum sanguine mollibus
Aptari citharae modis,

Nec saevos Lapithas et nimium mero
Hylaeum domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris; tuque pedestribus
Dices historiis proelia Caesaris,
Maecenas, melius ductaque per vias
Regum colla minacium.

Me dulces dominae Musa Licymniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos et bene mutuis
Fidum pectus amoribus;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris
Nec certare joco nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus sacro
Dianae celebris die.

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?—

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet.

CARMEN XIII.—IN ARBOREM, CUJUS CASU IN AGRO SABINO PAENE OPPRESSUS EST.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicunque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem opprobriumque pagi;

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis; ille venena Colcha

Et quidquid usquam concipitur nefas
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas: navita Bosporum
Poenus perhorrescit neque ultra
Caeca timet aliunde fata,

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi, catenas Parthus et Italum
Robur; sed improvisa leti
Vis rapuit rapietque gentes.

Quam paene furvae regna Proserpinae
Et judicantem vidimus Aeacum
Sedesque discretas piorum et
Aeoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus,
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli!

Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbrae dicere; sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
Aures et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?

Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono;
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

Carmen XIV.—Ad Postumum.

Eheu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni nec pietas moram
  Rugis et instanti senectae
    Afferet indomitaeque morti,—

Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrimabilem
  Plutona tauris, qui ter amplum
    Geryonen Tityonque tristi

Compescit unda, scilicet omnibus,
Quicunque terrae munere vescimur,
  Enaviganda, sive reges
    Sive inopes erimus coloni.

Frustra cruento Marte carebimus
Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
  Frustra per auctumnos nocentem
    Corporibus metuemus Austrum:

Visendus ater flumine languido
Cocytos errans et Danai genus
  Infame damnatusque longi
    Sisyphus Aeolides laboris.

Linquenda tellus et domus et placens
Uxor, neque harum, quas colis, arborum
  Te praeter invisas cupressos
    Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus et mero
  Tinget pavimentum superbo,
    Pontificum potiore coenis.

Carmen XV.—In sui seculi luxuriam.

Jam pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent, undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque caelebs,

Evincet ulmos; tum violaria et
Myrtus et omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus domino priori;

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton,

Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes et deorum
Templa nova decorare saxo.

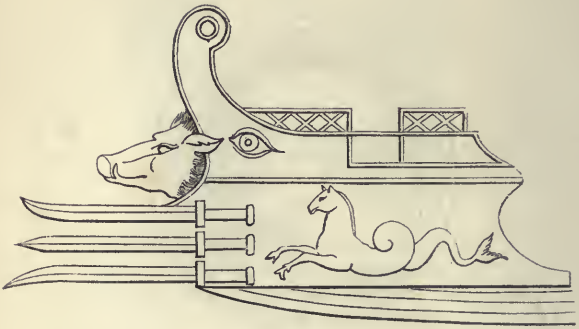

Carmen XVI.—Ad Pompeium Grosphum.

Otium divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit lunam neque certa fulgent
Sidera nautis;

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis neque purpura venale neque auro.

Non enim gazae neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

Quid brevi fortes jaculamur aevo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriae quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura nec turmas equitum relinquit,
Ocior servis et agente nimbos
Ocior Euro.

Laetus in praesens animus, quod ultra est,
Oderit curare et amara lento
Temperet risu; nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus,
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
Mugiunt vaccae, tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctae

Vestiunt lanae: mihi parva rura et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
Spernere vulgus.

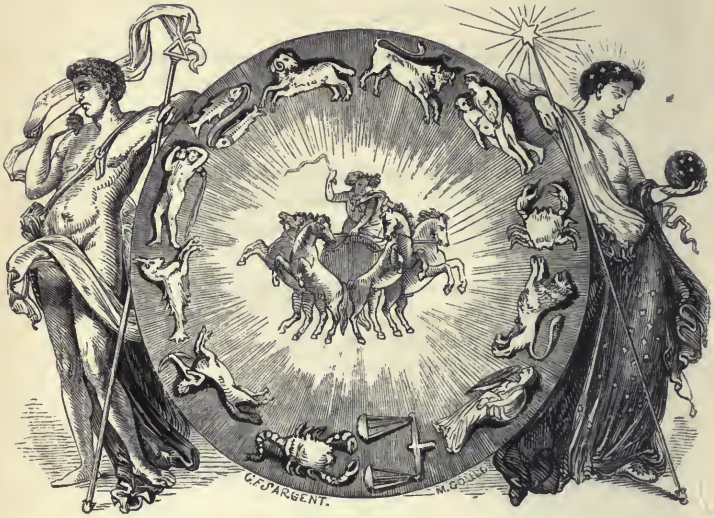

Carmen XVII.—Ad Maecenatem.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec dis amicum est nec mihi te prius
  Obire, Maecenas, mearum
    Grande decus columenque rerum.

Ah te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
  Nec carus aeque nec superstes
    Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
  Utcunque praecedes, supremum
    Carpere iter comites parati.

Me nec Chimaerae spiritus igneae,
Nec, si resurgat, centimanus Gyas
  Divellet unquam: sic potenti
    Justitiae placitumque Parcis.

Seu Libra seu me Scorpios adspicit
Formidolosus, pars violentior
  Natalis horae, seu tyrannus
    Hesperiae Capricornus undae,

Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
  Tutela Saturno refulgens
    Eripuit volucrisque Fati

Tardavit alas, cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit sonum:
  Me truncus illapsus cerebro
    Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas
  Aedemque votivam memento:
    Nos humilem feriemus agnam.

Carmen XVIII.—Ad avarum.

Non ebur neque aureum
  Mea renidet in domo lacunar,
Non trabes Hymettiae
  Premunt columnas ultima recisas

Africa, neque Attali
  Ignotus heres regiam occupavi,
Nec Laconicas mihi
  Trahunt honestae purpuras clientae:

At fides et ingeni
  Benigna vena est, pauperemque dives
Me petit; nihil supra
  Deos lacesso nec potentem amicum

Largiora flagito,
  Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
  Novaeque pergunt interire lunae.

Tu secanda marmora
  Locas sub ipsum funus et sepulcri
Immemor struis domos
  Marisque Baiis obstrepentis urges

Summovere litora,
  Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos
  Revellis agri terminos et ultra

Limites clientium
  Salis avarus? Pellitur paternos
In sinu ferens deos
  Et uxor et vir sordidosque natos.

Nulla certior tamen
  Rapacis Orci fine destinata
Aula divitem manet
  Herum. Quid ultra tendis? Aequa tellus

Pauperi recluditur
  Regumque pueris, nec satelles Orci
Callidum Promethea
  Revexit auro captus. Hic superbum

Tantalum atque Tantali
  Genus coërcet, hic levare functum
Pauperem laboribus
  Vocatus atque non vocatus audit.

Carmen XIX.—Hymnus in Bacchum.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite posteri,
Nymphasque discentes et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evoe, recenti mens trepidat metu
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. Evoe, parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrso!

Fas pervicaces est mihi Thyiadas
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos atque truncis
Lapsa cavis iterare mella;

Fas et beatae conjugis additum
Stellis honorem tectaque Penthei
  Disjecta non leni ruina,
    Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum,
Tu separatis uvidus in jugis
  Nodo coërces viperino
    Bistonidum sine fraude crines:

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
  Rhoetum retorsisti leonis
    Unguibus horribilique mala;

Quamquam choreis aptior et jocis
Ludoque dictus non sat idoneus
  Pugnae ferebaris: sed idem
    Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
  Caudam, et recedentis trilingui
    Ore pedes tetigitque crura.

Carmen XX.—Ad Maecenatem.

Non usitata nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum aethera
  Vates, neque in terris morabor
    Longius, invidiaque major

Urbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
  Dilecte Maecenas, obibo
    Nec Stygia cohibebor unda.

Jam jam residunt cruribus asperae
Pelles, et album mutor in alitem
  Superne, nascunturque leves
    Per digitos humerosque plumae.

Jam Daedaleo ocior Icaro
Visam gementis litora Bospori
  Syrtesque Gaetulas canorus
    Ales Hyperboreosque campos.

Me Colchus et qui dissimulat metum
Marsae cohortis Dacus et ultimi
  Noscent Geloni, me peritus
    Discet Hiber Rhodanique potor.

Absint inani funere neniae
Luctusque turpes et querimoniae;
  Compesce clamorem ac sepulcri
    Mitte supervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER TERTIUS.

Carmen I.—Ad chorum virginum et puerorum.

Odi profanum vulgus et arceo;
Favete linguis; carmina non prius
  Audita Musarum sacerdos
    Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est jovis
  Clari Giganteo triumpho,
    Cuncta supercilio moventis.

Est, ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis, hic generosior
  Descendat in Campum petitor,
    Moribus hic meliorque fama

Contendat, illi turba clientium
Sit major: aequa lege Necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.

Destrictus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non avium citharaeque cantus

Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.

Desiderantem quod satis est neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec saevus Arcturi cadentis
Impetus aut orientis Haedi,

Non verberatae grandine vineae
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces aequora sentiunt
Jactis in altum molibus; huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis dominusque terrae

Fastidiosus. Sed Timor et Minae
Scandunt eodem, quo dominus, neque
Decedit aerata triremi et
Post equitem sedet atra Cura.

Quod si dolentem nec Phrygius lapis
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus nec Falerna
Vitis Achaemeniumque costum,

Cur invidendis postibus et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

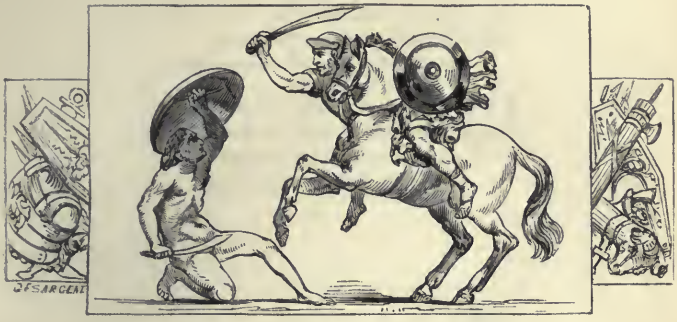

Carmen II.—Ad pubem Romanam.

Angustam amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
  Condiscat et Parthos feroces
    Vexet eques metuendus hasta

Vitamque sub divo et trepidis agat
In rebus. Illum ex moenibus hosticis
  Matrona bellantis tyranni
    Prospiciens et adulta virgo

Suspiret, eheu! ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
  Tactu leonem, quem cruenta
    Per medias rapit ira caedes.

Dulce et decorum est pro patria mori:
Mors et fugacem persequitur virum,
  Nec parcit imbellis juventae
    Poplitibus timidoque tergo.

Virtus repulsae nescia sordidae
Intaminatis fulget honoribus,
  Nec sumit aut ponit secures
    Arbitrio popularis aurae.

Virtus recludens immeritis mori
Caelum negata tentat iter via,
Coetusque vulgares et udam
Spernit humum fugiente penna.

Est et fideli tuta silentio
Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanae, sub isdem
Sit trabibus fragilemve mecum

Solvat phaselon; saepe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

Carmen III.—Ad Caesarem Augustum.

Justum et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium,
  Non vultus instantis tyranni
    Mente quatit solida neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriae,
Nec fulminantis magna manus Jovis;
  Si fractus illabatur orbis,
    Impavidum ferient ruinae.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
Enisus arces attigit igneas,
  Quos inter Augustus recumbens
    Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuae
Vexere tigres indocili jugum
  Collo trahentes; hac Quirinus
    Martis equis Acheronta fugit,

Gratum elocuta consiliantibus
Junone divis: Ilion, Ilion
  Fatalis incestusque judex
    Et mulier peregrina vertit

In pulverem, ex quo destituit deos
Mercede pacta Laomedon, mihi
  Castaeque damnatum Minervae
    Cum populo et duce fraudulento.

Jam nec Lacaenae splendet adulterae
Famosus hospes nec Priami domus
  Perjura pugnaces Achivos
    Hectoreis opibus refringit,

Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit. Protinus et graves
  Iras et invisum nepotem,
    Troica quem peperit sacerdos,

Marti redonabo; illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
  Succos et adscribi quietis
    Ordinibus patiar deorum.

Dum longus inter saeviat Ilion
Romamque pontus, qualibet exsules
  In parte regnanto beati;
    Dum Priami Paridisque busto

Insultet armentum et catulos ferae
Celent inultae, stet Capitolium
  Fulgens triumphatisque possit
    Roma ferox dare jura Medis.

Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
  Secernit Europen ab Afro,
    Qua tumidus rigat arva Nilus,

Aurum irrepertum et sic melius situm,
Cum terra celat, spernere fortior
  Quam cogere humanos in usus
    Omne sacrum rapiente dextra.

Quicunque mundo terminus obstitit,
Hunc tanget armis, visere gestiens,
  Qua parte debacchentur ignes,
    Qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii
Rebusque fidentes avitae
Tecta velint reparare Trojae.

Trojae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis et sorore.

Ter si resurgat murus aëneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Excisus Argivis, ter uxor
Capta virum puerosque ploret.

Non hoc jocosae conveniet lyrae:
Quo, Musa, tendis? Desine pervicax
Referre sermones deorum et
Magna modis tenuare parvis.

Carmen IV.—Ad Calliopen.

Descende caelo et dic age tibia
Regina longum Calliope melos,
  Seu voce nunc mavis acuta,
    Seu fidibus citharaque Phoebi.

Auditis, an me ludit amabilis
Insania? Audire et videor pios
  Errare per lucos, amoenae
    Quos et aquae subeunt et aurae.

Me fabulosae Vulture in Apulo
Altricis extra limen Apuliae
  Ludo fatigatumque somno
    Fronde nova puerum palumbes

Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsae nidum Acherontiae
  Saltusque Bantinos et arvum
    Pingue tenent humilis Forenti,

Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et ursis, ut premerer sacra
  Lauroque collataque myrto,
    Non sine dis animosus infans.

Vester, Camenae, vester in arduos
Tollor Sabinos, seu mihi frigidum
  Praeneste seu Tibur supinum
    Seu liquidae placuere Baiae.

Vestris amicum fontibus et choris
Non mé Philippis versa acies retro,
  Devota non exstinxit arbos,
    Nec Sicula Palinurus unda.

Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
  Tentabo et urentes arenas
    Litoris Assyrii viator;

Visam Britannos hospitibus feros
Et laetum equino sanguine Concanum,
  Visam pharetratos Gelonos
    Et Scythicum inviolatus amnem.

Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes addidit oppidis,
  Finire quaerentem labores
    Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis et dato
Gaudetis, almae. Scimus, ut impios
  Titanas immanemque turmam
    Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes regnaque tristia
  Divosque mortalesque turbas
    Imperio regit unus aequo.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
  Fratresque tendentes opaco
    Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
  Quid Rhoetus evulsisque truncis
    Enceladus jaculator audax

Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? Hinc avidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Juno et
Nunquam humeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet
Dumeta natalemque silvam,
Delius et Patareus Apollo.

Vis consili expers mole ruit sua:
Vim temperatam di quoque provehunt
In majus; idem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum, notus et integrae
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus sagitta.

Injecta monstris Terra dolet suis
Maeretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum; nec peredit
Impositam celer ignis Aetnam,

Incontinentis nec Tityi jecur
Reliquit ales, nequitiae additus
Custos; amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

Carmen V.—In laudem Caesaris Augusti.

Caelo tonantem credidimus Jovem
Regnare: praesens divus habebitur
Augustus adjectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit et hostium,
Pro curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege Medo Marsus et Apulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Jove et urbe Roma?

Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
Foedis et exemplo trahentis
Perniciem veniens in aevum,

Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Adfixa delubris et arma
Militibus sine caede, dixit,

Derepta vidi; vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero
Portasque non clausas et arva
Marte coli populata nostro.

Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit. Flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco,

Nec vera virtus, cum semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus,
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners timuitque mortem.

Hic, unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. O pudor!
O magna Carthago, probrosis
Altior Italiae ruinis!

Fertur pudicae conjugis osculum
Parvosque natos, ut capitis minor
Ab se removisse et virilem
Torvus humi posuisse vultum:

Donec labantes consilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque maerentes amicos
Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat quae sibi barbarus
Tortor pararet; non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos
Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros
Aut Lacedaemonium Tarentum.

Carmen VI.—Ad Romanos.

Delicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
  Aedesque labentes deorum et
    Foeda nigro simulacra fumo.

Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
  Di multa neglecti dederunt
    Hesperiae mala luctuosae.

Jam bis Monaeses et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
  Nostros et adjecisse praedam
    Torquibus exiguis renidet.

Paene occupatam seditionibus
Delevit Urbem Dacus et Aethiops,
  Hic classe formidatus, ille
    Missilibus melior sagittis.

Fecunda culpae secula nuptias
Primum inquinavere et genus et domos;
  Hoc fonte derivata clades
    In patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo et fingitur artibus;
  Jam nunc et incestos amores
    De tenero meditatur ungui;

Mox juniores quaerit adulteros
Inter mariti vina neque eligit
  Cui donet impermissa raptim
    Gaudia luminibus remotis;

Sed jussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor
  Seu navis Hispanae magister,
    Dedecorum pretiosus emptor.

Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico,
  Pyrrhumque et ingentem cecidit
    Antiochum Hannibalemque dirum;

Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
  Versare glebas et severae
    Matris ad arbitrium recisos

Portare fustes, sol ubi montium
Mutaret umbras et juga demeret
  Bobus fatigatis, amicum
    Tempus agens abeunte curru.

Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum pejor avis tulit
  Nos nequiores, mox daturos
    Progeniem vitiosiorem.

Carmen VII.—Ad Asterien.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii
  Thyna merce beatum,
    Constantis juvenem fide,

Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Post insana Caprae sidera frigidas
  Noctes non sine multis
    Insomnis lacrimis agit.

Atqui sollicitae nuntius hospitae,
Suspirare Chloën et miseram tuis
  Dicens ignibus uri,
    Tentat mille vafer modis.

Ut Proetum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
  Casto Bellerophonti
    Maturare necem, refert.

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
  Et peccare docentes
    Fallax historias movet.

Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
  Ne vicinus Enipeus
    Plus justo placeat, cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens
Aeque conspicitur gramine Martio,
  Nec quisquam citus aeque
    Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae,
  Et te saepe vocanti
    Duram difficilis mane.

Carmen VIII.—Ad Maecenatem.

Martiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores et acerra thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguae ?
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies anno redeunte festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Sume, Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum et vigiles lucernas
Perfer in lucem : procul omnis esto
Clamor et ira.

Mitte civiles super urbe curas :
Occidit Daci Cotisonis agmen,
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis,

Servit Hispanae vetus hostis orae
Cantaber sera domitus catena,
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Neglegens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere:
Dona praesentis cape laetus horae et
Linque severa.

Carmen IX.—Carmen Amoebeaum.

Hor. Donec gratus eram tibi
Nec quisquam potior brachia candidae
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

Lyd. Donec non alia magis
Arsisti neque erat Lydia post Chloën,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

Hor. Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos et citharae sciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata superstiti.

Lyd. Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornyti,
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

Hor. Quid, si prisca redit Venus
Diductosque jugo cogit aëneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?

Lyd. Quamquam sidere pulchrior
Ille est, tu levior cortice et improbo
Iracundior Hadria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

Carmen X.—Ad Lycen.

Extremum Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepit janua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis, et positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O quamvis neque te munera nec preces
Nec tinctus viola pallor amantium
Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior aesculo
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis aut aquae
Caelestis patiens latus.

Carmen XI.—Ad Mercurium.

Mercuri, nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo,
Tuque testudo resonare septem
Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum mensis et amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures,

Quae velut latis equa trima campis
Ludit exsultim metuitque tangi,
Nuptiarum expers et adhuc protervo
Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere et rivos celeres morari;
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulae,

Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus atque
Spiritus teter saniesque manet
Ore trilingui.

Quin et Ixion Tityosque vultu
Risit invito, stetit urna paullum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum poenas et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco.
Impiae, nam quid potuere majus?
Impiae sponsos potuere duro
Perdere ferro!

Una de multis face nuptiali
Digna perjurum fuit in parentem
Splendide mendax et in omne virgo
Nobilis aevum,

Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur; socerum et scelestas
Falle sorores,

Quae velut nactae vitulos leaenae
Singulos eheu lacerant: ego illis
Mollior nec te feriam neque intra
Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

I, pedes quo te rapiunt et aurae,
Dum favet nox et Venus, i secundo
Omine et nostri memorem sepulcro
Scalpe querelam.

Carmen XII.—Ad Neobulen.

Miserarum est neque amori dare ludum neque dulci
Mala vino lavere, aut exanimari metuentes
Patruae verbera linguae.

Tibi qualum Cythereae puer ales, tibi telas
Operosaeque Minervae studium aufert, Neobule,
Liparaei nitor Hebri,

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno
Neque segni pede victus;

Catus idem per apertum fugientes agitato
Grege cervos jaculari et celer alto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

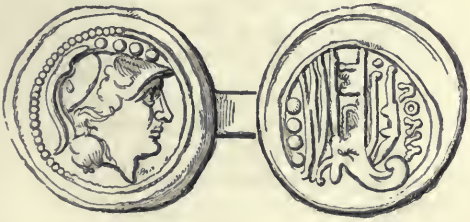

Carmen XIII.—Ad fontem Bandusiae.

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero non sine floribus,
  Cras donaberis haedo,
    Cui frons turgida cornibus

Primis et venerem et proelia destinat;
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
  Rubro sanguine rivos
    Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
Nescit tangere, tu frigus amabile
  Fessis vomere tauris
    Praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
  Saxis, unde loquaces
    Lymphae desiliunt tuae.

Carmen XIV.—Ad populum Romanum.

Herculis ritu modo dictus, O plebs,
Morte venalem petiisse laurum
Caesar Hispana repetit penates
Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito
Prodeat justis operata sacris,
Et soror clari ducis et decorae
Supplice vitta

Virginum matres juvenumque nuper
Sospitum. Vos, O pueri et puellae
Jam virum expertae, male ominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego nec tumultum
Nec mori per vim metuam tenente
Caesare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.

Dic et argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem;
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae;
Non ego hoc ferrem calidus juventa
Consule Planco.

Carmen XV.—In Chlorin.

Uxor pauperis Ibyci,
  Tandem nequitiae fige modum tuae
Famosisque laboribus:
  Maturo propior desine funeri

Inter ludere virgines
  Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
  Et te, Chlori, decet: filia rectius

Expugnat juvenum domos,
  Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
  Lascivae similem ludere capreae:

Te lanae prope nobilem
  Tonsae Luceriam, non citharae, decent
Nec flos purpureus rosae
  Nec poti vetulam faece tenus cadi.

Carmen XVI.—Ad C. Maecenatem.

Inclusam Danaën turris aënea
Robustaeque fores et vigilum canum
Tristes excubiae munierant satis
Nocturnis ab adulteris,

Si non Acrisium virginis abditae
Custodem pavidum Jupiter et Venus
Risissent: fore enim tutum iter et patens
Converso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites
Et perrumpere amat saxa potentius
Ictu fulmineo: concidit auguris
Argivi domus ob lucrum

Demersa exitio; diffidit urbium
Portas vir Macedo et subruit aemulos
Reges muneribus; munera navium
Saevos illaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam
Majorumque fames. Jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Maecenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
Ab dis plura feret: nil cupientium
Nudus castra peto et transfuga divitum
Partes linquere gestio,

Contemptae dominus splendidior reï,
Quam si quidquid arat impiger Apulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Purae rivus aquae silvaque jugerum
Paucorum et segetis certa fides meae
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit sorte beatior.

Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes
Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis,

Importuna tamen pauperies abest,
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa: bene est, cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

Carmen XVII.—Ad Aelium Lamiam.

Aeli vetusto nobilis ab Lamo,
Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos et nepotum
Per memores genus omne fastos;

Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps et innantem Maricae
Litoribus tenuisse Lirim

Late tyrannus: cras foliis nemus
Multis et alga litus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquae nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potis, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis et porco bimestri
Cum famulis operum solutis.

Carmen XVIII.—Ad Faunum.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas abeasque parvis
    Aequus alumnis,

Si tener pleno cadit haedus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina craterae, vetus ara multo
    Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres;
Festus in pratis vacat otioso
    Cum bove pagus;

Inter audaces lupus errat agnos;
Spargit agrestes tibi silva frondes;
Gaudet invisam pepulisse fossor
    Ter pede terram.

Carmen XIX.—Ad Telephum.

Quantum distet ab Inacho
  Codrus pro patria non timidus mori,
Narras et genus Aeaci
  Et pugnata sacro bella sub Ilio:

Quo Chium pretio cadum
  Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo praebente domum et quota
  Pelignis caream frigoribus, taces.

Da lunae propere novae,
  Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
  Miscentur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impares,
  Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates; tres prohibet supra
  Rixarum metuens tangere Gratia

Nudis juncta sororibus.
  Insanire juvat: cur Berecyntiae
Cessant flamina tibiae?
  Cur pendet tacita fistula cum lyra?

Parcentes ego dexteras
  Odi: sparge rosas; audiat invidus
Dementem strepitum Lycus
  Et vicina seni non habilis Lyco.

Spissa te nitidum coma,
  Puro te similem, Telephe, Vespero,
Tempestiva petit Rhode:
  Me lentus Glycerae torret amor meae.

Carmen XX.—Ad Pyrrhum.

Non vides, quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gaetulae catulos leaenae?
Dura post paullo fugies inaudax
Proelia raptor,

Cum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum,
Grande certamen, tibi praeda cedat
Major an illa.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, haec dentes acuit timendos,
Arbiter pugnae posuisse nudo
Sub pede palmam

Fertur et leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit aut aquosa
Raptus ab Ida.

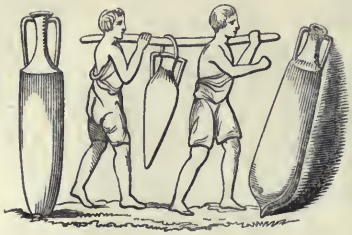

Carmen XXI.—Ad Amphoram.

O nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas sive geris jocos
  Seu rixam et insanos amores
    Seu facilem, pia testa, somnum,

Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die,
  Descende, Corvino jubente
    Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negleget horridus:
  Narratur et prisci Catonis
    Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
  Curas et arcanum jocoso
    Consilium retegis Lyaeo;

Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque et addis cornua pauperi
  Post te neque iratos trementi
    Regum apices neque militum arma.

Te Liber et, si laeta aderit, Venus
Segnesque nodum solvere Gratiae
  Vivaeque producent lucernae,
    Dum rediens fugat astra Phoebus.

Carmen XXII.—Ad Dianam.

Montium custos nemorumque, Virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis adimisque leto,
Diva triformis,

Imminens villae tua pinus esto,
Quam per exactos ego laetus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

Carmen XXIII.—Ad Phidylen.

Caelo supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidyle,
  Si thure placaris et horna
    Fruge Lares avidaque porca,

Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda vitis nec sterilem seges
  Robiginem aut dulces alumni
    Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
Devota quercus inter et ilices
  Aut crescit Albanis in herbis
    Victima pontificum secures

Cervice tinget: te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium
  Parvos coronantem marino
    Rore deos fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia
  Mollivit aversos Penates
    Farre pio et saliente mica.

Carmen XXIV.—In Avaros.

Intactis opulentior
  Thesauris Arabum et divitus Indiae
Caementis licet occupes
  Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum,

Si figit adamantinos
  Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
  Non mortis laqueis expedies caput.

Campestres melius Scythae,
  Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt et rigidi Getae,
  Immetata quibus jugera liberas

Fruges et Cererem ferunt
  Nec cultura placet longior annua
Defunctumque laboribus
  Aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus
  Privignis mulier temperat innocens,
Nec dotata regit virum
  Conjux nec nitido fidit adulterò.

Dos est magna parentium
  Virtus et metuens alterius viri
Certo foedere castitas;
  Et peccare nefas aut pretium est mori.

O quisquis volet impias
  Caedes et rabiem tollere civicam,
Si quaeret Pater urbium
  Subscribi statuis, indomitam audeat

Refrenare licentiam,
  Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
  Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Quid tristes querimoniae,
  Si non supplicio culpa reciditur,
Quid leges sine moribus
  Vanae proficiunt, si neque fervidis

Pars inclusa caloribus
  Mundi nec Boreae finitimum latus
Durataeque solo nives
  Mercatorem abigunt, horrida callidi

Vincunt aequora navitae,
  Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati
  Virtutisque viam deserit arduae?

Vel nos in Capitolium,
  Quo clamor vocat et turba faventium,
Vel nos in mare proximum
  Gemmas et lapides, aurum et inutile,

Summi materiem mali,
  Mittamus, scelerum si bene poenitet.
Eradenda cupidinis
  Pravi sunt elementa et tenerae nimis

Mentes asperioribus
  Formandae studiis. Nescit equo rudis
Haerere ingenuus puer
  Venarique timet, ludere doctior,

Seu Graeco jubeas trocho
  Seu malis vetita legibus alea,
Cum perjura patris fides
  Consortem socium fallat et hospitem

Indignoque pecuniam
  Heredi properet. Scilicet improbae
Crescunt divitiae; tamen
  Curtae nescio quid semper abest reï.

Carmen XXV.—Hymnus in Bacchum.

Quo me, Bacche, rapis tui
  Plenum? quae nemora aut quos agor in specus
Velox mente nova? quibus
  Antris egregii Caesaris audiar

Aeternum meditans decus
  Stellis inserere et consilio Jovis?
Dicam insigne recens adhuc
  Indictum ore alio. Non secus in jugis

Exsomnis stupet Evias
  Hebrum prospiciens et nive candidam
Thracen ac pede barbaro
  Lustratam Rhodopen, ut mihi devio

Ripas et vacuum nemus
  Mirari libet. O Naïadum potens
Baccharumque valentium
  Proceras manibus vertere fraxinos,

Nil parvum aut humili modo,
  Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenaee, sequi deum
  Cingentem viridi tempora pampino.

Carmen XXVI.—Ad Venerem.

Vixi puellis nuper idoneus
Et militavi non sine gloria;
  Nunc arma defunctumque bello
    Barbiton hic paries habebit,

Laevum marinae qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
  Funalia et vectes et arcus
    Oppositis foribus minaces.

O quae beatam diva tenes Cyprum et
Memphin carentem Sithonia nive,
  Regina, sublimi flagello
    Tange Chloën semel arrogantem.

Carmen XXVII.—Ad Galateam.

Impios parrae recinentis omen
Ducat et praegnans canis aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fetaque vulpes.

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittae
Terruit mannos: ego cui timebo
Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicunque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas,
Teque nec laevus vetet ire picus
Nec vaga cornix.

Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion. Ego quid sit ater
Hadriae novi sinus et quid albus
Peccet Japyx.

Hostium uxores puerique caecos
Sentiant motus orientis Austri et
Aequoris nigri fremitum et trementes
Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus et scatentem
Beluis pontum mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum et
Debitae Nymphis opifex coronae
Nocte sublustri nihil astra praeter
Vidit et undas.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: Pater, O relictum
Filiae nomen pietasque, dixit,
Victa furore!

Unde quo veni? Levis una mors est
Virginum culpae. Vigilansne ploro
Turpe commissum, an vitiis carentem
Ludit imago

Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro et
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monstri.

Impudens liqui patrios Penates,
Impudens Orcum moror. O deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones!

Antequam turpis macies decentes
Occupet malas teneraeque succus
Defluat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urget absens:
Quid mori cessas? Potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Laedere collum.

Sive te rupes et acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci, nisi herile mavis
Carpere pensum,

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus et remisso
Filius arcu.

Mox, ubi lusit satis: Abstineto,
Dixit, irarum calidaeque rixae,
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis esse nescis:
Mitte singultus, bene ferre magnam
Disce fortunam, tua sectus orbis
Nomina ducet.

Carmen XXVIII.—Ad Lyden.

Festo quid potius die
  Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde strenua, Caecubum
  Munitaeque adhibe vim sapientiae.

Inclinare meridiem
  Sentis ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
  Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
  Neptunum et virides Nereïdum comas;
Tu curva recines lyra
  Latonam et celeris spicula Cynthiae,

Summo carmine, quae Cnidon
  Fulgentesque tenet Cycladas et Paphon
Junctis visit oloribus;
  Dicetur merita Nox quoque nenia.

Carmen XXIX.—Ad Maecenatem.

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
  Cum flore, Maecenas, rosarum et
    Pressa tuis balanus capillis

Jamdudum apud me est. Eripe te morae;
Ne semper udum Tibur et Aesulae
  Declive contempleris arvum et
    Telegoni juga parricidae.

Fastidiosam desere copiam et
Molem propinquam nubibus arduis;
  Omitte mirari beatae
    Fumum et opes strepitumque Romae.

Plerumque gratae divitibus vices
Mundaeque parvo sub lare pauperum
  Coenae sine aulaeis et ostro
    Sollicitam explicuere frontem.

Jam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem, jam Procyon furit
  Et stella vesani Leonis,
    Sole dies referente siccos :

Jam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quaerit et horridi
  Dumeta Silvani, caretque
    Ripa vagis taciturna ventis.

Tu, civitatem quis deceat status,
Curas et Urbi sollicitus times,
  Quid Seres et regnata Cyro
    Bactra parent Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit deus
  Ridetque, si mortalis ultra
    Fas trepidat. Quod adest memento

Componere aequus ; cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio aequore
  Cum pace delabentis Etruscum
    In mare, nunc lapides adesos

Stirpesque raptas et pecus et domus
Volventis una non sine montium
  Clamore vicinaeque silvae,
    Cum fera diluvies quietos

Irritat amnes. Ille potens sui
Laetusque deget, cui licet in diem
  Dixisse Vixi: cras vel atra
    Nube polum Pater occupato,

Vel sole puro; non tamen irritum
Quodcunque retro est, efficiet neque
  Diffinget infectumque reddet,
    Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna saevo laeta negotio et
Ludum insolentem ludere pertinax
  Transmutat incertos honores,
    Nunc mihi, nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quae dedit et mea
  Virtute me involvo probamque
    Pauperiem sine dote quaero.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
  Decurrere et votis pacisci,
    Ne Cypriae Tyriaeque merces

Addant avaro divitias mari:
Tunc me biremis praesidio scaphae
  Tutum per Aegaeos tumultus
    Aura feret geminusque Pollux.

Carmen XXX.—Ad Melpomenen.

Exegi monumentum aere perennius
Regalique situ pyramidum altius,
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere aut innumerabilis

Annorum series et fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium

Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens

Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quaesitam meritis et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER QUARTUS.

Carmen I.—Ad Venerem.

Intermissa, Venus, diu
  Rursus bella moves? Parce, precor, precor.
Non sum qualis eram bonae
  Sub regno Cinarae. Desine, dulcium

Mater saeva Cupidinum,
  Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi,
  Quo blandae juvenum te revocant preces.

Tempestivius in domum
  Paulli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
  Si torrere jecur quaeris idoneum:

Namque et nobilis et decens
  Et pro sollicitis non tacitus reis
Et centum puer artium
  Late signa feret militiae tuae,

Et, quandoque potentior
  Largi muneribus riserit aemuli,
Albanos prope te lacus
  Ponet marmoream sub trabe citrea.

Illic plurima naribus
  Duces thura, lyraeque et Berecyntiae
Delectabere tibiae
  Mixtis carminibus non sine fistula;

Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes pede candido
  In morem Salium ter quatient humum

Me nec femina nec puer
  Jam nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
  Nec vincire novis tempora floribus.

Sed cur heu, Ligurine, cur
  Manat rara meas lacrima per genas
Cur facunda parum decoro
  Inter verba cadit lingua silentio?

Nocturnis ego somniis
  Jam captum teneo, jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
  Campi, te per aquas, dure, volubiles.

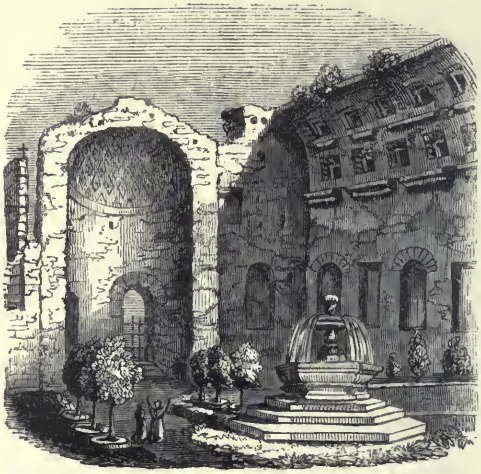

Carmen II.—Ad Iulum Antonium.

Pindarum quisquis studet aemulari,
Iule, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet immensusque ruit profundo
Pindarus ore,

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit numerisque fertur
Lege solutis;

Seu deos regesve canit, deorum
Sanguinem, per quos, cecidere justa
Morte Centauri, cecidit tremendae
Flamma Chimaerae;

Sive quos Elea domum reducit
Palma caelestes pugilemve equumve
Dicit et centum potiore signis
Munere donat,

Flebili sponsae juvenemve raptum
Plorat et vires animumque moresque
Aureos educit in astra nigroque
Invidet Orco

Multa Dircaeum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus. Ego apis Matinae
More modoque

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus uvidique
Tiburis ripas operosa parvus
Carmina fingo.

Concines majore poëta plectro
Caesarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum merita decorus
Fronde Sygambros,

Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere bonique divi
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines laetosque dies et Urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu forumque
Litibus orbum.

Tum meae, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars, et, O Sol
Pulcher! O laudande! canam, recepto
Caesare felix.

Teque, dum procedit, io Triumphe,
Non semel dicemus, io Triumphe,
Civitas omnis dabimusque divis
Thura benignis.

Te decem tauri totidemque vaccae,
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre qui largis juvenescit herbis
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus.

Carmen III.—Ad Melpomenen.

Quem tu, Melpomene, semel
  Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
  Clarabit pugilem, non equus impiger

Curru ducet Achaico
  Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
  Quod regum tumidas contuderit minas,

Ostendet Capitolio :
  Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt
Et spissae nemorum comae
  Fingent Aeolio carmine nobilem.

Romae principis urbium
  Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros,
  Et jam dente minus mordeor invido.

O testudinis aureae
  Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
O mutis quoque piscibus
  Donatura cycni, si libeat, sonum,

Totum muneris hoc tui est,
  Quod monstror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

Carmen IV.—Drusi Laudes.

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aves vagas
  Permisit expertus fidelem
    Jupiter in Ganymede flavo,

Olim juventas et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium,
  Vernique jam nimbis remotis
    Insolitos docuere nisus

Venti paventem, mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus,
  Nunc in reluctantes dracones
    Egit amor dapis atque pugnae

Qualemve laetis caprea pascuis
Intenta fulvae matris ab ubere
  Jam lacte depulsum leonem
    Dente novo peritura vidit:

Videre Raetis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi

Dextras obarmet, quaerere distuli,
Nec scire fas est omnia; sed diu
Lateque victrices catervae
Consiliis juvenis revictae

Sensere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus et bonis;
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, neque imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam;

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Utcunque defecere mores,
Indecorant bene nata culpae.

Quid debeas, O Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen et Hasdrubal
Devictus et pulcher fugatis,
Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea,
Dirus per urbes Afer ut Italas
Ceu flamma per taedas vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
Vastata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos,

Dixitque tandem perfidus Hannibal:
Cervi, luporum praeda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere et effugere est triumphus.

Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis aequoribus sacra
Natosque maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedes, ab ipso
Ducit opes animumque ferro.

Non hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monstrumve submisere Colchi
Majus Echioniaeve Thebae.

Merses profundo, pulchrior exiet;
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem geretque
Proelia conjugibus loquenda.

Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis et fortuna nostri
Nominis, Hasdrubale interempto.

Nil Claudiae non perficient manus,
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit et curae sagaces
Expediunt per acuta belli.

Carmen V.—Ad Augustum.

Divis orte bonis, optime Romulae
Custos gentis, abes jam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae:
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore dimovet:
Sic desideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres almaque Faustitas,
Pacatum volitant per mare navitae
Culpari metuit Fides,

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
Culpam poena premit comes.

Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen,
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus, incolumi Caesare? quis ferae
Bellum curet Hiberiae?

Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores;
Hinc ad vina redit laetus et alteris
Te mensis adhibet deum;

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris et Laribus tuum
Miscet numen, uti Graecia Castoris
Et magni memor Herculis.

Longas O utinam, dux bone, ferias
Praestes Hesperiae! dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Cum Sol Oceano subest.

Carmen VI.—Ad Apollinem.

Dive, quem proles Niobea magnae
Vindicem linguae Tityosque raptor
Sensit et Trojae prope victor altae
Phthius Achilles,

Ceteris major, tibi miles impar,
Filius quamvis Thetidis marinae
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervae
Sacra mentito male feriatos
Troas et laetam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentem
Matris in alvo,

Ni tuis victus Venerisque gratae,
Vocibus divum pater annuisset
Rebus Aeneae potiore ductos
Alite muros.

Doctor argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniae defende decus Camenae,
Levis Agyieu.

Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis nomenque dedit poëtae.
Virginum primae puerique claris
Patribus orti,

Deliae tutela deae fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem meique
Pollicis ictum,

Rite Latonae puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum celeremque pronos
Volvere menses.

Nupta jam dices: Ego dis amicum,
Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

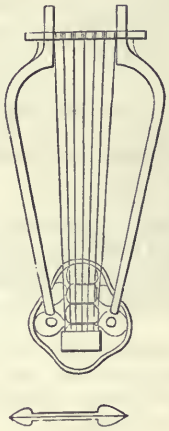

Carmen VII.—Ad Torquatum.

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis
Arboribusque comae;
Mutat terra vices et decrescentia ripas
Flumina praetereunt;

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus et almum
Quae rapit hora diem.

Frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
Interitura, simul
Pomifer Auctumnus fruges effuderit, et mox
Bruma recurrit iners

Damna tamen celeres reparant caelestia lunae;
Nos, ubi decidimus,
Quo pater Aeneas, quo dives Tullus et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.

Quis scit, an adjiciant hodiernae crastina summae
Tempora di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quae dederis animo.

Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas;

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

Carmen VIII.—Ad Censorinum.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis aera sodalibus,
Donarem tripodas, praemia fortium
Graiorum, neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium,

Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non haec mihi vis, non tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus; carmina possumus
Donare et pretium dicere muneri.
Non incisa notis marmora publicis,
Per quae spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus, non celeres fugae
Rejectaeque retrorsum Hannibalis minae,
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes quam Calabrae Pierides: neque,
Si chartae sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliae
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum
Virtus et favor et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori:
Caelo Musa beat. Sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules,
Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
Quassas eripiunt aequoribus rates,
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

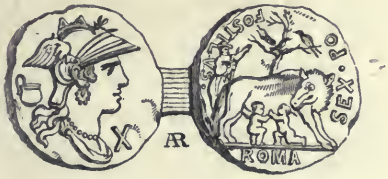

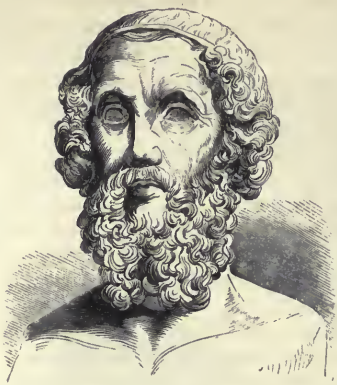

Carmen IX.—Ad Lollium.

Ne forte credas interitura, quae
Longe sonantem natus ad Aufidum
Non ante vulgatus per artes
Verba loquor socianda chordis:

Non, si priores Maeonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricae latent
Ceaeque et Alcaei minaces
Stesichorique graves Camenae;

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit aetas; spirat adhuc amor
Vivuntque commissi calores
Aeoliae fidibus puellae.

Nona sola comptos arsit adulteri
Crines et aurum vestibus illitum
Mirata regalesque cultus
Et comites Helene Lacaena,

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu; non semel Ilios
Vexata; non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

Dicenda Musis proelia; non ferox
Hector vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrimabiles
Urgentur ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.

Paullum sepultae distat inertiae
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores

Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
Rerumque prudens et secundis
Temporibus dubiisque rectus,

Vindex avarae fraudis et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniae,
Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus

Judex honestum praetulit utili,
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.

Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti

Duramque callet pauperiem pati
Pejusque leto flagitium timet,
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

Carmen X.—Ad Ligurinum.

O crudelis adhuc et Veneris muneribus potens,
Insperata tuae cum veniet pluma superbiae,
Et, quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,

Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam,
Dices, heu, quoties te speculo videris alterum:
Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit,
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

Carmen XI.—Ad Phyllidem.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederae vis

Multa, qua crines religata fulges;
Ridet argento domus; ara castis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno;

Cuncta festinat manus, huc et illuc
Cursitant mixtae pueris puellae;
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendae,
Qui dies mensem Veneris marinae
Findit Aprilem,

Jure sollemnis mihi sanctiorque
Paene natali proprio, quod ex hac
Luce Maecenas meus adfluentes
Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae sortis juvenem puella
Dives et lasciva tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaëthon avaras
Spes, et exemplum grave praebet ales
Pegasus terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,

Semper ut te digna sequare et ultra
Quam licet sperare nefas putando
Disparem vites. Age jam, meorm
Finis amorum,

Non enim posthac alia calebo
Femina, condisce modos, amanda
Voce quos reddas; minuentur atrae,
Carmine curae.

Carmen XII.—Ad Virgilium.

Jam veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae;
Jam nec prata rigent nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis et Cecropiae domus
Aeternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula
Delectantque deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Virgili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus amaraque
Curarum eluere efficax.

Ad quae si properas gudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri,
Nigrorumque memor, dum licet, ignium
Misce stultitiam consiliis brevem:
Dulce est desipere in loco.

Carmen XIII.—Ad Lycen.

Audivere, Lyce, di mea vota, di
Audivere, Lyce; fis anus, et tamen
Vis formosa videri
Ludisque et bibis impudens

Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis et
Doctae psallere Chiae
Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat aridas
Quercus et refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugae
Turpant et capitis nives.

Nec Coae referunt jam tibi purpurae
Nec clari lapides tempora, quae semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.

Quo fugit venus, heu, quove color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quae spirabat amores,
Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram, notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cinarae breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem

Cornicis vetulae temporibus Lycen,
Possent ut juvenes visere fervidi
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

Carmen XIV.—Ad Augustum.

Quae cura patrum quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
  Auguste, virtutes in aevum
    Per titulos memoresque fastos

Aeternet, O, qua sol habitabiles
Illustrat oras, maxime principum?
  Quem legis expertes Latinae
    Vindelici didicere nuper,

Quid Marte posses. Milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
  Breunosque veloces et arces
    Alphibus impositas tremendis

Dejecit acer plus vice simplici;
Major Neronum mox grave proelium
  Commisit immanesque Raetos
    Auspiciis pepulit secundis,

Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
  Quantis fatigaret ruinis;
    Indomitas prope qualis undas

Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubes, impiger hostium
  Vexare turmas et frementem
    Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Apuli,
  Cum saevit horrendamque cultis
    Diluviem meditatur agris,

Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu
  Primosque et extremos metendo
    Stravit humum sine clade victor,

Te copias, te consilium et tuos
Praebente divos. Nam tibi, quo die
  Portus Alexandrea supplex
    Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
  Laudemque et optatum peractis
    Imperiis decus arrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis
Medusque et Indus, te profugus Scythes
  Miratur, O tutela praesens
    Italiae dominaeque Romae.

Te, fontium qui celat origines
Nilusque et Ister, te rapidus Tigris,
  Te belluosus qui remotis
    Obstrepit Oceanus Britannis,

Te non paventis funera Galliae
Duraeque tellus audit Hiberiae,
  Te caede gaudentes Sygambri
    Compositus venerantur armis.

Carmen XV.—Augusti laudes.

Phoebus volentem proelia me loqui
Victas et urbes increpuit lyra,
  Ne parva Tyrrhenum per aequor
    Vela darem. Tua, Caesar, aetas

Fruges et agris retulit uberes
Et signa nostro restituit Jovi
  Derepta Parthorum superbis
    Postibus et vacuum duellis

Janum Quirini clausit et ordinem
Rectum evaganti frena licentiae
  Injecit emovitque culpas
    Et veteres revocavit artes,

Per quas Latinum nomen et Italae
Crevere vires famaque et imperi
  Porrecta majestas ad ortus
    Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Caesare non furor
Civilis aut vis exiget otium,
  Non ira, quae procudit enses
    Et miseras inimicat urbes.

Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getae,
  Non Seres infidive Persae,
    Non Tanaïn prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris
Inter jocosi munera Liberi
  Cum prole matronisque nostris,
    Rite deos prius apprecati,

Virtute functos more patrum duces
Lydis remixto carmine tibiis
  Trojamque et Anchisen et almae
    Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI

CARMEN SAECULARE.

CARMEN SAECULARE.

Phoebe silvarumque potens Diana,
Lucidum caeli decus, O colendi
Semper et culti, date, quae precamur
Tempore sacro,

Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas aliusque et idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.

Rite maturos aperire partus
Lenis, Ilithyia, tuere matres,
Sive tu Lucina probas vocari
Seu Genitalis.

Diva, producas sobolem patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis prolisque novae feraci
Lege marita,

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos
Ter die claro totiesque grata
Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse, Parcae,
Quod semel dictum est stabilisque rerum
Terminus servat, bona jam peractis
Jungite fata.

Fertilis frugum pecorisque Tellus
Spicea donet Cererem corona;
Nutriant fetus et aquae salubres
Et Jovis aurae.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas:

Roma si vestrum est opus, Iliaeque
Litus Etruscum tenuere turmae,
Jussa pars mutare Lares et urbem
Sospite cursu,

Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Aeneas patriae superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:

Di, probos mores docili juventae,
Di, senectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque prolemque
Et decus omne!

Quaeque vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisae Venerisque sanguis,
Impetret, bellante prior, jacentem
Lenis in hostem!

Jam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures;
Jam Scythae responsa petunt, superbi
Nuper, et Indi.

Jam Fides et Pax et Honos Pudorque
Priscus et neglecta redire Virtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,

Si Palatinas videt aequus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Proroget aevum.

Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet et votis puerorum amicas
Applicet aures.

Haec Jovem sentire deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phoebi chorus et Dianae
Dicere laudes.

Q. HORATII FLACCI

EPODON

LIBER.

Carmen I.—Ad Maecenatem.

Ibis Liburnis inter alta navium,
  Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
  Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita si superstite
  Jucunda, si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,
  Non dulce, ni tecum simul,
An hunc laborem mente laturi, decet
  Qua ferre non molles viros?
Feremus et te vel per Alpium juga
  Inhospitalem et Caucasum
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
  Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
  Imbellis ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
  Qui major absentes habet;
Ut assidens implumibus pullis avis
  Serpentium allapsus timet
Magis relictis, non, ut adsit, auxili
  Latura plus praesentibus.

Libenter hoc et omne militabitur
  Bellum in tuae spem gratiae,
Non ut juvencis illigata pluribus
  Aratra nitantur mea,
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
  Lucana mutet pascuis,
Neque ut superni villa candens Tusculi
  Circaea tangat moenia.
Satis superque me benignitas tua
  Ditavit: haud paravero,
Quod aut avarus ut Chremes terra premam,
  Discinctus aut perdam nepos.

Carmen II.—Alfius.

Beatus ille, qui procul negotiis,
  Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
  Solutus omni fenore,
Neque excitatur classico miles truci,
  Neque horret iratum mare,
Forumque vitat et superba civium
  Potentiorum limina.

Ergo aut adulta vitium propagine
  Altas maritat populos,
Aut in reducta valle mugientium
  Prospectat errantes greges,
Inutilesque falce ramos amputans
  Feliciores inserit,
Aut pressa puris mella condit amphoris,
  Aut tondet infirmas oves;
Vel cum decorum mitibus pomis caput
  Auctumnus agris extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
  Certantem et uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
  Silvane, tutor finium!
Libet jacere modo sub antiqua ilice,
  Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae,
  Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
  Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Jovis
  Imbres nivesque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
  Apros in obstantes plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
  Turdis edacibus dolos,
Pavidumque leporem et advenam laqueo gruem
  Jucunda captat praemia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
  Haec inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
  Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis aut perusta solibus
  Pernicis uxor Apuli,
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
  Lassi sub adventum viri,
Claudensque textis cratibus laetum pecus
  Distenta siccet ubera,
Et horna dulci vina promens dolio
  Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia
  Magisve rhombus aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
  Hiems ad hoc vertat mare;
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
  Non attagen Ionicus

Jucundior, quam lecta de pinguissimis
  Oliva ramis arborum
Aut herba lapathi prata amantis et gravi
  Malvae salubres corpori,
Vel agna festis caesa Terminalibus
  Vel haedus ereptus lupo.
Has inter epulas ut juvat pastas oves
  Videre properantes domum,
Videre fessos vomerem inversum boves
  Collo trahentes languido,
Positosque vernas, ditis examen domus,
  Circum renidentes Lares!
Haec ubi locutus fenerator Alfius,
  Jam jam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam,
  Quaerit Kalendis ponere.

Carmen III.—Ad Maecenatem.

Parentis olim si quis impia manu
  Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
  O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
  Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
  Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas praeter omnes candidum
  Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga
  Perunxit hoc Jasonem;
Hoc delibutis ulta donis pellicem
  Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
  Siticulosae Apuliae,
Nec munus humeris efficacis Herculis
  Inarsit aestuosius.
At si quid unquam tale concupiveris,
  Jocose Maecenas, precor,
Manum puella savio opponat tuo,
  Extrema et in sponda cubet.

Carmen IV.—In Cnaeum Pompeium Menam.

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
  Tecum mihi discordia est,
Hibericis peruste funibus latus
  Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam
  Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
  Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
  Praeconis ad fastidium
Arat Falerni mille fundi jugera
  Et Appiam mannis terit,
Sedilibusque magnus in primis eques
  Othone contempto sedet!
Quid attinet tot ora navium gravi
  Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum
  Hoc, hoc tribuno militum?

Carmen V.—In Canidiam veneficam.

At, O deorum quidquid in caelo regit
  Terras et humanum genus,
Quid iste fert tumultus? aut quid omnium
  Vultus in unum me truces?
Per liberos te, si vocata partubus
  Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
  Per improbaturum haec Jovem,
Quid ut noverca me intueris aut uti
  Petita ferro bellua?
Ut haec trementi questus ore constitit
  Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
  Mollire Thracum pectora,
Canidia, brevibus implicata viperis
  Crines et incomptum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
  Jubet cupressus funebres
Et uncta turpis ova ranae sanguine
  Plumamque nocturnae strigis
Herbasque, quas Iolcos atque Hiberia
  Mittit venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunae canis
  Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
  Spargens Avernales aquas
Horret capillis ut marinus asperis
  Echinus aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia
  Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
  Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatae dapis
  Inemori spectaculo,
Cum promineret ore, quantum exstant aqua
  Suspensa mento corpora;
Exsucta uti medulla et aridum jecur
  Amoris esset poculum,
Interminato cum semel fixae cibo
  Intabuissent pupulae.
Non defuisse masculae libidinis
  Ariminensem Foliam

Et otiosa credidit Neapolis
  Et omne vicinum oppidum,
Quae sidera excantata voce Thessala
  Lunamque caelo deripit.
Hic irresectum saeva dente livido
  Canidia rodens pollicem
Quid dixit aut quid tacuit? O rebus meis
  Non infideles arbitrae,
Nox et Diana, quae silentium regis,
  Arcana cum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
  Iram atque numen vertite!
Formidolosis dum latent silvis ferae
  Dulci sopore languidae,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
  Latrent Suburanae canes
Nardo perunctum, quale non perfectius
  Meae laborarint manus.
Quid accidit? Cur dira barbarae minus
  Venena Medeae valent?
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
  Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
  Incendio nuptam abstulit.
Atqui nec herba nec latens in asperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
  Oblivione pellicum.
Ah! ah! solutus ambulat veneficae
  Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus,
  O multa fleturum caput,
Ad me recurres, nec vocata mens tua
  Marsis redibit vocibus:
Majus parabo, majus infundam tibi
  Fastidienti poculum,
Priusque caelum sidet inferius mari,
  Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres uti
  Bitumen atris ignibus.
Sub haec puer jam non ut ante mollibus
  Lenire verbis impias,
Sed dubius unde rumperet silentium
  Misit Thyesteas preces:
Venena magnum fas nefasque non valent
  Convertere humanam vicem;

Diris agam vos; dira detestatio
  Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire jussus exspiravero,
  Nocturnus occurram Furor
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
  Quae vis deorum est manium,
Et inquietis assidens praecordiis
  Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
  Contundet obscoenas anus;
Post insepulta membra different lupi
  Et Esquilinae alites;
Neque hoc parentes heu mihi superstites
  Effugerit spectaculum.

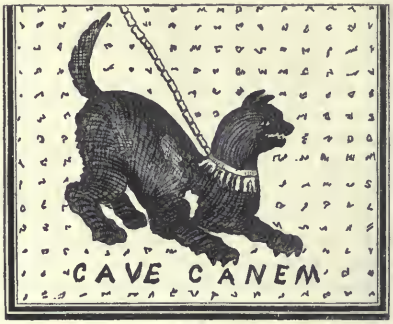

Carmen VI.—In Cassium Severum.

Quid immerentes hospites vexas canis
  Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
  Et me remorsurum petis?
Nam qualis aut Molossus aut fulvus Lacon,
  Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
  Quaecunque praecedet fera:
Tu, cum timenda voce complesti nemus,
  Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus
  Parata tollo cornua,
Qualis Lycambae spretus infido gener
  Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
  Inultus ut flebo puer?

Carmen VII.—Ad Romanos.

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
  Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
  Fusum est Latini sanguinis,
Non, ut superbas invidae Carthaginis
  Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
  Sacra catenatus via,
Sed ut secundum vota Parthorum sua
  Urbs haec periret dextera?
Neque hic lupis mos nec fuit leonibus
  Unquam nisi in dispar feris.
Furorne caecus, an rapit vis acrior?
  An culpa? Responsum date!
Tacent et albus ora pallor inficit
  Mentesque perculsae stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt
  Scelusque fraternae necis,
Ut immerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

Carmen VIII.—In anum libidinosam.

Rogare longo putidam te seculo,
  Vires quid enervet meas?
Cum sit tibi dens ater et rugis vetus
  Frontem senectus exaret,
Hietque turpis inter aridas nates
  Podex velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus et mammae putres,
  Equina quales ubera,
Venterque mollis et femur tumentibus
  Exile suris additum!
Esto beata, funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum,
Nec sit marita, quae rotundioribus
  Onusta bacis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter sericos
  Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent,
  Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
  Ore allaborandum est tibi.

Carmen IX.—Ad Maecenatem.

Quando repostum Caecubum ad festas dapes
  Victore laetus Caesare
Tecum sub alta, sic Jovi gratum, domo,
  Beate Maecenas, bibam
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
  Hac Dorium, illis barbarum?
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
  Dux fugit ustis navibus,

Minatus Urbi vincla, quae detraxerat
  Servis amicus perfidis.
Romanus, eheu, posteri negabit,
  Emancipatus feminae
Fert vallum et arma miles et spadonibus
  Servire rugosis potest,
Interque signa turpe militaria
  Sol adspicit conopium.
At hoc frementes veterunt bis mille equos
  Galli, canentes Caesarem,
Hostiliumque navium portu latent
  Puppes sinistrorsum citae.
Io Triumphe, tu moraris aureos
  Currus et intactas boves?
Io Triumphe, nec Jugurthino parem
  Bello reportasti ducem,
Neque Africanum, cui super Carthaginem
  Virtus sepulcrum condidit.
Terra marique victus hostis Punico
  Lugubre mutavit sagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
  Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
  Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos
  Et Chia vina aut Lesbia.
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
  Metire nobis Caecubum:
Curam metumque Caesaris rerum juvat
  Dulci Lyaeo solvere.

Carmen X.—In Maevium poetam.

Mala soluta navis exit alite,
  Ferens olentem Maevium:
Ut horridis utrumque verberes latus,
  Auster, memento fluctibus!
Niger rudentes Eurus inverso mari
  Fractosque remos differat;
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
  Frangit trementes ilices;
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
  Qua tristis Orion cadit;
Quietiore nec feratur aequore,
  Quam Graia victorum manus,
Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
  In impiam Ajacis ratem!
O quantus instat navitas sudor tuis
  Tibique pallor luteus
Et illa non virilis ejulatio,
  Preces et aversum ad Jovem,
Ionius udo cum remugiens sinus
  Noto carinam ruperit!
Opima quod si praeda curvo litore
  Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper
  Et agna Tempestatibus.

Carmen XI.—Ad Pettium.

Petti, nihil me sicut antea juvat
  Scribere versiculos amore percussum gravi,
Amore, qui me praeter omnes expetit
  Mollibus in pueris aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
  Inachia furere silvis honorem decutit.
Heu me, per Urbem, nam pudet tanti mali,
  Fabula quanta fui! Conviviorum et poenitet,
In quis amantem languor et silentium
  Arguit et latere petitus imo spiritus.
Contrane lucrum nil valere candidum
  Pauperis ingenium? querebar applorans tibi,
Simul calentis inverecundus deus
  Fervidiore mero arcana promorat loco.
Quod si meis inaestuet praecordiis
  Libera bilis, ut haec ingrata ventis dividat
Fomenta vulnus nil malum levantia,
  Desinet imparibus certare summotus pudor.
Ubi haec severus te palam laudaveram,
  Jussus abire domum ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu! mihi postes et heu!
  Limina dura, quibus lumbos et infregi latus.
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
  Vincere mollitie amor Lycisci me tenet,
Unde expedire non amicorum queant
  Libera consilia nec contumeliae graves,
Sed alius ardor aut puellae candidae
  Aut teretis pueri longam renodantis comam.

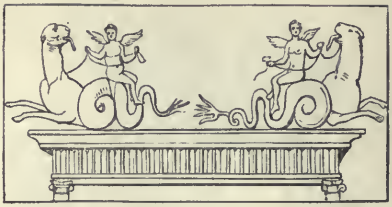

Carmen XII.—In anum libidinosam.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
  Munera quid mihi quidve tabellas
Mittis nec firmo juveni neque naris obesae?
  Namque sagacius unus odoror,
Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
  Quam canis acer, ubi lateat sus.
Qui sudor vietis et quam malus undique membris
  Crescit odor, cum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; neque illi
  Jam manet humida creta colorque
Stercore fucatus crocodili, jamque subando
  Tenta cubilia tectaque rumpit!
Vel mea cum saevis agitat fastidia verbis:
  Inachia langues minus ac me;
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum
  Mollis opus. Pereat male, quae te
Lesbia quaerenti taurum monstravit inertem,
  Cum mini Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus
  Quam nova collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae
  Cui properabantur? Tibi nempe,
Ne foret aequales inter conviva, magis quem
  Diligeret mulier sua quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
  Agna lupos capreaeque leones!

Carmen XIII.—Ad amicos.

Horrida tempestas caelum contraxit et imbres
  Nivesque deducunt Jovem; nunc mare, nunc silvae
Threïcio Aquilone sonant: rapiamus, amici,
  Occasionem de die, dumque virent genua
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
  Tu vina Torquata move consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: deus haec fortasse benigna
  Reducet in sedem vice. Nunc et Achaemenio
Perfundi nardo juvat et fide Cyllenea
  Levare diris pectora sollicitudinibus;
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
  Invicte, mortalis dea nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
  Findunt Scamandri flumina lubricus et Simoïs,
Unde tibi reditum certo subtemine Parcae
  Rupere, nec mater domum caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
  Deformis aegrimoniae dulcibus alloquiis.

Carmen XIV.—Ad Maecenatem.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
  Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
  Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis saepe rogando:
  Deus, deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
  Ad umbilicum adducere
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
  Anacreonta Teïum,
Qui persaepe cava testudine flevit amorem
  Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser: quod si non pulchrior ignis
  Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua; me libertina neque uno
  Contenta Phryne macerat.

Carmen XV.—Ad Neaeram.

Nox erat et caelo fulgebat luna sereno
  Inter minora sidera,
Cum tu magnorum numen laesura deorum
  In verba jurabas mea,
Artius atque hedera procera adstringitur ilex,
  Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus et nautis infestus Orion
  Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
  Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute Neaera!
  Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
  Et quaeret iratus parem,
Nec semel offensae cedet constantia formae,
  Si certus intrarit dolor.
Et tu, quicunque es felicior atque meo nunc
  Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit
  Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
  Formaque vincas Nirea,
Eheu translatos alio maerebis amores:
  Ast ego vicissim risero.

Carmen XVI.—Ad populum Romanum.

Altera jam teritur bellis civilibus aetas,
  Suis et ipsa Roma viribus ruit:
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi
  Minacis aut Etrusca Porsenae manus,
Aemula nec virtus Capuae nec Spartacus acer
  Novisque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube
  Parentibusque abominatus Hannibal,
Impia perdemus devoti sanguinis aetas,
  Ferisque rursus occupabitur solum.
Barbarus heu cineres insistet victor et Urbem
  Eques sonante verberabit ungula,
Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini,
  Nefas videre! dissipabit insolens.
Forte quid expediat communiter aut melior pars
  Malis carere quaeritis laboribus:
Nulla sit hac potior sententia, Phocaeorum
  Velut profugit exsecrata civitas
Agros atque Lares patrios habitandaque fana
  Apris reliquit et rapacibus lupis,
Ire pedes quocunque ferent, quocunque per undas
  Notus vocabit aut protervus Africus.

Sic placet? an melius quis habet suadere? Secunda
  Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: simul imis saxa renarint
  Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
  Padus Matina laverit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
  Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor, juvet ut tigres subsidere cervis,
  Adulteretur et columba miluo,
Credula nec ravos timeant armenta leones,
  Ametque salsa levis hircus aequora.
Haec, et quae poterunt reditus abscindere dulces,
  Eamus omnis exsecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege; mollis et exspes
  Inominata perprimat cubilia!
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum
  Etrusca praeter et volate litora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
  Petamus arva divites et insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis
  Et imputata floret usque vinea,
Germinat et nunquam fallentis termes olivae,
  Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
  Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussae veniunt ad mulctra capellae,
  Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
  Neque intumescit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur: ut neque largis
  Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
  Utrumque rege temperante caelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
  Neque impudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautae
  Laboriosa nec cohors Ulixei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
  Gregem aestuosa torret impotentia.
Jupiter illa piae secrevit litora genti,
  Ut inquinavit aere tempus aureum;
Aere, dehinc ferro duravit secula, quorum
  Piis secunda vate me datur fuga.

Carmen XVII.—Ad Canidiam.

Jam jam efficaci do manus scientiae,
Supplex et oro regna per Proserpinae,
Per et Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa caelo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris
Citumque retro solve, solve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum et in quem tela acuta torserat.
Unxere matres Iliae addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis moenibus rex procidit
Heu pervicacis ad pedes Achilleï.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Ulixeï
Volente Circa membra; tunc mens et sonus
Relapsus atque notus in vultus honor.
Dedi satis superque poenarum tibi,
Amata nautis multum et institoribus.
Fugit juventas et verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida;
Tuis capillus albus est odoribus;
Nullum ab labore me reclinat otium;

Urget diem nox et dies noctem, neque est
Levare tenta spiritu praecordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina
Caputque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius vis? O mare, O terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Virens in Aetna flamma; tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis aut quod me manet stipendium?
Effare; jussas cum fide poenas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, sive mendaci lyra
Voles sonari: tu pudica, tu proba
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenae Castor offensus vicem
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina.
Et tu, potes nam, solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Neque in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus et purae manus,
Tuusque venter Pactumeius, et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exilis puerpera.

Can. Quid obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis,
Et Esquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderat ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent:
Ingrata misero vita ducenda est in hoc,
Novis ut usque suppetas laboribus.
Optat quietem Pelopis infidi pater,
Egens benignae Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum; sed vetant leges Jovis.

Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,
Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
Fastidiosa tristis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meaeque terra cedet insolentiae.
An quae movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, et polo
Deripere lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos
Desiderique temperare pocula,
Plorem artis in te nil agentis exitus?

Q. HORATII FLACCI

SATIRARUM

LIBER PRIMUS.

Satira I.

Qui fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit seu fors objecerit, illa
Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait multo jam fractus membra labore.
Contra mercator navem, jactantibus Austris:
Militia est potior. Quid enim? Concurritur: horae
Momento cita mors venit aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille datis vadibus qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,
Quo rem deducam. Si quis deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia!
Quid statis? Nolint. Atqui licet esse beatis.
Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea, ne sic, ut qui jocularia ridens

Percurram; quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima;
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles nautaeque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut
Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quae, simul inversum contristat Aquarius annum
Non usquam prorepit et illis utitur ante
Quaesitis sapiens, cum te neque fervidus aestus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
Milia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus; ut si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum an
Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?

Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna
Vel cyatho et dicas: Magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? Jubeas miserum esse, libenter

Quatenus id facit; ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina . . . Quid rides? Mutato nomine de te
Fabula narratur; congestis undique saccis
Indormis inhians et tamquam parcere sacris
Cogeris aut pictis tamquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius, adde,
Quis humana sibi doleat natura negatis.

An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
  At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit, habes qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet ac natis reddat carisque propinquis?
Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet quem non merearis amorem?
At si cognatos nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas, ut si quis asellum
In Campo doceat parentem currere frenis.
  Denique sit finis quaerendi, cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus et finire laborem
Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
Ummidius quidam. Non longa est fabula: dives,
Ut metiretur nummos, ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret, ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.
  Quid mi igitur suades? Ut vivam Maenius? Aut sic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere: non ego, avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter Tanaïn quiddam socerumque Viselli.
Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
  Illuc, unde abii, redeo, nemo ut avarus
Se probet ac potius laudet diversa sequentes,
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat, neque se majori pauperiorum
Turbae comparet, hunc atque hunc superare laboret.
Sic festinanti semper locupletior obstat,
Ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga suos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat et exacto contentus tempore vita
Cedat uti conviva satur, reperire queamus.
  Jam satis est. Ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

Satira II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
Maestum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem propellere possit.
Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet; laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fenore nummis:
Quinas hic capiti mercedes exsecat atque,
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget;
Nomina sectatur modo sumpta veste virili

Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non,
Jupiter! exclamat, simul atque audivit? At in se,
Pro quaestu sumptum facit hic. Vix credere possis
Quam sibi non sit amicus, ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
  Si quis nunc quaerat, Quo res haec pertinet? Illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Maltinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscoenum subductis usque facetus;
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum.
Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice, Macte
Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes aequum est descendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
  Audire est operae pretium, procedere recte
Qui moechos non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit; ille flagellis
Ad mortem caesus; fugiens hic decidit acrem
Praedonum in turbam; dedit hic pro corpore nummos;
Hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
Accidit, ut quidam testes caudamque salacem
Demeteret ferro. Jure, omnes; Galba negabat.
  Tutior at quanto merx est in classe secunda,
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui moechatur. At hic si,
Qua res, qua ratio suaderet quaque modeste
Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse, daret quantum satis esset nec sibi damno
Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat et laudat: Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marsaeus, amator Originis ille,
Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus, unde
Fama malum gravius quam res trahit. An tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,

Rem patris oblimare, malum est ubicunque. Quid inter-
Est in matrona, ancilla peccesne togata?

Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque superque
Quam satis est, pugnis caesus ferroque petitus,
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret haec animus: Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco consule cunnum
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet pugnantiaque istis
Dives opis natura suae, tu si modo recte
Dispensare velis ac non fugienda petendis
Immiscere. Tuo vitio rerumne labores,
Nil referre putas? Quare, ne poeniteat te,
Desine matronas sectarier, unde laboris
Plus haurire mali est quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos
Sit licet hoc, Cerinthe, tuum, tenerum est femur aut crus
Rectius, atque etiam melius persaepe togatae est.
Adde huc, quod mercem sine fucis gestat, aperte
Quod venale habet ostendit, nec, si quid honesti est
Jactat habetque palam, quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt, ne, si facies, ut saepe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte: ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. O crus! O brachia! Verum
Depygis, nasuta, brevi latere ac pede longo est.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
Cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis.

Si interdicta petes, vallo circumdata, nam te
Hoc facit insanum, multae tibi tum officient res,
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa et circumdata palla,
Plurima, quae invideant pure apparere tibi rem.
  Altera, nil obstat: Cois tibi paene videre est
Ut nudam, ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri pretiumque avellier ante
Quam mercem ostendi? "Leporem venator ut alta
In nive sectetur, positum sic tangere nolit,"
Cantat et apponit: "Meus est amor huic similis; nam
Transvolat in medio posita et fugientia captat."—
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores
Atque aestus curasque graves e pectore pelli?
Nonne, cupidinibus statuat natura modum quem,
Quid latura sibi quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem rhombumque? Tument tibi cum inguina, num, si
Ancilla aut verna est praesto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego: namque parabilem amo venerem facilemque.
Illam, "Post paulo," "Sed pluris," "Si exierit vir,"
Gallis, hanc Philodemus ait sibi, quae neque magno
Stet pretio neque cunctetur, cum est jussa venire.
Candida rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quam dat natura, videri.
Haec ubi supposuit dextro corpus mihi laevum,
Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi,
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur, latret canis, undique magno
Pulsa domus strepitu resonet, vepallida lecto
Desiliat mulier, miseram se conscia clamet,
Cruribus haec metuat, doti deprensa egomet mi.
Discincta tunica fugiendum est ac pede nudo,
Ne nummi pereant aut puga aut denique fama.
Deprendi miserum est; Fabio vel judice vincam.

Satira III.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati,
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris atque suam, non
Quidquam proficeret; si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Io Bacche! modo summa
Voce, modo hac, resonat quae chordis quatuor ima.
Nil aequale homini fuit illi; saepe velut qui
Currebat fugiens hostem, persaepe velut qui

Junonis sacra ferret; habebat saepe ducentos,
Saepe decem servos; modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna, loquens, modo: Sit mihi mensa tripes et
Concha salis puri et toga, quae defendere frigus
Quamvis crassa queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilibat ad ipsum
Mane, diem totum stertebat; nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: Quid tu?

Nullane habes vitia? Immo alia et fortasse minora.
Maenius absentem Novium cum carperet, Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Maenius inquit.
Stultus et improbus hic amor est dignusque notari.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila aut serpens Epidaurius? At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri possit eo, quod
Rusticius tonso toga defluit et male laxus
In pede calceus haeret: at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura aut etiam consuetudo mala; namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
  Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
Delectant, veluti Balbinum polypus Hagnae.
Vellem in amicitia sic erraremus et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At pater ut nati, sic nos debemus, amici
Si quod sit vitium, non fastidire: strabonem
Appellat *paetum* pater, et *pullum*, male parvus
Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc *varum* distortis cruribus; illum
Balbutit *scaurum*, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: *frugi* dicatur. Ineptus
Et jactantior hic paulo est: *concinnus* amicis
Postulat ut videatur. At est truculentior atque
Plus aequo liber: *simplex fortis*que habeatur;
Caldior est: *acres* inter numeretur. Opinor,
Haec res et jungit, junctos et servat amicos.
  At nos virtutes ipsas invertimus atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum vivit, multum demissus homo: illi
Tardo cognomen, *pingui* damus. Hic fugit omnes
Insidias nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter vitae versetur, ubi acris
Invidia atque vigent ubi crimina: pro bene sano
Ac non incauto *fictum astutum*que vocamus.
Simplicior quis et est, qualem me saepe libenter
Obtulerim tibi, Maecenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat quovis sermone molestus:

Communi sensu plane caret, inquimus. Eheu!
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur; optimus ille est,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut aequum est,
Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet, amari
Si volet: hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscet verrucis illius; aequum est,
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Cetera item nequeunt stultis haerentia, cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur, ac res
Ut quaeque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Si quis cum servum, patinam qui tollere jussus
Semesos pisces tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat, Labeone insanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
Majus peccatum est: Paullum deliquit amicus,
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus:
Odisti et fugis, ut Rusonem debitor aeris,
Qui nisi, cum tristes misero venere Kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo historias captivus ut audit.
Comminxit lectum potus mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit: ob hanc rem
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide sponsumve negarit?
Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est; sensus moresque repugnant
Atque ipsa utilitas, justi prope mater et aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum et turpe pecus, glandem atque cubilia propter
Unguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus,
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere; dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire et ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,

Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis;
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus sacra divum legerit. Adsit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas,
Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
Nam, ut ferula caedas meritum majora subire
Verbera, non vereor, cum dicas esse pares res
Furta latrociniis et magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus et solus formosus et est rex;
Cur optas quod habes? Non nosti, quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam
Nec soleas fecit, sutor tamen est sapiens. Qui?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus est modulator; ut Alfenius vafer, omni
Abjecto instrumento artis clausaque taberna,
Sutor erat, sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
Lascivi pueri; quos tu nisi fuste coërces,
Urgeris turba circum te stante miserque
Rumperis et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis neque te quisquam stipator ineptum
Praeter Crispinum sectabitur, et mihi dulces
Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus.

Satira IV.

Eupolis atque Cratinus Aristophanesque poëtae
Atque alii, quorum comoedia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus ac fur,
Quod moechus foret aut sicarius aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus
Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
Emunctae naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno.
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles;
Garrulus atque piger scribendi ferre laborem,
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
Crispinus minimo me provocat: Accipe, si vis,
Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora,
Custodes; videamus uter plus scribere possit.
Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro, et perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius ultro
Delatis capsis et imagine; cum mea nemo
Scripta legat vulgo recitare timentis ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media erue turba:
Aut ob avaritiam aut misera ambitione laborat.

Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere;
Hic mutat merces surgente a sole ad eum, quo
Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verses, odere poëtas.
Foenum habet in cornu; longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico
Et, quodcunque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtis,
Excerpam numero: neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque si qui scribat uti nos
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comoedia necne poëma
Esset, quaesivere, quod acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest, nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis,
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque et, quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, praeponens ultima primis,
Non, ut si solvas "Postquam Discordia tetra
Belli ferratos postes portasque refregit,"
Invenias etiam disjecti membra poëtae.
Hactenus haec: alias, justum sit necne poëma,
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus; at bene si quis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Caeli Birrique latronum,
Non ego sum Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Quis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli:

Nec recito cuiquam nisi amicis, idque coactus,
Non ubivis coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi quique lavantes :

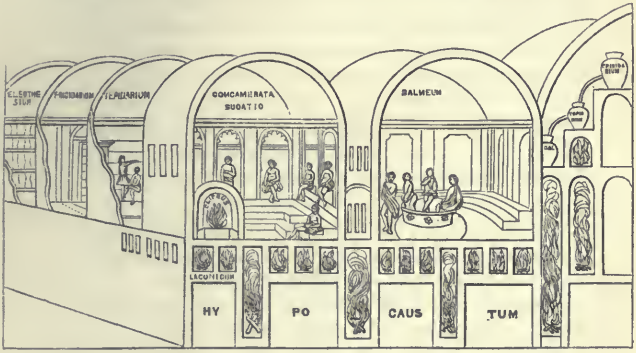

Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
Inquit, et hoc studio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis ? Est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus ? Absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum famamque dicacis,
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit : hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos,
E quibus unus amet quavis adspergere cunctos
Praeter eum, qui praebet aquam ; post hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis et urbanus liberque videtur,

Infesto nigris. Ego, si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Lividus et mordax videor tibi? Mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli

Te coram fuerit, defendas, ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est causaque mea permulta rogatus
Fecit, et incolumis laetor quod vivit in urbe;
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigrae succus loliginis, haec est
Aerugo mera. Quod vitium procul afore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud vere, promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius utque
Barrus inops? Magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret: Scetani dissimilis sis.
Ne sequerer moechas, concessa cum Venere uti
Possem: Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possum; simul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis, et sive jubebat,
Ut facerem quid: Habes auctorem, quo facias hoc,
Unum ex judicibus selectis objiciebat;
Sive vetabat: An hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? Avidos vicinum funus et aegros

Exanimat mortisque metu sibi parcere cogit,
Sic teneros animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quaecunque ferunt, mediocribus et quis
Ignoscas vitiis teneor; fortassis et istinc
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
Consilium proprium; neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est!
Hoc faciens vivam melius! Sic dulcis amicis
Occurram! Hoc quidam non belle; numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Haec ego mecum
Compressis agito labris; ubi quid datur oti,
Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quae
Sit mihi; nam multo plures sumus ac veluti te
Judaei cogemus in hanc concedere turbam.

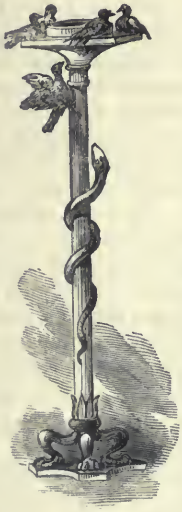

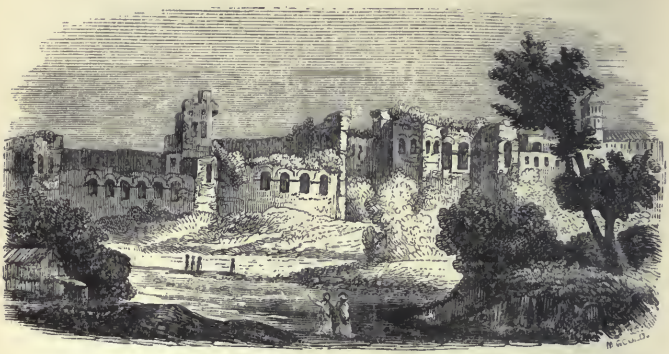

Satira V.

Egressum magna me excepit Aricia Roma
Hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctissimus; inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, coenantes haud animo aequo
Exspectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras et caelo diffundere signa parabat;
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc appelle! Trecentos inseris: ohe
Jam satis est! Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices ranaeque palustres
Avertunt somnos, absentem ut cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta atque viator
Certatim. Tandem fessus dormire viator
Incipit, ac missae pastum retinacula mulae
Nauta piger saxo religat stertitque supinus.
Jamque dies aderat, nil cum procedere lintrem
Sentimus, donec cerebrosus prosilit unus
Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
  Milia tum pransi tria repimus atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.

Huc venturus erat Maecenas, optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Maecenas advenit atque
Cocceius Capitoque simul Fonteius, ad unguem

Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam et latum clavum prunaeque batillum.

In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
  Postera lux oritur multo gratissima; namque
Plotius et Varius Sinuessae Virgiliusque
Occurrunt, animae, quales neque candidiores
Terra tulit neque quis me sit devinctior alter.
O qui complexus et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
  Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit, et parochi quae debent ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas, dormitum ego Virgiliusque;
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
  Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quae super est Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirrhi,
Musa, velim memores, et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
Sarmenti domina exstat: ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus, et ipse
Messius, Accipio, caput et movet. O, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus minitaris? At illi foeda cicatrix
Setosam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat:
Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicirrhus ad haec: Donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat; scriba quod esset,
Nihilo deterius dominae jus esse. Rogabat
Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo.
Prorsus jucunde coenam produximus illam.
  Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Paene macros arsit dum turdos versat in igni;
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos coenam servosque timentes
Tum rapere atque omnes restinguere velle videres.
  Incipit ex illo montes Apulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus et quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrimoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam

Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
Intentum Veneri; tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant ventremque supinum.
  Quatuor hinc rapimur viginti et milia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacile est: venit vilissima rerum
Hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator;
Nam Canusi lapidosus, aquae non ditior urna
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit maestus amicis.
  Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter et factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior, via pejor ad usque
Bari moenia piscosi; dein Gnatia Lymphis
Iratis exstructa dedit risusque jocosque,
Dum flamma sine thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. Credat Judaeus Apella,
Non ego: namque deos didici securum agere aevum,
Nec, si quid miri faciat natura, deos id
Tristes ex alto caeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaeque est.

Satira VI.

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te,
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus, persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum
Multos saepe viros nullis majoribus ortos
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos;
Contra Laevinum, Valeri genus, unde superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Judice, quo nosti, populo, qui stultus honores
Saepe dat indignis et famae servit ineptus,
Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
Nos facere a vulgo longe longeque remotos?
  Namque esto, populus Laevino mallet honorem
Quam Decio mandare novo, censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru

Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
Sumere depositum clavum fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quae minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus et latum demisit pectore clavum,
Audit continuo: Quis homo hic est? quo patre natus?
Ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Ut cupiat formosus, eat quacunque, puellis
Injiciat curam quaerendi singula, quali
Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, urbem sibi curae,
Imperium fore et Italiam, delubra deorum,
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare et quaerere cogit.
Tune Syri, Damae aut Dionysi filius, audes

Dejicere e saxo cives aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno;
Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paullus
Et Messala videris? At hic, si plostra ducenta
Concurrantque foro tria funera magna, sonabit
Cornua quod vincatque tubas; saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum,
Nunc, quia sum tibi, Maecenas, convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est; quia non ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum,
Praesertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possim, casu quod te sortitus amicum;
Nulla etenim mihi te fors obtulit: optimus olim

Virgilius, post hunc Varius dixere, quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari,
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro. Respondes, ut tuus est mos,
Pauca: abeo; et revocas nono post mense jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprehendas corpore naevos,
Si neque avaritiam neque sordes aut mala lustra
Objiciet vere quisquam mihi, purus et insons,
Ut me collaudem, si et vivo carus amicis:
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus aera:
Sed puerum est ausus Romam portare docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos. Vestem servosque sequentes,
In magno ut populo, si qui vidisset, avita
Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi;
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer; neque ego essem questus: at hoc nunc
Laus illi debetur et a me gratia major.
Nil me poeniteat sanum patris hujus, eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox et ratio: nam si natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum
Atque alios legere ad fastum quoscunque parentes,
Optaret sibi quisque, meis contentus honestos
Fascibus et sellis nollem mihi sumere, demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo, quod
Nollem onus haud unquam solitus portare molestum.
Nam mihi continuo major quaerenda foret res

Atque salutandi plures, ducendus et unus
Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Pascendi, ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo vel si libet usque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret atque eques armos:
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
Te pueri lasanum portantes oenophorumque.
Hoc ego commodius quam tu, praeclare senator,
Milibus atque aliis vivo. Quacunque libido est,
Incedo solus; percontor, quanti olus ac far;
Fallacem Circum vespertinumque pererro
Saepe Forum; adsisto divinis; inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum;
Coena ministratur pueris tribus, et lapis albus
Pocula cum cyatha duo sustinet; adstat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo; post hanc vagor; aut ego lecto
Aut scripto, quod me tacitum juvet, ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio Campum lusumque trigonem.
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Haec est
Vita solutorum misera ambitione gravique;
His me consolor victurum suavius, ac si
Quaestor avus, pater atque meus patruusque fuisset.

Satira VII.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas,
Durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
Confidens tumidusque, adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit: hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit; inter
Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit; duo si discordia vexet inertes,
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis: Bruto praetore tenente
Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
Compositum melius cum Bitho Bacchius. In jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum laudatque cohortem:
Solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege; canem illum,
nvisum agricolis sidus, venisse. Ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator et invictus, cui saepe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat: Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? Operum hoc, mihi crede, tuorum est.

Satira VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido ; nam fures dextra coërcet
Obscoenoque ruber porrectus ab inguine palus ;
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurrae Nomentanoque nepoti :
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat : Heredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus atque
Aggere in aprico spatiari, quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum ;
Cum mihi non tantum furesque feraeque suëtae
Hunc vexare locum curae sunt atque labori,
Quantum carminibus quae versant atque venenis
Humanos animos ; has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla

Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem. Pallor utrasque
Fecerat horrendas adspecta. Scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Coeperunt: cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea; major
Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
Jam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
Infernas errare canes, Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbrae cum Sagana resonarent triste et acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arserit ignis, et ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum:
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus: at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere atque herbas atque incantata lacertis
Vincula cum magno risuque jocoque videres.

Satira IX.

Ibam forte via Sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu: Quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquam, et cupio omnia quae vis.
Cum assectaretur: Num quid vis? occupo. At ille,
Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego, Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quaerens,
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero, cum sudor ad imos
Manaret talos. O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus; cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret. Ut illi

Nil respondebam: Misere cupis, inquit, abire;
Jamdudum video; sed nil agis; usque tenebo;
Persequar hinc, quo nunc iter est tibi. Nil opus est te
Circumagi; quendam volo visere non tibi notum;

Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.
Nil habeo quod agam et non sum piger; usque sequar te.
Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies; nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra movere
Mollius? Invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: Est tibi mater,
Cognati, quis te salvo est opus? Haud mihi quisquam.
Omnes composui. Felices! nunc ego resto.
Confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna:
Hunc neque dira venena nec hosticus auferet ensis
Nec laterum dolor aut tussis nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando consumet cunque; loquaces,
Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.
Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei
Praeterita, et casu tunc respondere vadato
Debebat, quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Interream, si
Aut valeo stare aut novi civilia jura;
Et propero quo scis. Dubius sum, quid faciam, inquit,
Tene relinquam, an rem. Me, sodes. Non faciam, ille,
Et praecedere coepit. Ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor. Maecenas quomodo tecum?
Hinc repetit; paucorum hominum et mentis bene sanae;
Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere; dispeream, ni
Submosses omnes. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere, modo; domus hac nec purior ulla est

Nec magis his aliena malis; nil mi officit unquam,
Ditior hic aut est quia doctior; est locus uni
Cuique suus. Magnum narras, vix credibile! Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis; et est qui vinci possit, eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram,
Occurram in triviis, deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus et illum
Qui pulchre nosset. Consistimus. Unde venis? et
Quo tendis? rogat et respondet. Vellere coepi
Et pressare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare; meum jecur urere bilis.
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene, sed meliore
Tempore dicam; hodie tricesima sabbata: vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio est. At mi; sum paulo infirmior, unus
Multorum. Ignosces; alias loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi! Fugit improbus ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius, et: Quo tu turpissime? magna
Inclamat voce; et: Licet antestari? Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in jus; clamor utrinque,
Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

Satira X.

Lucili, quam sis mendosus, teste Catone,
Defensore tuo, pervincam, qui male factos
Emendare parat versus; hoc lenius ille,
Est quo vir melior, longe subtilior illo,
Qui multum puer et loris et funibus udis
Exhortatus, ut esset opem qui ferre poëtis
Antiquis posset contra fastidia nostra,
Grammaticorum equitum doctissimus. Ut redeam illuc:
Nempe incomposito dixi pede currere versus
Lucili. Quis tam Lucili fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens dederim quoque cetera; nam sic
Et Laberi mimos ut pulchra poëmata mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum

Auditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus
Est brevitate opus, ut currat sententia neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures;
Et sermone opus est modo tristi, saepe jocoso,
Defendente vicem modo rhetoris atque poëtae,
Interdum urbani, parcentis viribus atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit neque simius iste,

Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miscuit. O seri studiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At sermo lingua concinnus utraque
Suavior, ut Chio nota si commixta Falerni est.
Cum versus facias, te ipsum percontor, an et cum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli?
Scilicet oblitus patriaeque patrisque, Latine
Cum Pedius causas exsudet Poplicola atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atque ego cum Graecos facerem natus mare citra
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius ac si
Magnas Graecorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput, haec ego ludo,
Quae neque in aede sonent certantia judice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.

Arguta meretrice potes Davoque Chremeta
Eludente senem comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani; Pollio regum
Facta canit pede ter percusso; forte epos acer
Ut nemo Varius ducit; molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor; neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti cum multa laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quaeso,
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?

Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet versus Enni gravitate minores,
Cum de se loquitur non ut majore reprensis?
Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos et euntes
Mollius, ac si quis pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem coenatus? Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium, capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus, fuerit limatior idem
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum seniorum turba; sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum,

Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, et in versu faciendo
Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
  Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint,
Scripturus, neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego; nam satis est equitem mihi plaudere,
    ut audax,
Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius, aut cruciet quod
Vellicet absentem Demetrius, aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius et Varius, Maecenas Virgiliusque,
Valgius et probet haec Octavius, optimus atque
Fuscus et haec utinam Viscorum laudet uterque!
Ambitione relegata te dicere possum,
Pollio, te, Messala, tuo cum fratre simulque
Vos, Bibule et Servi, simul his te, candide Furni,
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo; quibus haec, sunt qualiacunque,
Arridere velim, doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SATIRARUM

LIBER SECUNDUS.

Satira I.

Sunt, quibus in satira videor nimis acer et ultra
Legem tendere opus; sine nervis altera, quidquid
Composui, pars esse putat similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, praescribe. Quiescas. Ne faciam, inquis,
Omnino versus? Aio. Peream male, si non
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide Gallos
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.
Attamen et justum poteras et scribere fortem,
Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipsa feret. Nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem,
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.

Quanto rectius hoc quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, et odit!
Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti numerusque lucernis.

Castor gaudet equis, ovo prognatus eodem
Pugnis; quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia: me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu nostrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris, neque, si male cesserat, unquam
Decurrens alio, neque si bene; quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella
Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Apulus anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
Sive quod Apula gens seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stilus haud petet ultro
Quemquam animantem et me veluti custodiet ensis
Vagina tectus; quem cur destringere coner
Tutus ab infestis latronibus? O pater et rex

Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! At ille,
Qui me commorit, melius non tangere! clamo,
Flebit et insignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam,
Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum,
Grande malum Turius, si quid se judice certes.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum:
Dente lupus, cornu taurus petit: unde nisi intus
Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera: mirum,
Ut neque calce lupus quemquam neque dente petit bos;
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Exspectat seu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romae, seu fors ita jusserit, exsul,
Quisquis erit vitae, scribam, color. O puer, ut sis
Vitalis, metuo et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid, cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis, num Laelius aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi aut laeso doluere Metello
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit populumque tributim,
Scilicet uni aequus virtuti atque ejus amicis.
Quin ubi se a vulgo et scena in secreta remorant
Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli,
Nugari cum illo et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia et fragili quaerens illidere dentem
Offendet solido, nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. Equidem nihil hinc diffindere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
Judiciumque. Esto, si quis mala; sed bona si quis
Judice condiderit laudatus Caesare? si quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?
Solventur risu tabulae, tu missus abibis.

Satira II.

Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo;
Nec meus hic sermo est, sed quae praecepit Ofella
Rusticus, abnormis sapiens crassaque Minerva;
Discite non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus et cum
Acclinis falsis animus meliora recusat,
Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem sectatus equove
Lassus ab indomito vel, si Romana fatigat
Militia assuetum graecari, seu pila velox
Molliter austerum studio fallente laborem,
Seu te discus agit, pede cedentem aëra disco;
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris est promus, et atrum
Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas aut
Qui partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria quaere
Sudando; pinguem vitiis albumque neque ostrea
Nec scarus aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum, quia veneat auro

Rara avis et picta pandat spectacula cauda;
Tamquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris ista,
Quam laudas, pluma? Cocto num adest honor idem?
Carne tamen, quamvis distat nil, hac magis illa.
Imparibus formis deceptum te patet. Esto:
Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus an alto
Captus hiet, pontesne inter jactatus an amnis
Ostia sub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species, video: quo pertinet ergo
Proceros odisse lupos? Quia scilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos,
Praesentes Austri, coquite horum obsonia. Quamquam
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Aegrum sollicitat stomachum, cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis
Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipensere mensa
Infamis. Quid? tunc rhombos minus aequora alebant?
Tutus erat rhombus tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo
Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
  Sordidus a tenui victu distabit, Ofella
Judice; nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero dictum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est et silvestria corna,
Ac nisi mutatum parcit defundere vinum et,
Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natales aliosve dierum
Festos albatus celebret, cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
  Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? Hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat sordibus, atque
In neutram partem cultus miser. Hic neque servis,
Albuti senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit; nec sic ut simplex Naevius unctam
Convivis praebebit aquam; vitium hoc quoque magnum.
  Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
Afferat. Imprimis valeas bene: nam, variae res

Ut noceant homini, credas memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit; at simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni et tractari mollius aetas
Imbecilla volet; tibi quidnam accedet ad istam.
Quam puer et validus praesumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat, sed credo hac mente, quod hospes
Tardius adveniens vitiatum commodius quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupet humanam: grandes rhombi patinaeque
Grande ferunt una cum damno dedecus; adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquit, Trausius istis
Jurgatur verbis; ego vectigalia magna
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo,
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam te divite? Quare
Templa ruunt antiqua deum? Cur, improbe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum recte tibi semper erunt res.
O magnus posthac inimicis risus! Uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? Hic, qui
Pluribus assuerit mentem corpusque superbum,
An qui, contentus parvo metuensque futuri,
In pace ut sapiens aptarit idonea bello?
Quo magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellam
Integris opibus novi non latius usum
Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam praeter olus fumosae cum pede pernae.

Ac mihi seu longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat non piscibus urbe petitis,
Sed pullo atque haedo; tum pensilis uva secundas
Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra,
Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat atque novos moveat Fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? Quanto aut ego parcius aut vos,
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum natura neque illum
Nec me nec quemquam statuit: nos expulit ille;
Illum aut nequities aut vafri inscitia juris,
Postremum expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofellae
Dictus, erit nulli proprius, sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

Satira III.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas. Quid fiet? At ipsis
Saturnalibus huc fugisti. Sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nile est.
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries dis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa et praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miser; vitanda est improba Siren
Desidia, aut, quidquid vita meliore parasti,
Ponendum aequo animo. Di te, Damasippe, deaeque
Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde
Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis. Olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere,
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset:
Callidus huic signo ponebam millia centum;

Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram; unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri capitisve dolore,
Ut lethargicus hic cum fit pugil et medicum urget.
Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
Frustrere; insanis et tu stultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam
Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam male re gesta cum vellem mittere operto

Me capite in flumen, dexter stetit et, Cave faxis
Te quidquam indignum; pudor, inquit, te malus angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia et quemcunque inscitia veri
Caecum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. Haec populos, haec magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique

Error, sed variis illudit partibus; hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis, ut ignes,
Ut rupes fluviosque in campo obstare queratur;
Alterum et huic varum et nihilo sapientius ignes
Per medios fluviosque ruentius; clamet amica
Mater, honesta soror cum cognatis, pater, uxor:
"Hic fossa est ingens! hic rupes maxima! serva!"
Non magis audierit quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
"~~Mater, te appello!~~" clamantibus. Huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
Integer est mentis Damasippi creditor. Esto!
"Accipe quod nunquam reddas mihi," si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio; non est satis: adde Cicutae
Nodosi tabulas centum, mille adde catenas:
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere insani est, contra bene, sani,
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perilli,
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
  Audire atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria tristive superstitione
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
  Danda est hellebori multo pars maxima avaris;
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberi summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria atque epulum arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui; ne sis patruus mihi. Credo
Hoc Staberi prudentem animum vidisse. Quid ergo
Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium et cavit nihil acrius, ut, si
Forte minus locuples uno quadrante perisset,
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, justus. Sapiensne? Etiam, et rex
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. Quid simile isti
Graecus Aristippus? qui servos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes. Uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
  Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharae nec Musae deditus ulli;
Si scalpra et formas non sutor, nautica vela
Aversus mercaturis: delirus et amens
Undique dicatur merito. Qui discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuste, neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris;
Si positis intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis, nihil est, tercentum millibus, acre
Potet acetum; age, si et stramentis incubet, unde-
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
  Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dis inimice senex, custodis? Ne tibi desit?
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Ungere si caules oleo meliore caputque
Coeperis impexa foedum porrigine? Quare,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? Tun' sanus? Populum si caedere saxis
Incipias servosve tuos, quos aere pararis,
Insanum te omnes pueri clamentque puellae:
Cum laqueo uxorem interimis matremque veneno,

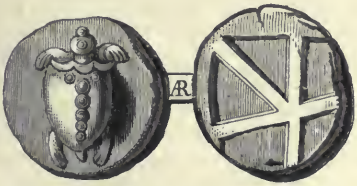

Incolumi capite es. Quid enim? Neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro ut demens genitricem occidis Orestes.

An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro violare aususve sororem
Electram, tantum maledicit utrique vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
  Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres
Jam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum; hominem sic erigit; addit et illud:
Ni tua custodis, avidus jam haec auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus atque
Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? Agedum, sume hoc ptisanarium oryzae.
Quanti emptae? Parvo. Quanti ergo? Octussibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis pereamque rapinis?
  Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus et insanus. Quid, si quis non sit avarus,
Continuo sanus? Minime. Cur, Stoïce? Dicam.
Non est cardiacus, Craterum dixisse putato,
Hic aeger: recte est igitur surgetque? Negabit,
Quod latus aut renes morbo tentantur acuto.
Non est perjurus neque sordidus; immolet aequis

Hic porcum Laribus: verum ambitiosus et audax;
Naviget Anticyram. Quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo praedia, dives
Antiquo censu, gnatis divisse duobus
Fertur et hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare et ludere vidi,
Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors,
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas, tu, ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater et natura coërcet.
Praeterea ne vos titillet gloria, jure—
Jurando obstringam ambo: uter aedilis fueritve
Vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in Circo spatiere et aëneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis;
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,

Astuta ingenuum vulpes imitata leonem.
Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex sum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
Rem imperito; ac si cui videor non justus, inulto
Dicere, quod sentit, permitto. Maxime regum,
Di tibi dent capta classem deducere Troja!
Ergo consulere et mox respondere licebit?
Consule. Cur Ajax, heros ab Achille secundus,
Putescit, toties servatis clarus Achivis,
Gaudeat ut populus Priami Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclitum Ulixen
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras spargisque mola caput, improbe, salsa,
Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim Ajax

Fecit, cum stravit ferro pecus? Abstinuit vim
Uxore et gnato; mala multa precatus Atridis,
Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Ulixen.
Verum ego, ut haerentes adverso litore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.
Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
Qui species alias veris scelerisque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur, atque,
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos cum occidit, desipit, agnos:
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo et purum est vitio tibi, cum tumidum est, cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum,
Rufam aut Pusillam appellet fortique marito
Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Praetor et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? Ne dixeris. Ergo, ubi prava
Stultitia, hic summa est insania; qui sceleratus,

Et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi est, id crede tuum et vel nunc pete vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit aequus:
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego; tu pisces hiberno ex aequore verris;
Segnis ego indignus qui tantum possideam: aufer!
Sume tibi decies, tibi tantumdem; tibi triplex,
Unde uxor media currit de nocte vocata.
Filius Aesopi detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut decies solidum obsorberet, aceto
Diluit insignem baccam: quî sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmptas,
Quorsum abeant? Sanin' creta an carbone notandi?
Aedificare casas, plostello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum, amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare,
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri?
Porrigis irato puero cum poma, recusat:
Sume, catelle! negat; si non des, optet: amator
Exclusus quî distat, agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus, et haeret
Invisis foribus? Nec nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit; revocat: redeam? Non, si obsecret. Ecce
Servus non paulo sapientior: O here, quae res
Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore haec sunt mala, bellum,

Pax rursum: haec si quis tempestatis prope ritu
Mobilia et caeca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid, cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te es?
Quid, cum balba feris annoso verba palato,
Aedificante casas quî sanior? Adde cruorem
Stultitiae atque ignem gladio scrutare. Modo, inquam,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit, an commotae crimine mentis
Absolves hominem et sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat et, Unum,
Quid tam magnum? addens, unum me surpite morti!
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque

Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa febrimque reducet,
Quone malo mentem concussa? Timore deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris,
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? Ego nam videor mihi sanus.
Quid, caput abscissum manibus cum portat Agave
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor, liceat concedere veris,
Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
Aegrotare putes animi vitio? Accipe: primum
Aedificas, hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et incessum: quî ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Maecenas, te quoque verum est
Tantum dissimilem et tanto certare minorem?
Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliserit. Illa rogare:
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
Major dimidio. Num tantum? Cum magis atque
Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Haec a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc, hoc est, oleum adde camino;
Quae si quis sanus facit, et sanus facies tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam desine. Cultum
Majorem censu. Teneas, Damasippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas, insane, minori!

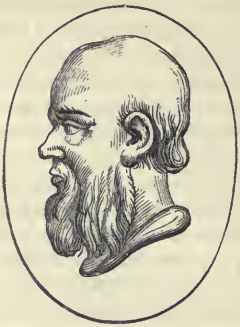

Satira IV.

Unde et quo Catius? Non est mihi tempus aventi
Ponere signa novis praeceptis, qualia vincant
Pythagoran Anytique reum doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
Interpellarim; sed des veniam bonus oro.
Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox,
Sive est naturae hoc sive artis, mirus utroque.
Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem,
Utpote res tenues tenui sermone peractas.
Ede hominis nomen, simul et Romanus an hospes.
Ipsa memor praecepta canam, celabitur auctor.
  Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut succi melioris et ut magis alba rotundis,
Ponere; namque marem cohibent callosa vitellum.
  Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior; irriguo nihil est elutius horto.
  Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam mixto mersare Falerno;
Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Natura est; aliis male creditur. Ille salubres
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
  Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendose, quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet; leni praecordia mulso

Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obstantia conchae
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunae;
Sed non omne mare est generosae fertile testae.
Murice Baiano melior Lucrina peloris,
Ostrea Circeiis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
Nec sibi coenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces avertere mensa,
Ignarum quibus est jus aptius et quibus assis
Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
Umber et iligna nutritus glande rotundas
Curvat aper lances carnem vitantis inertem;
Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
Vinea submittit capreas non semper edules.
Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque avibus quae natura et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam,
Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si caelo suppones vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura
Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo,
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem cochlea; nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho; perna magis ac magis hillis
Flagitat immorsus refici; quin omnia malit,
Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. Simplex e dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo;
Nam facie praestant. Venucula convenit ollis;
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.

Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
Primus et invenior piper album cum sale nigro
Incretum puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium dare millia terna macello
Angustoque vagos pisces urgere catino.
  Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit;
Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe quantus
Consistit sumptus? Neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma
Et Tyrias dare circum illuta toralia vestes,
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Haec habeant, tanto reprehendi justius illis,
Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantundem juveris. Adde
Vultum habitumque hominis, quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

Satira V.

Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata petenti
Responde, quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides? Jamne doloso
Non satis est Ithacam revehi patriosque penates
Adspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopsque domum redeam, te vate, neque illic
Aut apotheca procis intacta est aut pecus; atqui
Et genus et virtus nisi cum re vilior alga est.
Quando pauperiem, missis ambagibus, horres,
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene; dulcia poma

Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damae latus? Haud ita Trojae.
Me gessi certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias aerisque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem et dico: captes astutus ubique
Testamenta senum, neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo,
Aut spem deponas aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor; fama civem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit fecundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi, gaudent praenomine molles
Auriculae, tibi me virtus tua fecit amicum;
Jus anceps novi, causas defendere possum;
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum cassa nuce pauperet; haec mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum atque
Pelliculam curare jube; fi cognitor ipse:
Persta atque obdura, seu rubra Canicula findet
Infantes statuas, seu pingui tentus omaso
Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides, aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet, ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thunni et cetaria crescent.
Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara sublatus aletur, ne manifestum
Caelibis obsequium nudet te, leniter in spem
Adrepe officiosus, ut et scribare secundus
Heres et, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias; perraro haec alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere et tabulas a te removere memento,
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu; solus multisne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit risus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?

O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit atque
Ut legat orabit; multum Nasica negatas
Accipiet tandem et tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum praeter plorare suisque.
Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius; laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque, sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors:
Laudato. Scortator erit: cave te roget; ultro
Penelopam facilis potiori trade. Putasne?
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim, magnum donandi parca, juventus,
Nec tantum veneris, quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugi est, quae si semel uno
De sene gustarit tecum partita lucellum,
Ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto.

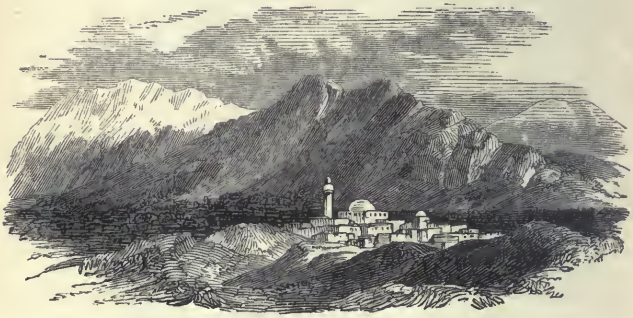

Me sene, quod dicam, factum est: anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata; cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres,

Scilicet elabi si posset mortua; credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito:
Neu desis operae, neve immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendet garrulus; ultro
Non etiam sileas. Davus sis comicus atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare; mone, si increbruit aura,
Cautus uti velet carum caput; extrahe turba
Oppositis humeris; aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari; donec, Ohe jam!
Ad caelum manibus sublatis dixerit, urge,
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo curaque levarit,
Et certum vigilans, Quartae sit partis Ulixes,
Audieris, heres: Ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? Unde mihi tam fortem tamque fidelem?
Sparge subinde et, si paulum potes, illacrimare; est
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
Permissum arbitrio sine sordibus exstrue; funus
Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Forte coheredum senior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua seu fundi sive domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina; vive valeque.

Satira VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi et tecto vicinus jugis aquae fons
Et paulum silvae super his foret. Auctius atque
Di melius fecere. Bene est. Nil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem
Nec sum facturus vitio culpave minorem;
Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quae mihi monstret, ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule! Si, quod adest, gratum juvat, hac prece te oro:
Pingue pecus domino facias et cetera praeter
Ingenium, utque soles, custos mihi maximus adsis.
  Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem satiris musaque pedestri?

Nec mala me ambitio perdit nec plumbeus Auster
Auctumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
  Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Instituunt, sic dis placitum, tu carminis esto
Principium. Romae sponsorem me rapis. "Eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge."
Sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto
Luctandum in turba et facienda injuria tardis.
Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urget
Iratis precibus; tu pulses omne quod obstat,
Ad Maecenatem memori si mente recurras.
Hoc juvat et melli est; non mentiar. At simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.

De re communi scribae magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
Imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit et instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus.
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet iter faciens et cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subjectior in diem et horam
Invidiae noster. Ludos spectaverat una,
Luserat in Campo! Fortunae filius, omnes.
Frigidus a Rostris manat per compita rumor:
Quicunque obvius est, me consulit: O bone, nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet;
Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris derisor! At omnes di exagitent me,

Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra
Praedia Caesar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil mirantur ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silentî.
Perditur haec inter misero lux non sine votis:
O rus, quando ego te adspiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis
Ducere sollicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes coenaeque deum! quibus ipse meique
Ante Larem proprium vescor vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,
Siccat inaequales calices conviva solutus
Legibus insanis, seu quis capit acria fortis
Pocula seu modicis uvescit laetius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male necne Lepos saltet; sed quod magis ad nos
Pertinet et nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos;
Et quae sit natura boni summumque quid ejus.
Cervius haec inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Si quis nam laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
Asper et attentus quaesitis, ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepositi ciceris nec longae invidit avenae,
Aridum et ore ferens acinum semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia coena
Vincere tangentis male singula dente superbo;
Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris praeponere silvis?
Carpe viam, mihi crede, comes; terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno aut parvo leti fuga: quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus;
Vive memor, quam sis aevi brevis. Haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exsilit; inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Moenia nocturni subrepere. Jamque tenebat

Nox medium caeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos.
Multaque de magna superessent fercula coena,
Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo, ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
Continuatque dapes, nec non verniliter ipsis
Fungitur officiis, praelambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte bonisque
Rebus agit laetum convivam, cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus: Haud mihi vita
Est opus hac, ait, et valeas; me silva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

Satira VII.

Jamdudum ausculto et cupiens tibi dicere servus
Pauca reformido. Davusne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino et frugi quod sit satis, hoc est,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet constanter et urget
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus
Cum tribus anellis, modo laeva Priscus inani,
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas,
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste;
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi justa cheragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret atque

Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit; quanto constantior isdem
In vitiis, tanto levius miser ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam et mores antiquae plebis, et idem,
Si quis ad illa deus subito te agat, usque recuses,
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse,
Aut quia non firmus rectum defendis et haeres,
Nequiquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas, absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad coenam, laudas securum olus ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
Maecenas serum sub lumina prima venire
Convivam: Nemon' oleum fert ocius? Ecquis
Audit? cum magno blateras clamore fugisque.
Mulvius et scurrae tibi non referenda precati
Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem, nasum nidore supinor,
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, cum sis quod ego et fortassis nequior, ultro
Insectere velut melior verbisque decoris
Obvolvas vitium? Quid, si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? Aufer
Me vultu terrere; manum stomachumque teneto,
Dum, quae Crispini docuit me janitor, edo.
  Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter nostrum cruce dignius? Acris ubi me
Natura intendit, sub clara nuda lucerna
Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum neque sollicitum, ne
Ditior aut formae melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna,
Non es, quod simulas? Metuens induceris atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri, virgis ferroque necari
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangas caput? Estne marito
Matronae peccantis in ambo justa potestas?

In corruptorem vel justior. Illa tamen se
Non habitu mutatve loco, peccatve superne.
Cum te formidet mulier neque credat amanti,
Ibis sub furcam prudens dominoque furenti
Committes rem omnem et vitam et cum corpore famam.
Evasti: credo, metues doctusque cavebis;
Quaeres, quando iterum paveas iterumque perire
Possis, O toties servus! Quae bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum moechus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Praetereo sapiens argentea: tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formidine privet?
Adde super dictis, quod non levius valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
Vester ait, seu conservus; tibi quid sum ego? Nempe
Tu, mihi qui imperitas, alii servis miser atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus,
Quem neque pauperies neque mors neque vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, et in se ipso totus, teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari,
In quem manca ruit semper fortuna. Potesne
Ex his ut proprium quid noscere? Quinque talenta
Poscit te mulier, vexat foribusque repulsum
Perfundit gelida, rursus vocat; eripe turpi
Colla jugo; Liber, liber sum, dic age. Non quis;
Urget enim dominus mentem non lenis et acres
Subjectat lasso stimulos versatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Quî peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque
Aut Pacideiani contento poplite miror
Proelia rubrica picta aut carbone, velut si
Re vera pugnent, feriant vitentque moventes
Arma viri? Nequam et cessator Davus; at ipse
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus coenis responsat opimis?
Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. Quî tu impunitior illa,
Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae.
Illusique pedes vitiosum ferre recusant

Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit,
Nil servile, gulae parens, habet? Adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere, teque ipsum vitas, fugitivus et erro,
Jam vino quaerens, jam somno fallere curam:
Frustra; nam comes atra premit sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
Aut insanit homo aut versus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

Satira VIII.

Ut Nasidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Da, si grave non est,
Quae prima iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile quodque
Posset coenantes offendere, ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat, habemus utrumque.
Divitias miseras! Sed quis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.

Summus ego et prope me Viscus Thurinus et infra,
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quas Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas semel obsorbere placentas;
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret,
Indice monstraret digito: nam cetera turba,
Nos, inquam, coenamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum;
Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti:
Et calices poscit majores. Vertere pallor
Tum parochi faciem nil sic metuentis ut acres
Potores, vel quod male dicunt liberius vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, secutis omnibus; imi
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muraena natantes
In patina porrecta. Sub hoc herus: Haec gravida, inquit.
Capta est, deterior post partum carne futura.
His mixtum jus est: oleo, quod prima Venafri
Pressit cella; garo de succis piscis Hiberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere, illutos Curtillus echinos,
Ut melius muria quod testa marina remittat.
Interea suspensa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret: Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
Te deus? Ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Haec est conditio vivendi, aiebat, eoque

Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Praecincti recte pueri comptique ministrent!
Adde hos praeterea casus, aulaea ruant si,
Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris uti ducis ingenium res
Adversae nudare solent, celare secundae.
Nasidienus ad haec: Tibi di, quaecunque preceris,
Commoda dent! Ita vir bonus es convivaque comis.
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos his mallem ludos spectasse; sed illa
Redde age, quae deinceps risisti. Vibidius dum
Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quod sibi poscenti non dantur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone secundo,
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam; deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis sparsi sale multo, non sine farre;
Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albae
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit; tum pectore adusto
Vidimus et merulas poni et sine clune palumbes,
Suaves res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
Canidia afflasset pejor serpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

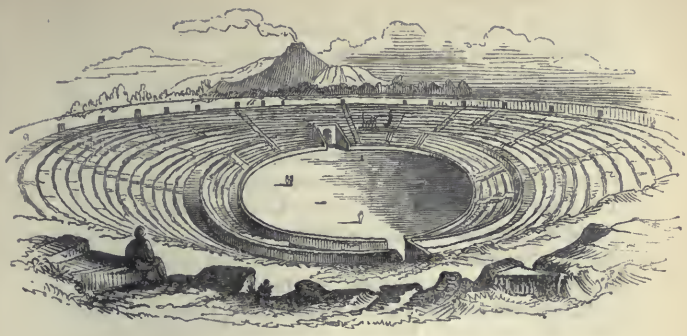

Epistola I.—Ad Maecenatem.

Prima dicte mihi, summa dicende Camena,
Spectatum satis et donatum jam rude quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo:
Non eadem est aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cetera ludicra pono,
Quid verum atque decens curo et rogo et omnis in hoc sum;
Condo et compono, quae mox depromere possim.
  Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio et mersor civilibus undis,
Virtutis verae custos rigidusque satelles;
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,
Et mihi res, non me rebus subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus, ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi naviter id, quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque,
Aeque neglectum pueris senibusque nocebit:
  Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,

Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia miseroque cupidine pectus:
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
  Virtus est vitium fugere et sapientia prima
Stultitia caruisse. Vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?
  Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum est;
Virtus post nummos. Haec Janus summus ab imo
Prodocet, haec recinunt juvenes dictata senesque
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Est animus tibi, sunt mores et lingua fidesque,
Sed quadringentis sex septem millia desunt:
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aëneus esto:
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
Nenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui rem facias, rem,
Si possis, recte, si non, quocunque modo rem,
Ut propius spectes lacrimosa poëmata Pupi,
An qui Fortunae te responsare superbae
Liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
  Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
Nec sequar aut fugiam, quae diligit ipse vel odit,
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,

Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum. Nam quid sequar aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica, sunt qui
Crustis et pomis viduas venentur avaras
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant;
Multis occulto crescit res foenore. Verum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
Idem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baiis praelucet amoenis,
Si dixit dives, lacus et mare sentit amorem
Festinantis heri; cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium: Cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula est:
Nil ait esse prius, melius nil caelibe vita;
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? Ride: mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonsores, conducto navigio aeque
Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
  Si curatus inaequali tonsore capillos
Occurri, rides; si forte subucula pexae
Trita subest tunicae vel si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea cum pugnat sententia secum,
Quod petiit spernit, repetit quod nuper omisit,
Aestuat et vitae disconvenit ordine toto,
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas sollemnia me neque rides,
Nec medici credis nec curatoris egere
A praetore dati, rerum tutela mearum
Cum sis et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici.
  Ad summam: sapiens uno minor est love, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

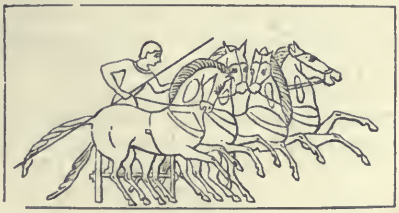

Epistola II.—Ad Lollium.

Trojani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi;
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
  Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam.
Quid Paris? Ut salvus regnet vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden;
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere atque libidine et ira
Iliacos intra muros peccatur et extra.
  Rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulixen,
Qui domitor Trojae multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces et Circae pocula nosti;
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors,
Vixisset canis immundus vel amica luto sus.
Nos numerus sumus et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata juventus,

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
  Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:
Ut te ipsum serves, non expergisceris? Atqui,
Si noles sanus, curres hydropicus; et ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis et rebus honestis,
Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur,
Quae laedunt oculum, festinas demere; si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit, habet: sapere aude;
Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
Rusticus exspectat, dum defluat amnis; at ille
Labitur et labetur in omne volubilis aevum.
  Quaeritur argentum puerisque beata creandis
Uxor, et incultae pacantur vomere silvae:
Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus et fundus, non aeris acervus et auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus et res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
  Sperne voluptates; nocet empta dolore voluptas.
Semper avarus eget; certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis;
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur irae,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
Dum poenas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est: animum rege, qui nisi paret,
Imperat; hunc frenis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam, qua monstret eques; venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. Quod si cessas aut strenuus anteis.
Nec tardum opperior nec praecedentibus insto.

Epistola III.—Ad Julium Florum.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos Hebrusque nivali compede vinctus.
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiae campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? Hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos.
Ut valet? ut meminit nostri? Fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
An tragica desaevit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo,
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum
Ingenium, non incultum est et turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis seu civica jura
Respondere paras seu condis amabile carmen,
Prima feres hederae victricis praemia. Quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te caelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curae
Quantae conveniat Munatius; an male sarta
Gratia nequiquam coit et rescinditur? At vos
Seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat
Indomita cervice feros, ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

Epistola IV.—Ad Albium Tibullum.

Albi, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat,
An tacitum silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederunt artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui sapere et fari possit quae sentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute vises,
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

Epistola V.—Ad Torquatum.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis
Nec modica coenare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arcesse vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus et tibi munda supellex.
Mitte leves spes et certamina divitiarum
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies; impune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunam, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam nimiumque severus
Assidet insano: potare et spargere flores
Incipiam patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? Operta recludit,
Spes jubet esse ratas, ad proelia trudit inertem;
Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor et non
Invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares, ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te, ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras eliminet, ut coëat par

Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
Et nisi coena prior potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam; locus est et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
Tu, quotus esse velis, rescribe et rebus omissis
Atria servantem postico falle clientem.

Epistola VI.—Ad Numicium.

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solaque, quae possit facere et servare beatum.
Hunc solem et stellas et decedentia certis
Tempora momentis sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent: quid senses munera terrae,
Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos,
Ludicra quid, plausus et amici dona Quiritis,
Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto; pavor est utrobique molestus,
Improvisa simul species exterret utrumque.
Gaudeat an doleat, cupiat metuatne, quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejusve sua spe,
Defixis oculis animoque et corpore torpet?
  Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui,
Ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum et marmor vetus aeraque et artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem;
Navus mane forum et vespertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus et, indignum, quod sit pejoribus ortus,
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas;
Defodiet condetque nitentia. Cum bene notum
Porticus Agrippae et via te conspexerit Appi,
Ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.
  Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. Vis recte vivere: quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas et
Lucum ligna: cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas;
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro et

Tertia succedant et quae pars quadrat acervum.
Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
Et genus et forman regina Pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
Mancipiis locuples eget aeris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenae praebere rogatus,
Qui possum tot? ait; tamen et quaeram et quot habebo
Mittam: post paulo scribit sibi milia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non et multa supersunt
Et dominum fallunt et prosunt furibus. Ergo,
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
  Si fortunatum species et gratia praestat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodicet latus et cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina;
Cui libit hic fasces dabit eripietque curule
Cui volet importunus ebur. Frater, Pater, adde;
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
  Si, bene qui coenat, bene vivit, lucet, eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos
Differtum transire forum populumque jubebat,
Unus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti, Caerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulixei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
  Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque.
Nil est jucundum, vivas in amore jocisque.
  Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

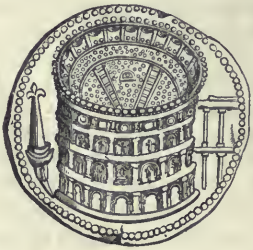

Epistola VII.—Ad Maecenatem.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis sanum recteque valentem,
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam, dum ficus prima calorque
Designatorem decorat lictoribus atris,
Dum pueris omnis pater et matercula pallet,
Officiosaque sedulitas et opella forensis
Adducit febres et testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus et sibi parcet
Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
Non, quo more piris vesci Calabar jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantum vis tolle. Benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet; haec porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et stultus donat, quae spernit et odit;
Haec seges ingratos tulit et feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus,
Nec tamen ignorat, quid distent aera lupinis:

Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos,
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum et
Inter vina fugam Cinarae maerere protervae.
  Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
Resperat in cumeram frumenti, pastaque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra;
Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes artum, quem macra subisti.
Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudasti, rexque paterque
Audisti coram, nec verbo parcius absens:
Inspice, si possum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus, proles patientis Ulixei:
Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
Porrectus spatiis nec multae prodigus herbae;
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent; mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet aut imbelle Tarentum.
  Strenuus et fortis causisque Philippus agendis
Clarus ab officiis octavam circiter horam
Dum redit atque Foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur, conspexit, ut aiunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri, puer hic non laeve jussa Philippi
Accipiebat, abi, quaere et refer, unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo sit patre quove patrono.
It, redit et narrat, Vulteium nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine, notum,
Et properare loco et cessare et quaerere et uti
Gaudentem parvisque sodalibus et lare certo
Et ludis et post decisa negotia Campo.
Scitari libet ex ipso, quodcunque refers; dic
Ad coenam veniat. None sane credere Mena,
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
Respondet. Neget illi mihi? Negat improbus et te
Negligit aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat et salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum venisset, denique, quod non
Providisset eum. Sic ignovisse putato

Me tibi, si coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge.
Ut ventum ad coenam est, dicenda tacenda locutus
Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi saepe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum
Mane cliens et jam certus conviva, jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus manis arvum caelumque Sabinum
Non cessat laudare. Videt ridetque Philippus,
Et, sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est morer, ex nitido fit rusticus atque
Sulcos et vineta crepat mera; praeparat ulmos,
Immoritur studiis et amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellae,
Spem mentita seges, bos est enectus arando,
Offensus damnis media de nocte caballum
Arripit iratusque Philippi tendit ad aedes.
Quem simul adspexit scabrum intonsumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen!
Quod te per Genium dextramque deosque Penates
Obsecro et obtestor, vitae me redde priori.
Qui semel adspexit, quantum dimissa petitis
Praestent, mature redeat repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

Epistola VIII.—Ad Celsum Albinovanum.

Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano
Musa rogata refer, comiti scribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam, dic multa et pulchra minantem
Vivere nec recte nec suaviter; haud quia grando
Contuderit vites oleamque momorderit aestus,
Nec quia longinquis armentum aegrotet in agris;
Sed quia mente minus validus quam corpore toto
Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno;
Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat, quo pacto rem gerat et se,
Ut placeat juveni percontare utque cohorti.
Si dicet, Recte, primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

Epistola IX.—Claudium Neronem.

Septimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias; nam cum rogat et prece cogit,
Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
Munere cum fungi propioris censet amici,
Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego majoris fugiens opprobria culpae
Frontis ad urbanae descendi praemia. Quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc et fortem crede bonumque.

Epistola X.—Ad Fuscum Aristium.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores, hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera paene gemelli,
Fraternis animis quidquid negat alter et alter,
Annuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum servas; ego laudo ruris amoeni
Rivos et musco circumlita saxa nemusque.
Quid quaeris? Vivo et regno, simul ista reliqui,
Quae vos ad caelum fertis rumore secundo:
Utque sacerdotis fugitivus liba recuso;
Pane egeo jam mellitis potiore placentis.
  Vivere naturae si convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda est area primum,
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hiemes, ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis et momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi divellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas
Laudaturque domus, longos quae prospiciṭ agros.

Naturam expellas furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
  Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundae,
Mutatae quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna; licet sub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.
  Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis frenumque recepit;
Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret, dominum vehit improbus atque
Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet, si minor, uret.
  Laetus sorte tua vives sapienter, Aristi,
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
  Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
Excepto, quod non simul esses, cetera laetus.

Epistola XI.—Bullatium.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos,
Quid concinna Samos, quid Croesi regia, Sardis,
Smyrna quid et Colophon? Majora minorave fama,
Cunctane prae Campo et Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una,
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid sit; Gabiis desertior atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem
Oblitusque meorum obliviscendus et illis
Neptunum procul e terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adspersus volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat
Ut fortunatam plene praestantia vitam.
Nec, si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
  Incolumi Rhodos et Mytilene pulchra facit, quod
Paenula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.

Dum licet ac vultum servat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos et Chios et Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu, neu dulcia differ in annum,
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas; nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Caelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia; navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit aequus.

Epistola XII.—Ad Iccium.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non est, ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas;
Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte in medio positorum abstemius herbis
Vivis et urtica, sic vives protinus, ut te
Confestim liquidus Fortunae rivus inauret,
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
  Miramur, si Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox;
Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri
Nil parvum sapias et adhuc sublimia cures:
Quae mare compescant causae, quid temperet annum,
Stellae sponte sua, jussaene vagentur et errent,
Quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem,
Quid velit et possit rerum concordia discors,
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
  Verum, seu pisces seu porrum et caepe trucidas,
Utere Pompeio Grospho et, si quid petet, ultro
Defer; nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
  Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit; jus imperiumque Phraates
Caesaris accepit genibus minor; aurea fruges
Italiae pleno defundit Copia cornu.

Epistola XIII.—Ad Vinium Asellam.

Ut proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vini,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet;
Ne studio nostri pecces odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente minister.
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas;
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut vinosa glomus furtivae Pyrrhia lanae,
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quae possint oculos auresque morari
Caesaris; oratus multa prece, nitere porro.
Vade, vale, cave ne titubes mandataque frangas.

Epistola XIV.—Ad Villicum Suum.

Villice silvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis habitatum quinque focis et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro et melior sit Horatius an res.
Me quamvis Lamiae pietas et cura moratur
Fratrem maerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter, tamen istuc mens animusque
Fert et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum;
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique;
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc urbem et ludos et balnea villicus optas;
Me constare mihi scis et discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur; eo disconvenit inter
Meque et te: nam, quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat, mecum qui sentit, et odit,
Quae tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video, et quod
Angulus iste feret piper et thus ocius uva,
Nec vicina subest vinum praebere taberna

Quae possit tibi, nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva bovemque
Disjunctum curas et strictis frondibus exples;
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
  Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat et prope rivum somnus in herba;
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat;
Rident vicini glebas et saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis;
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos, piger optat arare caballus;
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

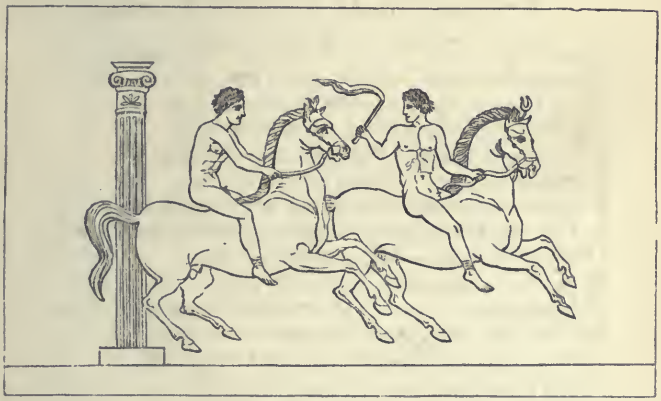

Epistola XV.—Ad Numonium Valam.

Quae sit hiems Veliae, quod caelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio et qualis via; nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane murteta relinqui
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulphura contemni vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis Gabiosque petunt et frigida rura.
Mutandus locus est et deversoria nota
Praeteragendus equus. Quo tendis? Non mihi Cumas
Est iter aut Baias, laeva stomachosus habena
Dicet eques; sed equi frenato est auris in ore.
Major utrum populum frumenti copia pascat,
Collectosne bibant imbres puteosne perennes
Jugis aquae; nam vina nihil moror illius orae:
Rure meo possum quidvis preferre patique;
Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas animumque meum, quod verba ministret,

Quod me Lucanae juvenem commendet amicae;
Tractus uter plures lepores, uter educet apros,
Utra magis pisces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
  Maenius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret,
Impransus non qui civem dignosceret hoste,
Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus,
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas coenabat omasi,
Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset;
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, corrector Bestius. Idem
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, Non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona, cum cit obeso
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum; nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis;
Verum, ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

Epistola XVI.—Ad Quinctium.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum an baccis opulentet olivae.
Pomisne et pratis, an amicta vitibus ulmo,
Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
  Continui montes, ni dissocientur opaca
Valle, sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Laevum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferant? si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.

Hac latebrae dulces, etiam, si credis, amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum;
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas,
Neve putes alium sapiente bonoque beatum,
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat et his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis:
Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet, ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem,
Pone, meum est; inquit. Pono tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum;
Mordear opprobriis falsis mutemque colores?
Falsus honor juvat et mendax infamia terret
Quem nisi mendosum et medicandum? Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges juraque servat,
Quo multae magnaeque secantur judice lites,
Quo res sponsore et quo causae teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci nec fugi, si mihi dicat
Servus, Habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi. Non pasces in cruce corvos.
Sum bonus et frugi. Renuit negitatque Sabellus:
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore;
Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis;
Nam de mille fabae modiis cum surripis unum,
Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo,

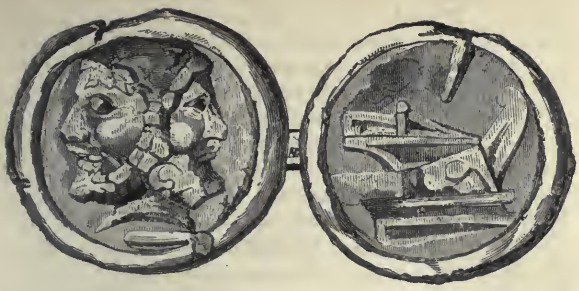

Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da justo sanctoque videri,
Noctem peccatis et fraudibus objice nubem!
  Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se demittit ob assem,
Non video; nam qui cupiet, metuet quoque; porro,
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat et obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli;
Serviet utiliter: sine pascat durus aretque,
Naviget ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonae prosit; portet frumenta penusque.
  Vir bonus et sapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me preferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis et
Compedibus saevo te sub custode tenebo.
Ipse deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit: Moriar; mors ultima linea rerum est.

Epistola XVII.—Ad Scaevam.

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis et scis,
Quo tandem pacto deceat majoribus uti,
Disce, docendus adhuc quae censet amiculus, ut si
Caecus iter monstrare velit; tamen adspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
  Si te grata quies et primam somnus in horam

Delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
Si laedit caupona, Ferentinum ire jubebo;
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis,
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.
Si prodesse tuis pauloque benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus, patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce, vel junior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia; namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipse mihi, populo tu; rectius hoc et
Splendidius multo est. Equus ut me portet, alat rex,
Officium facio: tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color et status et res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non expectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque;
Alter Mileti textam cane pejus et angui
Vitabit chlamydem, morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. Refer et sine vivat ineptus.
Res gerere et captos ostendere civibus hostes
Attingit solium Jovis et caelestia tentat:
Principibus placuisse viris non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

Sedit, qui timuit, ne non succederet. Esto!
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
Hîc est aut nusquam, quod quaerimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus;
Hic subit et perfert. Aut virtus nomen inane est,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes
Plus poscente ferent; distat, sumasne pudenter,
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus,
Qui dicit, clamat: Victum date. Succinit alter:
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis et rixae multo minus invidiaeque.

Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum,
Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,
Aut cistam effractam et subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis, uti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triviis attollere curat
Fracto crure planum, licet illi plurimi manet
Lacrima, per sanctum juratus dicat Osirim:
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

Epistola XVIII.—Ad Lollium.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
  Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis et inconcinna gravisque,
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas dici mera veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum et utrinque reductum.
Alter in obsequium plus aequo pronus et imi
Derisor lecti sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces et verba cadentia tollit,
Ut puerum saevo credas dictata magistro
Reddere vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana saepe caprina,
Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides et vere quod placet ut non
Acriter elatrem? Pretium aetas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos plus;
Brundisium Minuci melius via ducat an Appi.
  Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
Quem tenet argenti sitis importuna famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga, dives amicus
Saepe decem vitiis instructior odit et horret,
Aut, si non odit, regit, ac veluti pia mater
Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
Vult, et ait prope vera: Meae, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res est:
Arcta decet sanum comitem toga; desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim jam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes,
Dormiet in lucem, scorto posponet honestum
Officium, nummos alienos pascet, ad imum
Thrax erit aut olitoris aget mercede caballum.
  Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam,
Commissumque teges et vino tortus et ira;
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes,
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.

Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit, donec suspecta severo
Conticuit lyra. Fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis, quotiesque educet in agros
Aetolis onerata plagis jumenti canesque.
Surge et inhumanae senium depone Camenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus empta;
Romanis sollemne viris opus, utile famae
Vitaeque et membris, praesertim cum valeas et
Vel cursu superare canem vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet: scis, quo clamore coronae

Proelia sustineas campestria; denique saevam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
Nunc et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas et inexcusabilis absis,
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas: interdum nugaris rure paterno;

Partitur lintres exercitus; Actia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur;
Adversarius est frater, lacus Hadria, donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laubabit pollice ludum.
Protinus ut moneam, si quid monitoris eges tu,
Quid de quoque viro et cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito, nam garrulus idem est,
Nec retinent patulae commissa fideliter aures,
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici,
Ne dominus pueri pulchri caraeve puellae
Munere te parvo beet aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam adspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur et quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri,
Ut penitus notum, si tentent crimina, serves
Tuterisque tuo fidentem praesidio; qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes tristemque jocosi,
Sedatum celeres, agilem navumque remissi;
[Potores bibuli media de nocte Falerni]
Oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme supercilio nubem; plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum;
Num te semper inops agitet vexetque cupido,
Num pavor et rerum mediocriter utilium spes;
Virtutem doctrina paret, naturane donet;
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet, honos an dulce lucellum,
An secretum iter et fallentis semita vitae.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?

Sit mihi, quod nunc est, etiam minus; et mihi vivam
Quod superest aevi, si quid superesse volunt di;
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
Copia, neu fluitem dubiae spe pendulus horae.
Sed satis est orare Jovem quae donat et aufert:
Det vitam, det opes, aequum mi animum ipse parabo.

Epistola XIX.—Ad Maecenatem.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. Ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus;
Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis:

Hoc simul edixi, non cessavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno.
  Quid, si quis vultu torvo ferus et pede nudo
Exiguaeque togae simulet textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
Rupit Jarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile; quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe
Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps,
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem:
Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
Nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris,
Nec sponsae laqueum famosa carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore Latinus
Vulgavi fidicen; juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
  Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosae plebis suffragia venor
Impensis coenarum et tritae munere vestis;
Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor:
Hinc illae lacrimae. Spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare et nugis addere pondus,
Si dixi: Rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas; fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti
Formido et, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
Ira truces inimicitias et funebre bellum.

Epistola XX.—Ad Librum Suum.

Vertumnum Janumque, liber, spectare videris,
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves et grata sigilla pudico;
Paucis ostendi gemis et communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge, quo descendere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te laeserit; et scis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romae, donec te deserat aetas:
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnas inertes,
Aut fugies Uticam aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus, ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus: quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem

Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre et in tenui re
Majores pennas nido extendisse loqueris,
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas;
Me primis Urbis belli placuisse domique;
Corporis exigui, praecanum, solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te precontabitur aevum,
Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

Epistola I.—Ad Augustum.

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
Romulus et Liber pater et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes
Infra se positas; exstinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

Sed tuus hic populus, sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Grais anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat et, nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit,
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt, foedera regum
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Graecorum sunt antiquissima quaeque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur:
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri;
Venimus ad summum fortunae, pingimus atque

Psallimus et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor, abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? Excludat jurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.
Quid, qui deperiit minor uno mense vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos et praesens et postera respuat aetas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
Utor permisso caudaeque pilos ut equinae
Paulatim vello et demo unum, demo et item unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit in fastos et virtutem aestimat annis
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius et sapiens et fortis et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.

Naevius in manibus non est et mentibus haeret
Paene recens? Adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti,
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit et hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat:
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur,
Et sapit et mecum facit et Jove judicat aequo.

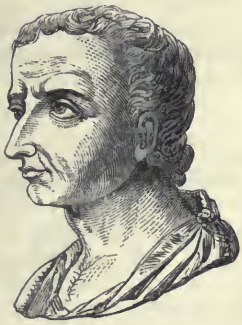

Non equidem insector delendaque carmina Livi
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri
Pulchraque et exactis minimum distantia miror;
Inter quae verbum emicuit si forte decorum et,
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Injuste totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attae
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt,

Vel quia turpe putant parere minoribus et, quae
Imberbes didicere, senes perdenda fateri.

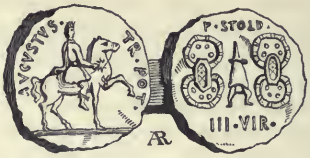

Jam Saliare Numae carmen qui laudat et illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri,
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Graecis novitas invisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
  Ut primum positis nugari Graecia bellis
Coepit et in vitium fortuna labier aequa,
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum,

Marmoris aut eboris fabros aut aeris amavit,
Suspendit picta vultum mentemque tabella,
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis;
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?

Hoc paces habuere bonae ventique secundi.
  Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus rectis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere, per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis et calet uno
Scribendi studio; pueri patresque severi
Fronde comas vincti coenant et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior et prius orto
Sole vigil calamum et chartas et scrinia posco.
Navim agere ignarus navis timet; abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit, dare; quod medicorum est,
Promittunt medici; tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poëmata passim.
  Hic error tamen et levis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;
Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis et pane secundo;
Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi,
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat,
Torquet ab obscoenis jam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector et irae;
Recte facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus et praesentia numina sentit,
Caelestes implorat aquas docta prece blandus,
Avertit morbos, metuenda pericula pellit,
Impetrat et pacem et locupletem frugibus annum.
Carmine di superi placantur, carmine Manes.
  Agricolae prisci, fortes parvoque beati,
Condita post frumenta levantes tempore festo
Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, pueris et conjuge fida,
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertasque recurrentes accepto per annos

Lusit amabiliter, donec jam saevus apertam
In rabiem coepit verti jocus et per honestas
Ire domos impune minax. Doluere cruento
Dente lacessiti; fuit intactis quoque cura
Conditione super communi; quin etiam lex
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi; vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum victorem cepit et artes
Intulit agresti Latio; sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere; sed in longum tamen aevum
Manserunt hodicque manent vestigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis,
Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem, si digne vertere posset.
Et placuit sibi, natura sublimis et acer;
Nam spirat tragicum satis et feliciter audet,
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum, sed habet comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. Adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi;
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis,
Quam non adstricto percurrat pulpita socco;
Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulet ad scenam ventoso Gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti stolidique et depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles; his nam plebecula plaudit.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quatuor aut plures aulaea premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmae peditumque catervae;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis,
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves,
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.

Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora;
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi praebentem mimo spectacula plura;
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. Nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus aut mare Tuscum,
Tanto cum strepitu ludi spectantur et artes
Divitiaeque peregrinae, quibus oblitus actor
Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placit ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age et his, qui se lectori credere malunt
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris et vatibus addere calcar,

Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poëtae,
Ut vineta egomet caedam mea, cum tibi librum
Sollicito damus aut fesso; cum laedimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Cum lamentamur non apparere labores
Nostros et tenui deducta poëmata filo;
Cum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas et egere vetes et scribere cogas
Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus indigno non committenda poëtae.

Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus et male natis
Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se praeter Apellem
Pingeret aut alius Lysippo duceret aera
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros et ad haec Musarum dona vocares,
Boeotum in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variusque poëtae;
Nec magis expressi vultus per aënea signa,

Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent. Nec sermones ego mallem
Repentes per humum quam res componere gestas,
Terrarumque situs et flumina dicere et arces
Montibus impositas et barbara regna tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum
Et formidatum Parthis te principe Romam,
Si, quantum cuperem, possem quoque; sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stulte, quem diligit, urget,
Praecipue cum se numeris commendat et arte:
Discit enim citius meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat, ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto,
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum scriptore meo capsa porrectus aperta
Deferar in vicum vendentem thus et odores
Et piper et quidquid chartis amicitur ineptis.

Epistola II.—Ad Julium Florum.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis et tecum sic agat: Hic et
Candidus et talos a vertice pulcher ad imos
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet; argilla quidvis imitaberis uda,
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla; meo sum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
Quivis ferret idem. Semel hic cessavit et, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenae:
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedat;
Ille ferat pretium poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum, dicta tibi est lex:
Insequeris tamen hunc et lite moraris iniqua?
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi

Talibus officiis prope mancum, ne mea saevus
Jurgares ad te quod epistola nulla rediret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris super hoc etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
  Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat; post hoc vehemens lupus et sibi et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Praesidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur honestis;
Accipit et bis dena super sestertia nummum.
Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
Nescio quod cupiens hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia. Quid stas?
Post haec ille catus quantumvis rusticus: Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
  Romae nutriri mihi contigit atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonae paulo plus artis Athenae,
Scilicet ut vellem curvo dignoscere rectum
Atque inter silvas Academi quaerere verum.

Dura sed emovere loco me tempora grato,
Civilisque rudem belli tulit aestus in arma
Caesaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis inopemque paterni
Et laris et fundi paupertas impulit audax,
Ut versus facerem; sed, quod non desit, habentem
Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem quam scribere versus?
  Singula de nobis anni praedantur euntes;
Eripuere jocos, Venerem convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata; quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur ïambis,
Ille Bioneis sermonibus et sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter;
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
  Praeter cetera, me Romaene poëmata censes
Scribere posse inter tot curas totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relictis
Omnibus officiis; cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino, visendus uterque;
Intervalla vides humane commoda. Verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor,
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum,
Tristia robustis luctantur funera plaustris,
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
I nunc et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbem,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,

Et studiis annos septem dedit insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque et risu populum quatit; hic ego rerum
Fluctibus in mediis et tempestatibus urbis
Verba lyrae motura sonum connectere digner?
  Frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos. "Mirabile visu
Caelatumque novem Musis opus!" Adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem;
Mox etiam, si forte vacas, sequere et procul audi,
Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.
Caedimur et totidem plagis consumimus hostem
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius; ille meo quis?
Quis nisi Callimachus? Si plus apposcere visus,
Fit Mimnermus et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo et supplex populi suffragia capto,
Idem, finitis studiis et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina; verum
Gaudent scribentes et se venerantur et ultro,
Si taceas, laudant quidquid scripsere beati.
  At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti;
Audebit, quaecunque parum splendoris habebunt
Et sine pondere erunt et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
Obscurata diu populo bonus eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis
Nunc situs informis premit et deserta vetustas;
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
Vehemens et liquidus puroque simillimus amni
Fundet opes Latiumque beabit divite lingua;
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
Levabit cultu, virtute carentia tollet,
Ludentis speciem dabit et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
  Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me vel denique fallant,

Quam sapere et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos,
In vacuo laetus sessor plausorque theatro;
Cetera qui vitae servaret munia recto
More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis
Et signo laeso non insanire lagenae,
Posset qui rupem et puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
Expulit helleboro morbum bilemque meraco
Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas
Et demptus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum sapere est abjectis utile nugis
Et tempestivum pueris concedere ludum,
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
Quocirca mecum loquor haec tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae,
Narrares medicis; quod, quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
Rem di donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et, cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
At si divitiae prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te, nempe ruberes,
Viverit in terris te si quis avarior uno.
Si proprium est, quod quis libra mercatur et aere,
Quaedam, si credis consultis, mancipat usus;
Qui te pascit ager, tuus est, et villicus Orbi,
Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum sentit. Das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo istō
Paulatim mercaris agrum fortasse trecentis
Aut etiam supra nummorum millibus emptum.
Quid refert, vivas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis et arvi
Emptum coenat olus, quamvis aliter putat; emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aënum;
Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tamquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema

Permutet dominos et cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, et heres
Heredem alterius velut unda supervenit undam,
Quid vici prosunt aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gaetulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare et ludere et ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter
Dives et importunus ad umbram lucis ab ortu
Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturae deus humanae, mortalis in unum
Quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam, nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit; et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Invitus facias neque plura parare labores,
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda *domus* procul absit: ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone secundo;
Non tamen adversis aetatem ducimus austris,
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi; quid, cetera jam simul isto
Cum vitio fugere? Caret tibi pectus inani
Ambitione? Caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
Natales grate numeras? Ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est, ne potum largius aequo
Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

EPISTOLA AD PISONES

DE ARTE POETICA.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus velut aegri somnia vanae
Fingentur species, ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus et hanc veniam petimusque damusque vicissim,
Sed non ut placidis coëant immitia, non ut

Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
Assuitur pannus, cum lucus et ara Dianae
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum aut pluvius describitur arcus;
Sed nunc non erat his locus. Et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, aere dato qui pingitur? Amphora coepit
Institui; currente rota cur urceus exit?
Denique sit quidvis simplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater et juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus fio; sectantem levia nervi
Deficiunt animique; professus grandia turget;
Serpit humi tutus nimium timidusque procellae;
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet et molles imitabitur aere capillos,
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim quam naso vivere pravo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
Viribus et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit et Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici,
Pleraque differat et praesens in tempus omittat;
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumpta pudenter;
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Graeco fonte cadent, parce detorta. Quid autem
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademptum
Virgilio Varioque? Ego cur, acquirere pauca
Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit semperque licebit

Signatum praesente nota producere nomen.
Ut silvae foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos nostraque; sive receptus
Terra Neptunus classes aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisve diu palus aptaque remis
Vicinas urbes alit et grave sentit aratrum,
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis
Doctus iter melius, mortalia facta peribunt,
Nedum sermonum stet honos et gratia vivax.
Multa renascentur, quae jam cecidere, cadentque
Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi.
  Res gestae regumque ducumque et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant et adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo;
Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus et populares
Vincentem strepitus et natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus divos puerosque deorum
Et pugilem victorem et equum certamine primum
Et juvenum curas et libera vina referre.

Descriptas servare vices operumque colores
Cur ego si nequeo ignoroque poëta salutor?
Cur nescire pudens prave quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult;
Indignatur item privatis ac prope socco
Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
Singula quaeque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen et vocem comoedia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri
Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque
Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata; dulcia sunto
Et quocunque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus: si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia laedent,
Telephe vel Peleu: male si mandata loqueris,
Aut dormitabo aut ridebo. Tristia maestum
Vultum verba decent, iratum plena minarum,
Ludentem lasciva, severum seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat aut impellit ad iram
Aut ad humum maerore gravi deducit et angit;
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum divusne loquatur an heros,
Maturusne senex an adhuc florente juventa
Fervidus, et matrona potens an sedula nutrix,
Mercatorne vagus cultorne virentis agelli,
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.
Aut famam sequere aut sibi convenientia finge.
Scriptor honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenae committis et audes
Personam formare novam, servetur ad imum,
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si

Non circa vilem patulumque moraberis orbem,
Nec verbo verbum curabis reddere fidus
Interpres, nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
"Fortunam Priami cantabo et nobile bellum."
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
"Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Trojae
"Qui mores hominum multorum vidit et urbes."
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten Scyllamque et cum Cyclope Charybdin;
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo;
Semper ad eventum festinat et in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit et, quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit,
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi:
Si plausoris eges aulaea manentis et usque
Sessuri, donec cantor Vos plaudite dicat,
Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam scit puer et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere et iram

Colligit ac ponit temere et mutatur in horas.
Imberbus juvenis tandem custode remoto
Gaudet equis canibusque et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis cupidusque et amata relinquere pernix.
Conversis studiis aetas animusque virilis
Quaerit opes et amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quaerit et inventis miser abstinet ac timet uti,
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, castigator censorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum;
Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
Mandentur juveni partes pueroque viriles,
Semper in adjunctis aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus et quae
Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus

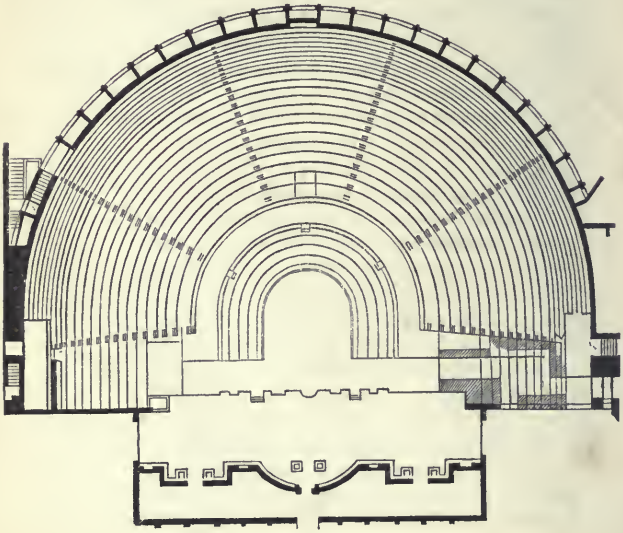

Digna geri promes in scenam multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
Aut in avem Procne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
  Neve minor neu sit quinto productior actu
Fabula, quae posci vult et spectata reponi;
Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.
  Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat, neu quid medios intercinat actus.
Quod non proposito conducat et haereat apte.
Ille bonis faveatque et consilietur amice,
Et regat iratos et amet pacare tumentes;
Ille dapes laudet mensae brevis, ille salubrem
Justitiam legesque et apertis otia portis;
Ille tegat commissa deosque precetur et oret,
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

  Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubaeque
Aemula, sed tenuis simplexque foramine pauco
Adspirare et adesse choris erat utilis atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis utpote parvus
Et frugi castusque verecundusque coïbat.
Postquam coepit agros extendere victor et urbes
Latior amplecti murus vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus,
Accessit numerisque modisque licentia major;

Indoctus quid enim saperet liberque laborum
Rusticus urbano confusus, turpis honesto ?
Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem ;
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps,
Utiliumque sagax rerum et divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit et asper
Incolumi gravitate jocum tentavit eo, quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator functusque sacris et potus et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas,
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna Tragoedia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo ;
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit, Davusne loquatur et audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
Speret idem, sudet multum frustraque laboret
Ausus idem : tantum series juncturaque pollet,
Tantum de medio sumptis accedit honoris.
Silvis deducti caveant me judice Fauni,
Ne velut innati triviis ac paene forenses
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta ;
Offenduntur enim, quibus est equus et pater et res,
Nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emptor,
Aequis accipiunt animis donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus,
Pes citus ; unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen iambeis, cum senos redderet ictus
Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem,
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens, non ut de sede secunda

Cederet aut quarta socialiter. Hic et in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus et Enni
In scenam missos cum magno pondere versus
Aut operae celeris nimium curaque carentis
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex,
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Ideircone vager scribamque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus et intra
Spem veniae cautus? Vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
  Ignotum tragicae genus invenisse Camenae
Dicitur et plaustris vexisse poëmata Thespis,
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personae pallaeque repertor honestae
Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis
Et docuit magnumque loqui nitique cothurno.
Successit vetus his comoedia, non sine multa
Laude; sed in vitium libertas excidit et vim
Dignam lege regi; lex est accepta chorusque
Turpiter obticuit sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtae,
Nec minimum meruere decus, vestigia Graeca
Ausi deserere et celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis
Quam lingua Latium, si non offenderet unum
Quemque poëtarum limae labor et mora. Vos, O
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coërcuit atque
Perfectum decies non castigavit ad unguem.
  Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit et excludit sanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtae,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. O ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata; verum

Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi;
Munus et officium nil scribens ipse docebo,
Unde parentur opes, quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte sapere est et principium et fons:

Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae,
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriae quid debeat et quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
Quod sit conscripti, quod judicis officium, quae
Partes in bellum missi ducis, ille profecto
Reddere personae scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitae morumque jubebo
Doctum imitatorem et vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis morataque recte
Fabula nullius veneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum meliusque moratur
Quam versus inopes rerum nugaeque canorae.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, Si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? Poteras dixisse. Triens. Eu!
Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?
Semis. At haec animos aerugo et cura peculi
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro et levi servanda cupresso?

Aut prodesse volunt aut delectare poëtae,
Aut simul et jucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles teneantque fideles;
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa sint proxima veris,
Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi,
Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae seniorum agitant expertia frugis,
Celsi praetereunt austera poëmata Ramnes:
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo;
Hic meret aera liber Sosiis; hic et mare transit
Et longum noto scriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus;
Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens,
Poscentique gravem persaepe remittit acutum;
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo est?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis: erit, quae, si propius stes,
Te capiat magis, et quaedam, si longius abstes.
Haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen;
Haec placuit semel, haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum et per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor, certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris et actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messalae nec scit quantum Cascellius Aulus,
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poëtis
Non homines, non di, non concessere columnae.
Ut gratas inter mensas symphonia discors
Et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia coena sine istis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae discive trochive quiescit,
Ne spissae risum tollant impune coronae:
Qui nescit versus tamen audet fingere. Quidni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva;
Id tibi judicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Maeci descendat judicis aures
Et patris et nostras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis: delere licebit,
Quod non edideris; nescit vox missa reverti.
  Silvestres homines sacer interpresque deorum
Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones;
Dictus et Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis et prece blanda
Ducere quo vellet. Fuit haec sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno:
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit; dictae per carmina sortes,
Et vitae monstrata via est; et gratia regum
Pieriis tentata modis, ludusque repertus
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae solers et cantor Apollo.
  Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaesitum est: ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium; alterius sic
Altera poscit opem res et conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit,
Abstinuit Venere et vino; qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius extimuitque magistrum.
Nec satis est dixisse: Ego mira poëmata pango;
Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est
Et, quod non didici, sane nescire fateri.
Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in fenore nummis.
Si vero est, unctum qui recte ponere possit
Et spondere levi pro paupere et eripere atris
Litibus implicitum, mirabor, si sciet inter-

Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Laetitiae; clamabit enim Pulchre! bene! recte!
Pallescet super his, etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo, sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis
Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus: si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio si quid recitares, Corrige sodes
Hoc, aiebat, et hoc; melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra, delere jubebat
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quam vertere malles,
Nullum ultra verbum aut operam insumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit,
Fiet Aristarchus; non dicet: Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hae nugae seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies aut morbus regius urget
Aut fanaticus error et iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt; agitant pueri incautique sequuntur.
Hic, dum sublimis versus ructatur et errat,
Si veluti merulis intentus decidit anceps
In puteum foveamve, licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives! non sit, qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre et demittere funem,
Qui scis, an prudens huc se projecerit atque
Servari nolit? Dicam Siculique poëtae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit. Sit jus liceatque perire poëtis;
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit, nec, si retractus erit, jam
Fiet homo et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet, utrum

Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit ac velut ursus
Objectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus;
Quem vero arripuit, tenet occiditque legendo,
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

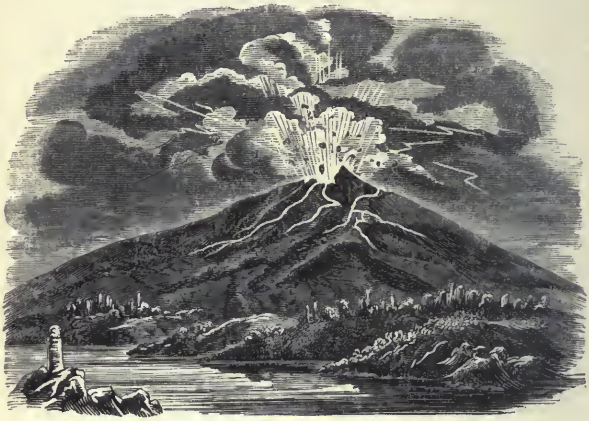

Q. HORATII FLACCI

DE ARTE POETICA

LIBER.

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM.

Abydus et Sestus, (*freta*,) Epist. i. 3, 4
Academus, Epist. ii. 2, 45
Accius, Sat. i. 10, 53; Epist. ii. 1, 56; Ars Poet. 258
Achaemenes, Carm. ii. 12, 21
Achaemenius, Carm. iii. 1, 44; Epod. 13, 8
Achaicus, Carm. iv. 15, 35; iv. 3, 5
Acheron, Carm. i. 3, 36; iii. 3, 16
Acherontia, Carm. iii. 4, 14
Achilles, Carm. i. 6, 6; i. 8, 44; ii. 4, 4; ii. 16, 29; iv. 6, 4 et 6. Epod. 13, 12; 17, 8 et 14. Sat. i. 7, 12; ii. 3, 193. Epist. i. 2, 12; ii. 2, 42. Ars Poet. 120
Achivi, Carm. iii. 3, 27; iv. 6, 18. Sat. ii. 3, 194. Epist. i. 2, 14; ii. 1, 33
Acrisius, Carm. iii. 16, 5
Acroceraunia, Carm. i. 3, 20
Actius, Epist. i. 18, 61
Adria. *Vide* Hadria
Aeacus, Carm. ii. 13, 22; iii. 19, 3; iv. 8, 25
Aegaeum, Carm. ii. 16, 2; iii. 29, 63. Epist. i. 11, 16
Aelius (L.) Lamia. *Vide* Lamia, Carm. i. 26, 8; iii. 17, 1
Aemilius (L.) Paullus. *Vide* Paullus
Aemilius, Ars Poet. 32
Aeneas, Carm. iv. 6, 23; iv. 7, 15; iv. 15, 32 Carm. Sec. 42. Sat. ii. 5, 63.
Aeolides, Carm. ii. 14, 20
Aeolius, Carm. ii. 13, 24; iii. 30, 13; iv. 3, 12; iv. 9, 12
Aeolus, Carm. i. 3, 3
Aeschylus, Epist. ii. 1, 163. Ars Poet. 279
Aesopus, Epist. ii. 1, 82. Sat. ii. 3, 239
Aesula, Carm. iii. 29, 6
Aethiops, Carm. iii. 6, 14
Aetna, Carm. iii. 4, 76; Epod. 17, 33; Ars Poet. 465
Aetolus, Epist. i. 18, 46
Afer, Afri, Carm. ii. 1, 26; ii. 16, 33; iii. 3, 47; iv. 4, 42. Epod. 2, 53. Sat. ii. 4, 58; ii. 8, 95
Afranius, Epist. ii. 1. 57
Africa, Carm. ii. 18, 5; iii. 16, 31; iv. 8, 18. Sat. ii. 3, 87
Africanus, (Scipio *minor*,) Epod. 9, 25
Africus, Carm. i. 1, 15; i. 3, 12; i. 14, 5; iii. 23, 5; iii. 29, 57. Epod. 16, 22
Agamemnon, Carm. iv. 9. 25
Agave, Sat. ii. 3, 303
Agenor, (*pater*,) Carm. iii. 27, 34.
Agrippa, Carm. i. 6. Sat. ii. 3, 185. Epist. i. 6, 26; i. 12, 1 et 26
Agyieus, C. iv. 6. 28
Ajax, Carm. i. 15, 49; ii. 4, 5. Sat. ii. 3, 187, 193, 204 et 211
Ajax Oilei, Epod. 10, 14
Albanum vinum, Carm. iv. 11, 2. Sat. ii. 8, 16
Albanus, Carm. iii. 23, 11; iv. 1, 19. Carm. Sec. 54. Sat. ii. 4, 72. Epist. i. 7, 10; ii. 1, 27
Albinovanus Celsus, Epist. i. 8
Albinus, Ars Poet. 327
Albius, Sat. i. 4, 28; i. 4, 109

Albius Tibullus, Carm. i. 33, 1 et 2. Epist. i. 4, 1
Albunea, Carm. i. 7, 12
Albutius, Sat. ii. 1, 48; ii. 2, 67
Alcaeus, (*Lesbius Civis*,) Carm. i. 32, 5; ii. 13, 27; iv. 9, 7. Epist. i. 19, 29; ii. 2, 99
Alcides, Carm. i. 12, 25
Alcinous, Epist. i. 2, 28
Alcon, Sat. ii. 8, 15
Alexander, Epist. ii. 1, 232, et 237 et 241
Alexandrea, Carm. iv. 14, 35
Alfenius, Sat. i. 3, 130
Alfius, Epod. 2, 67
Algidus, Carm. i. 21, 6; iii. 23, 9; iv. 4, 58. Carm. Sec. 69
Allifanus, Sat. ii. 8, 39
Allobrox, Epod. 16, 6
Alpes, Carm. iv. 4, 17; iv. 14, 12. Epod. 1, 11. Sat. ii. 5, 41
Alpinus, (M. Furius Bibaculus,) Sat. i. 10, 36
Alyattes, Carm. iii. 16, 41
Amazonius, Carm. iv. 4, 20
Amor, Carm. i. 18, 14; iii. 12, 4; iii. 27, 68; ii. 11, 7
Amphiaraus, Carm. iii. 16, 12
Amphion, Carm. iii. 11, 2. Epist. i. 18, 41 et 44. Ars Poet. 394
Amyntas, Epod. 12, 18
Anacreon, Carm. iv. 9, 9. Epod. 14, 10
Anchises, Carm. iv. 15, 31. Carm. Sec. 50
Ancus (Marcius,) Carm. iv. 7, 15. Epist. i. 6, 27
Andromeda, Carm. iii. 29, 17
Anio, Carm. i. 7, 13
Annibal. *Vide* Hannibal
Antea sive Sthenoboea, Carm. iii. 7, 13
Antenor, Epist. i. 2, 9
Anticyra, Sat. ii. 3, 83 et 166. Ars Poet. 300
Antilochus, Carm. ii. 9, 14
Antiochus, Carm. iii. 6, 36
Antiphates, Ars Poet. 145
Antium, Carm. i. 35, 1
Antonius (Iulus,) Carm. iv. 2 et 26
Antonius Musa, Epist. i. 15, 3
Antonius (M.) Triumvir, Sat. i. 5, 33. Epod. 9, 29
Anxur, Sat. i. 5, 26
Anytus, Sat. ii. 4, 3
Apella, Sat. i. 5, 100
Apelles, Epist. ii. 1, 239
Apenninus, Epod. 16, 29
Apollinaris, Carm. iv. 2, 9
Apollo, Carm. i. 2, 32; i. 7, 3; i. 7, 28; i. 10, 12; i. 16, 6; i. 21, 2; i. 21, 10; i. 31, 1; ii. 10, 20; iii. 4, 64; iv. 6. Carm. Sec. 34. Epod. 15, 9. Sat. i. 9, 78; ii. 5, 60. Epist. i. 3, 17; i. 16, 59; ii. 1, 216. Ars Poet. 407. *Vide* etiam Agyieus, Phoebus
Appia Via, Epod. 4, 14. Sat. i. 5, 6
Appii, (Forum) Sat. i. 5, 3. (Via) Epist. i. 6, 26; et i. 18, 20
Appius, (Censor,) Sat. i. 6. 21
Aprilis, Carm. iv. 11, 16
Apulia, Carm. iii. 4, 10. Epod. 3, 16. Sat. i. 5, 77
Apulicus, Carm. iii. 24, 4
Apulus, Carm. i. 33, 7; iii. 4, 8; iii. 5, 9; iii. 16, 26; iv. 14, 26. Epod. 2, 42. Sat. ii. 4, 34 et 38
Aquarius, Sat. i. 1, 36
Aquilo, Carm. i. 3, 13; ii. 9, 6; iii. 10, 4; iii. 30, 3. Epod. 10, 7; xiii. 3. Sat. ii. 6, 25; ii. 8, 56. Ars Poet. 64
Aquinas, Epist. i. 10, 27
Arabes, Carm. i. 29, 1; i. 35, 40; ii. 12, 24; iii. 24, 2. Epist. i. 6, 6; i. 7, 36
Arbuscula, Sat. i. 10, 77
Arcadia, Carm. iv. 12, 12
Archiacus, Epist. i. 5, 1
Archilochus, Epod. 6, 13. Sat. ii. 3, 12. Epist. i. 19, 25 et 28. Ars Poet. 79
Archytas, Carm. i. 28
Arctos, Carm. i. 26, 3; ii. 15, 16
Arcturus, Carm. iii. 1, 27
Arellius, Sat. ii. 6, 78
Argeus, Carm. ii. 6, 5
Argi, Sat. ii. 3, 132. Epist. ii. 2, 128. Ars Poet. 118
Argivi, Carm, iii. 3, 67; iii. 16, 12. *Vide* etiam Argous
Argonautæ, Epod. iii. 9
Argos, Carm. i. 7, 9
Argous, Epod. 16, 57
Ariadna, Carm. ii. 19, 13
Aricia, Sat. i. 5, 1
Aricinus, Epist. ii. 2, 167
Ariminensis, Epod. 5, 42
Aristarchus, Ars Poet. 450
Aristippus, Sat. ii. 3, 100. Epist. i. 1, 18; i. 17, 14 et 23
Aristius Fuscus, Carm. i. 22, 4. Sat. i. 9, 61; i. 10, 83 et 1
Aristophanes, Sat. i. 4, 1
Armenius, Carm. ii. 9, 4. Epist. i. 12, 27
Arrius (Q.,) Sat. ii. 3, 86 et 243
Asella Vinius, Epist. i. 13
Asia, Sat. i. 7, 19 et 24. Epist. i. 3, 5
Asina, Epist. i. 13, 8
Asinius Pollio, Carm. ii. 1. Sat. i. 10, 42 et 85. *Vide* etiam Pollio
Assaracus, Epod. 13, 13

Assyrius, Carm. ii. 11, 16; iii. 4, 32. Ars Poet. 118
Asterie, Carm. iii. 7, 1
Atabulus, Sat. i. 5, 78
Athenæ, Carm. i. 7, 5. Sat. i. 1, 64; ii. 7, 13. Epist. ii. 1, 213; ii. 2, 43 et 81
Atlanteus, Carm. i. 34, 11
Atlanticus, Carm. i. 31, 14
Atlas, Carm. i. 10, 1
Atreus, Ars Poet. 186
Atrides et Atridæ, Carm. i. 10, 13; ii. 4, 7. Sat. ii. 3, 187; ii. 3, 203. Epist. i. 2, 12; i. 7, 43
Atta, (T. Quinctius,) Epist. ii. 1, 79
Attalicus, Carm. i. 1, 12. Epist. i. 11, 5
Attalus, Carm. ii. 18, 5
Atticus, Carm. i. 3, 6. Sat. ii. 8, 13
Attilius Regulus. *Vide* Regulus
Auctumnus, Carm. iv. 7, 11. Epod. 2, 18. Sat. ii. 6, 19
Aufidius, Sat. ii. 4, 24
Aufidius Luscus, Sat. i. 5, 34
Aufidus, Carm. iii. 30, 10; iv. 9, 2; iv. 14, 25. Sat. i. 1, 58
Augustus. *Vide* Cæsar Octavianus.
Aulis, Sat. ii. 3, 199
Aulon, Carm. ii. 6, 18
Aulus, Sat. ii. 3, 171. Ars Poet. 371
Ausonius, Carm. iv. 4, 56
Auster, Carm. ii. 14, 16; iii. 3, 4; iii. 27, 22; iv. 14, 21. Epod. 10, 4. Sat. i. 1, 6; ii. 2, 41; ii. 6, 18; ii. 8, 6. Epist. i. 11, 15
Aventinus, Carm. Sec. 69. Epist. ii. 2, 69
Avernalis, Epod. 5, 26
Avidienus, Sat. ii. 2, 55

Babylonius, Carm. i 11, 2
Bacchæ, Carm. iii. 25, 15
Bacchius, Sat. i. 7, 20
Bacchus, Carm. i. 7, 3; i. 17, 22; i. 18, 6, 7, 9 et 11; i. 19, 2; i. 27, 3, ii. 6, 19; ii. 19, 1, 6 et 28; iii. 3, 13; iii. 16, 34; iii. 25, 1. Epod. 11, 13. Sat. i. 3, 7. Epist. ii. 2, 78. Ars Poet. 239. *Vide* etiam Bassareus, Evius, Lenæus, Liber, Lyæus, Thyoneus
Bactra, Carm. iii. 29, 28
Baiæ, Carm. ii. 18, 20; iii. 4, 24. Epist. i. 1, 83; i. 15, 2 et 12
Baianus, Sat. ii. 4, 32
Balatro Servilius, Sat. ii. 8, 21, 33, 40, 64, et 83
Balbinus, Sat. i. 3, 40
Bandusiæ, Carm. iii. 13, 1
Bantinus, Carm. iii. 4, 15
Barbaria, Epist. i. 2, 7
Barine, Carm. ii. 8, 2
Barium, Sat. i. 5, 97
Barrus, Sat. i. 4, 110; i. 6, 30; i. 7, 8
Bassareus, Carm. i. 18, 11
Bassus, (Caecilius,) Carm. i. 36, 14
Bathyllus, Epod. 14, 9
Bavius, Epod. 6
Bellerophontes, Carm. iii. 7, 15; iii. 12, 8; iv. 11, 28
Bellona, Sat. ii. 3, 223
Beneventum, Sat. i. 5, 71
Berecyntius, Carm. i. 18, 13; iii. 19, 18; iv. 1, 22
Bestius, Epist. i. 15, 37
Bibaculus, (M. Furius,) Sat. i. 10, 36; ii. 5, 41
Bibulus, (M. Calpurnius,) Carm. iii. 28, 8
Bibulus, (Horatii amicus) Sat. i. 10, 86
Bioneus, Epist. ii. 2, 60
Birrius, Sat. i. 4, 69
Bistonides, Carm. ii. 19, 20
Bithus, Sat. i. 7, 20
Bithynus, Carm. i. 35, 7; Epist. i. 6, 33. Conf. Thynus
Boeotus, Epist. ii. 1, 244
Bolanus, Sat. i. 9, 11
Boreas, Carm. iii. 24, 38
Bosporus, Carm. ii. 13, 14; ii. 20, 14, iii. 4, 30
Breuni, Carm. iv. 14, 11
Briseis, Carm. ii. 4, 3
Britanni, Carm. i. 21, 15; i. 35, 30; iii. 4, 33; iii. 5, 3; iv. 14, 48. Epod. 7, 7
Brundusium, Sat. i. 5, 104; Epist. i. 17, 52; i. 18, 20
Brutus, (M.) Carm. ii. 7, 2. Sat. i. 7, 18 et 33
Bullatius, Epist. i. 11
Bupalus, Epod. 6, 14
Butra, Epist. i. 5, 26
Byzantius, Sat. ii. 4, 66

Cadmus heros, Ars Poet. 187
Cadmus carnifex, Sat. i. 6, 39
Caecilusi, (Q.) Metellus Celer, Carm. ii. 1, 1
Caecilius Statius, Epist. ii. 1, 59. Ars Poet. 54
Caecubus, Carm. i. 20, 9; i. 37, 5; ii. 14, 25; iii. 28, 3. Epod. 9, 1 et 36. Sat. ii. 8, 15
Caelius, Sat. i. 4, 69
Caeris, Epist. i. 6, 62
Caesar, (C. Julius,) Carm. i. 12, 47; i. 2, 44. Sat. i. 9, 18. *Vide* Julius Caesar
Caesar Octavianus, Carm, i. 2, 52; i. 6, 11; i. 12, 47 et 52; i. 21, 14; i. 35, 29; i. 37, 16; ii. 9, 19; ii. 12, 10; iii. 3, 11; iii. 4, 37; iii. 5, 3; iii.

14; iii. 25, 4; iv. 2, 34, 43 et 48; iv. 4, 27; iv. 5; iv. 14; iv. 15. Carm. Sec. 50. Epod. 1, 3; 9, 2. Sat. i. 3, 4; ii. 1, 11, 16, 19 et 84; ii. 5, 62. Epist. i. 3, 2 et 7; i. 5, 9; i. 12, 28; i. 13, 2 et 18; i. 16, 29; i. 18, 56; ii. 1; ii. 2, 48
Calaber, Carm. i. 33, 16; iii. 16, 33; iv. 8, 20. Epod. 1, 27. Epist. i. 7, 14; ii. 2, 177
Calabria, Carm. i. 31, 5
Calais, Carm. iii. 9, 14
Calenus, Carm. i. 20, 9; i. 31, 9
Cales, Carm. iv. 12, 14
Callimachus, Sat. i. 2, 105. Epist. ii. 2, 100
Calliope, Carm. iii. 4, 2
Calpurnius Bibulus, Sat. i. 10, 86
Calvus, (C. Licinius,) Sat. i. 10, 19
Camena, Carm. i. 12, 39; ii. 16, 38; iii. 4, 21; iv. 6, 27; iv. 9, 8; Carm. Sec. 62. Sat. i. 10, 45. Epist. i. 1, 1; i. 18, 47; i. 19, 5. Ars Poet. 275
Camillus, (M. Furius,) Carm. i. 12, 42. Epist. i. 1, 64
Campanus, Sat. i. 5, 45 et 62; i. 6, 118; ii. 3, 144; ii. 8, 56
Campus Martius, Carm. iii. 1, 11; iii. 7, 26. Sat. i. 1, 91; i. 6, 126; ii. 3, 55. Epist. i. 7, 59; i. 11, 4. Confer Martius
Canicula, Carm. i. 17, 17; iii. 13, 9
Canidia (Gratidia), Epod. 3, 8; 5, 15 et 48; 12 1; 17. Sat. i. 8, 24 et 84; ii. 1, 48, ii. 8, 95
Canis sidus, Epist. i. 10, 16
Canis, (cognomen,) Sat. ii. 2, 56
Cantaber, Carm. ii. 6, 2; ii. 11, 1; iii. 8, 22; iv. 14, 41. Epist. i. 12, 26
Cantabricus, Epist. i. 18, 55
Canusinus, Sat. i. 10, 30
Canusium, Sat. i. 5, 91; ii. 3, 168
Capito Fonteius, Sat. i. 5, 32
Capitolinus Petillius, Sat. i. 4, 94 et 96; i. 10, 26
Capitolium, Carm. i. 37, 6; iii. 3, 42; iii. 24, 45; iii. 30, 8; iv. 3, 9
Cappadox, Epist. i. 6, 39
Capra, Carm. iii. 7, 6
Capricornus, Carm. ii. 17, 20
Caprius, Sat. i. 4, 66
Capua, Epod. 16, 5. Sat. i. 5, 47. Epist. i. 11, 11
Carinæ, Epist. i. 7, 48
Carpathius, Carm. i. 35, 8; iv. 5, 10
Carthago, Carm. iii. 5, 39; iv. 4, 69; iv. 8, 17. Epod. 7, 5; 9, 25. Sat. ii. 1, 66
Cascellius, (A.) Ars Poet. 371
Caspius, Carm. ii. 9, 2
Cassandra, Carm. ii. 4, 8
Cassius Etruscus, Sat. i. 10, 62
Cassius Parmensis, Epist. i. 4, 3
Cassius Severus, Epod. 6
Castalia, Carm. iii. 4, 61
Castor et Pollux, Carm. i. 3, 2; i. 12, 25; iv. 5, 35; iv. 8, 31. Epod. 17, 42 et 43. Sat. ii. 1, 26. Epist. ii. 1, 5
Castor, gladiator, Epist. i. 18, 19
Catia, Sat. i. 2, 95
Catienus, Sat. ii. 3, 61
Catilus, Carm. i. 18, 2
Catius, Sat. ii. 4, 1 et 88
Cato Censorius, Carm. ii. 15, 11; iii. 21, 11. Sat. i. 2, 32. Epist. ii. 2, 117. Ars Poet. 56
Cato Uticensis, Carm. i. 12, 35; ii. 1, 24. Epist. i. 19, 13
Cato (grammaticus,) Sat. i. 10, 1
Catullus, Sat. i. 10, 19
Caucasus, Carm. i. 22, 7. Epod. 1, 12
Caudium, Sat. i. 5, 51
Cecropius, Carm. ii. 1, 12; iv. 12, 6
Celsus Albinovanus, Epist. i. 3, 15; i. 8
Censorinus, (C. Marcius,) Carm. iv. 8
Centaureus, Carm. i. 18, 8
Centaurus, Carm. iv. 2, 15. Epod. 13, 11
Cepheus, Carm. iii. 29, 17
Ceraunia. *Vide* Acroceraunia
Cerberus, Carm. ii. 13, 34; ii. 19, 29 et 31; iii. 11, 17
Ceres, Carm. iii. 2, 26; iv. 5, 18; Carm. Sec. 30. Sat. ii. 2, 124; ii. 8, 14. Carm. iii. 24, 13. Epod. 16, 43
Cerinthus, Sat. i. 2, 81
Cervius, Sat ii. 1, 47
Cervius alius, vicinus Horatii, Sat. ii. 6, 77
Cethegus, Epist. ii. 2, 117. Ars Poet. 50
Ceus, Carm. ii. 1, 38; iv. 9, 7
Charon, C. ii. 18, 34
Charybdis, Carm. i. 27, 19. Ars Poet. 145
Chia, Carm. iv. 13, 7
Chimaera, Carm. i. 27, 24; ii. 17, 13; iv. 2, 16
Chios, Epist. i. 11, 1 et 24
Chiron, (Centaurus,) Epod. 13, 11
Chius, Carm. iii. 19, 5. Epod. 9, 34. Sat. i. 10, 24; ii. 3, 115; ii. 8, 15 et 48
Chloe, Carm. i. 23, 1; iii. 7, 10; iii. 9, 6, 9 et 19; iii. 26, 12
Chloris, Carm. ii., 5, 18
Chloris alia (uxor pauperis Ibyci,) Carm. iii. 15, 8
Choerilus, Epist. ii. 1, 233. Ars Poet. 357.

Chremes, persona comica, Epod. 1, 33. Ars Poet. 94. Sat. i. 10, 40
Chrysippus, Sat. i. 3, 127; ii. 3, 44 et 287. Epist. i. 2, 4
Cibyraticus, Epist. i. 6, 33
Cicirrus Messius, Sat. i. 5, 52
Cicuta, (Perillius,) Sat. ii. 3, 69 et 175
Cilnius Maecenas. *Vide* Maecenas
Cinara, Carm. iv. 1, 4; iv. 13, 21 et 22. Epist. i. 7, 28; i. 14, 33
Circaeus, Epod. 1, 30
Circe, Carm. i. 17, 20. Epod. 17, 17. Epist. i. 2, 23
Circeii, Sat. ii. 4, 33
Circus, Sat. i. 6, 113; ii. 3, 183
Claudius, (Appius,) Sat. i. 6, 21
Claudius Nero, (Tiberius,) Carm. iv. 14, 14 et 29. Epist. i. 3, 2; i. 8, 2; i. 9 adj.; i. 12, 26; ii. 2, 1
Claudius, Carm. iv. 4, 73
Clazomenae, Sat. i. 7, 5
Cleopatra, Carm. i. 37, 7. Epod. 9, 11
Clio, Carm. i. 12, 2
Clusinus, Epist. i. 15, 9
Clytaemnestra, i. 1, 100
Cocceius, (Nerva,) Sat. i. 5, 28 et 50
Cocytos, Carm. ii. 14, 18
Codrus, Carm. iii. 19, 2
Coelius. *Vide* Caelius
Colchicus, Epod. 5, 24; 17, 35
Colchis, Epod. 16, 58
Colchus, Carm. ii. 13, 8; ii. 20, 17; iv. 4, 63. Ars Poet. 118
Colophon, Epist. i. 11, 3
Concanus, Carm. iii. 4, 34
Copia, Carm. Sec. 60. Epist. i. 12, 29
Coranus, Sat. ii. 5, 57 et 64
Corinthus, Carm. i. 7, 2. Epist. i. 17, 36; ii. 1, 193
Corvinus. *Vide* Messala Corvinus et Poplicola
Corybantes, Carm. i. 16, 8
Corycius, Sat. ii. 4, 68
Cotiso, Carm. iii. 8, 18
Cotyttius, Epod. 17, 56.
Cous, Carm. iv. 13, 13. Epod. 12, 18. Sat. i. 2, 101; ii. 8, 9; ii. 4, 29
Cragus, Carm. i. 21, 8
Crantor, Epist. i. 2, 4
Crassus, Carm. iii. 5, 5
Craterus, Sat. ii. 3, 161
Cratinus, Sat. i. 4, 1. Epist. i. 19, 1
Creon, Epod. 5, 64
Cressa, Carm. i. 36, 10
Creta, Carm. iii. 27, 34. Epod 9, 29
Creticus, Carm. i. 26, 2
Crispinus, Sat. i. 1, 120; i. 3, 139; i. 4, 14; ii. 7, 45
Crispus Sallustius, ii. 2
Croesus, Epist. i. 11, 2
Cumae, Epist. i. 15, 11
Cupidines, Carm. i. 19, 1; iv. 1, 5
Cupido, Carm. i. 2, 34; i. 30, 5; i. 32, 10; iv. 13, 5. Epod. 57, 57. *Vide* Amor
Cupiennius, Sat. i. 2, 36
Cura, Carm. ii. 16, 22; iii. 1, 40
Curius, Carm. i. 12, 41. Epist. i. 1, 64
Curtilius, heluo, Sat. ii. 8, 52
Cybele, Carm. i. 16, 5
Cyclades, Carm. i. 14, 20; iii. 28, 14
Cyclicus, Ars Poet. 136
Cyclops, Carm. i. 4, 7. Sat. i. 5, 63. Epist. ii. 2, 125. Ars Poet. 145
Cydonius, Carm. iv. 9, 17
Cylleneus, Epod. 13, 9
Cynicus, Epist. i. 17, 18
Cynthia, (Diana,) Carm. iii. 28, 12
Cynthius, (Apollo,) Carm. i. 21, 2
Cynthus, Carm. iii. 4, 63
Cyprius, Carm. iii. 29, 60; i. 1, 13; iv. 1, 20
Cyprus, Carm. i. 3, 1; i. 19, 10; i. 30, 2; iii. 26, 9
Cyrus, Carm. ii. 2, 17; iii. 29, 27
Cyrus, (adolescens,) Carm. i. 17, 25; i. 33, 6
Cytherea, Carm. i. 4, 5; iii. 12, 4

Dacus, Carm. i. 35, 9; ii. 20, 18; iii. 6, 14; iii. 6, 14; iii. 8, 18. Sat. ii. 6, 53
Daedaleus, Carm. ii. 20, 13; iv. 2, 2
Daedalus, Carm. i. 3, 34
Dalmaticus. *Vide* Delmaticus
Dama, Sat. i. 6, 38; ii. 5, 18 et 101; ii. 7, 54
Damalis, Carm. i. 36, 13, 17 et 18
Damasippus, Sat. ii. 3, 16, 25, 64 et 324
Damocles, Carm. iii. 1, 17
Danae, Carm. iii. 16, 1
Danaus, Carm. ii. 14, 18; iii. 11, 23
Danubius, Carm. iv. 15, 21. *Vide* Ister
Dardanus, Carm. i. 15, 10; iv. 6, 7
Daunias, Carm. i. 22, 14
Daunius, Carm. ii. 1, 34; iv. 6, 27
Daunus, Carm. iii. 30, 11; iv. 14, 26
Davus, Sat. i. 10, 40; ii. 5, 91. Ars Poet. 114 et 237
Davus, Horatii servus, Sat. ii. 7, 2, 46 et 100
December, Carm. iii. 18, 10. Epod. 11, 5. Sat. ii. 7, 4. Epist. i. 20, 27
Decemviri, Epist. ii. 1, 24
Decius, Sat. i. 6, 20
Decor, Carm. ii. 11, 6
Deiphobus, Carm. iv. 9, 22
Delius, Carm. iii. 4, 64; iv. 3, 6; iv. 6, 33
Delius, (Q.,) Carm. ii. 3
Delmaticus, Carm. ii. 1, 16
Delphi, Carm. i, 7, 3. Ars Poet. 219

Delphicus, Carm. iii. 30, 15
Delus, Carm. i. 21, 10
Demetrius, (M.,) Sat. i. 10, 19, 79 et 90
Demetrius, puer L. Marcii Philippi, Epist. i. 7, 52
Democritus, Epist. i. 12, 12; ii. 1, 194. Ars Poet. 297
Diana, Carm. i. 12, 22; i. 21, 1; ii. 12, 20; iii. 4, 71; iii. 22, 1; iii. 28, 12; iv. 6, 33; iv. 7, 25. Carm. Sec. 1, 70, et 75. Epod. 5, 51; 17, 3. Ars Poet. 16 et 454. *Vide* Cynthia, Delia
Diespiter, Carm. i. 34, 5; iii. 2, 29
Digentia rivus, Epist. i. 16, 12; i. 18, 104
Dindymene, Carm. i. 16, 5
Diogenes, Epist. i. 17, 18 et 25.
Diomedes. Sat. i. 7, 16; i. 5, 92. Ars Poet. 146. *Vide* Tydides
Dionaeus, Carm. ii. 1, 39
Dionysius, Sat. i. 6, 38
Dircaeus, Carm. iv. 2, 25
Discordia, Sat. i. 4, 60
Dolichos, (*al. Docilis,*) gladiator, Epist. i. 18, 19.
Dorius, Epod. 9, 6
Dossennus, Epist. ii. 1, 173
Drusus, Carm. iv. 4, 18; iv. 14, 10

ECHIONIUS, Carm. iv. 4, 64
Edoni, Carm. ii. 7, 27
Egeria, Sat. i. 2, 126
Egnatia. *Vide* Gnatia
Elegi, Ars Poet. 77
Eleus, Carm. iv 2, 17
Empedocles, Epist. i. 12, 20. Ars Poet. 465
Enceladus, Carm. iii. 4, 56
Enipeus, Asteriae amator, Carm. iii. 7, 23
Ennius, Carm. iv. 8, 20. Sat. i. 10, 54. Epist. i. 19, 7; ii. 1, 50. Ars Poet. 56 et 259
Eous, Carm. i. 35, 31. Epod. 2, 51
Equus Tuticus, Sat. i. 5, 87
Ephesus, Carm. i. 7, 2
Ephialtes. *Vide* Otus
Epicharmus, Epist. ii. 1, 58
Epicurus, Epist. i. 4, 16
Epidaurius, Sat. i. 3, 27
Erycina, (Venus,) Carm. i. 2, 33
Erymanthus, Carm. i. 21, 7
Esquiliae, Sat. i. 8, 14; ii. 6, 33
Esquilinus, Epod. 5, 100; 17, 58
Etruscus, Carm. i. 2, 14; iii. 29, 35; Carm. Sec. 38. Epod. 16, 4 et 40. Sat. i. 6, 1; i. 10, 61
Evander, Sat. i. 3, 91
Evias, Carm. iii. 25, 9
Evius, Carm. i. 18, 9; ii. 11, 17
Eumenides, Carm. ii. 13, 36
Eupolis, Sat. i. 4, 1; ii. 3, 12
Europe, Carm. iii. 3, 47
Europe, heroina, Carm. iii. 27, 25 et 57
Eurus, Carm. i. 28, 25; ii. 16, 24; iii. 17, 11; iv. 4, 43; iv. 6, 10. Epod. 10, 5; 16, 54
Euterpe, Carm. i. 1, 33
Eutrapelus, (P. Volumnius,) de qu narratiuncula, Epist. i. 18, 31

FABIA tribus, Epist. i. 6, 52
Fabius, Sat. i. 1, 14; i. 2, 134.
Fabricius, Carm. i. 12, 40
Fabricius, adj., Sat. ii. 3, 36
Falernus et Falernum, Carm. i. 20, 10; i. 27, 10; ii. 3, 8; ii. 6, 19; iii. 1, 43. Epod. iv. 13. Sat. i. 10, 24; ii. 2, 15; ii. 3, 115; ii. 4, 19, 24 et 55; ii. 8, 16. Epist. i. 14, 34; i. 18, 91
Fannius, (Quadratus,) Sat. i. 4, 21; i. 10, 80
Fatum, Carm. 2, 17, 24
Faunus et Fauni, Carm. i. 4, 11; i. 17, 2; ii. 17, 28; iii. 18, 1. Epist. i. 19, 4. Ars Poet. 244
Fausta, Sat. i. 2, 64
Faustitas, Carm. iv. 5, 18
Favonius, (ventus,) Carm. i. 4, 1; iii. 7, 2
Favonius, Sat. i. 5, 55
Febris, Carm. i. 3, 30
Ferentinum, Epist. i. 17, 8
Feronia, Sat. i. 5, 24
Fescenninus, Epist. ii. 1, 145
Fidenae, Epist. i. 11, 8
Fides, Carm. i. 18, 16; i. 24, 7; i. 35, 21; iv. 5, 20; Carm. Sec. 57
Flaccus, Epod. 15, 12. Sat. ii. 1, 18. *Vide* Horatius
Flavius, Sat. i. 6, 72
Florus, Epist. i. 3, 1; Epist. ii. 2, 1. *Vide* Julius Florus.
Folia, saga, Epod. 5, 42
Fonteius Capito, Sat. i. 5, 32
Forentum, Carm. iii. 4, 16
Formiae, Carm. iii. 17, 6. Sat. i. 5, 37
Formianus, Carm. i. 20, 11
Fors, Carm. i. 9, 14
Fortuna, Carm. i. 34, 15; i. 35, 1; ii. 1, 3; iii. 29, 49; iv. 14, 37. Epod. iv. 6. Sat. ii. 2, 126; ii. 6, 49; ii. 8, 61. Epist. i. 1, 68; i. 11, 20
Forum Appii, Sat. i. 5, 3
Forum Romanum, Sat. i. 6, 114. Epist. i. 7, 48
Fufidius, Sat. i. 2, 12
Fufius, Sat. ii. 3, 60
Fulvius, Sat. ii. 7, 96
Fundanius, (C.,) Sat. i. 10, 42; ii. 8
Fundi, Sat. i. 5, 34

Furiae, Carm. i. 28, 17. Sat. i. 8, 45; ii. 3, 135 et 141
Furius, Sat. ii, 1, 49
Furius Bibaculus, Sat. i. 10, 36; ii. 5, 41
Furnius, Sat. i. 10, 86
Furor, Epod. 5, 92
Fuscus Aristius, Carm. i. 22, 4. Sat. i. 9, 61; i. 10, 83. Epist. i. 10. *Vide* Aristius Fuscus

Gabii, Epist. i. 11, 7; i. 15, 9; ii. 1, 25; ii. 2, 3
Gabinius. Cod. Turicensis in inscriptione, Carm. ii. 5
Gades, Carm. ii. 2, 11; ii. 6, 1
Gaetulus, Carm. i. 23, 10; ii. 20, 15; iii. 20, 2. Epist. ii. 2, 181
Galaesus, Carm. ii. 6, 10
Galatea, Carm. iii. 27, 14
Galba, Sat. i. 2, 46
Galli, (populus,) Epod. 9, 18. Sat. ii. 1, 14
Galli, (Cybelae sacerdotes,) Sat. i. 2, 121
Gallia, Carm. iv. 14, 49
Gallicus, Carm. i. 8, 6; iii. 16, 35
Gallina, Sat. ii. 6, 44
Gallonius, Sat. ii. 2, 47
Ganymedes, Carm. iii. 20, 16; iv. 4, 4
Garganus, Epist. ii. 1, 202
Gargilius, Epist. i. 6, 58
Gargonius, Sat. i. 2, 27; i. 4, 92
Geloni, Carm. ii. 9, 23; ii. 20, 19; iii. 4, 35
Genauni, Carm. iv. 14, 10
Genitalis, Carm. Sec. 16
Genius, Carm. iii. 17, 14. Epist. i. 7, 94; ii. 1, 144; ii. 2, 187. Ars Poet. 210
Germania, Carm. iv. 5, 26. Epod. 16, 7
Geryon s. Geryones, Carm. ii. 14, 8
Getae, Carm. iii. 24, 11; iv. 15, 22
Gigantes, Carm. ii. 19, 22; iii. 4, 43. *Vide* Tellus
Gigantens, Carm. iii. 1, 7
Glaucus, Sat. i. 7, 17
Gloria, Sat. i. 6, 23. Epist. i. 18, 22; ii. 1, 177
Glycera, Carm. i. 19, 5; i. 30, 3; iii. 19, 28
Glycera, (Tibulli amica,) Carm. i. 33, 2
Glycon, Epist. i. 1, 30
Gnatia, Sat. i. 5, 97
Gnidius s. Cnidius, Carm. ii. 5, 20
Gnidos s. Cnidos, Carm. i. 30, 1; iii. 28, 13
Gnosius, Carm. i. 15, 17. *Vide* Cnosius
Gorgonius. *Vide* Gargonius
Gracchus, Epist. ii. 2, 89
Graecia, Carm. i. 15, 6; iv. 5, 35. Epist. i. 2, 7; ii. 1, 93 et 156
Graecus, Carm. i. 20, 2; iii. 24, 57. Sat. i. 5, 3; i. 7, 32; i. 10, 20, 31, 35 et 66; ii. 3, 100. Epist. ii. 1, 28, 90 et 161; ii. 2, 7. Ars Poet. 53, 268 et 286
Graius, Carm. ii. 4, 12; ii. 16, 38; iv. 8, 4. Epod. 10, 12. Epist. ii. 1, 19; ii. 2, 42. Ars Poet. 323
Gratiae, Carm. i. 4, 6; i. 30, 6; iii. 19, 16; iii. 2, 22; iv. 7, 5
Grosphus Pompeius, Carm. ii. 16, 7. Epist. i. 12, 22
Gyas, alii Gyges, Carm. ii. 17, 14; iii. 4, 69
Gyges, Carm. ii. 5, 20; iii. 7, 5

Hadria, Carm. i. 3, 15; i. 33, 15; ii. 11, 2; ii. 14, 14; iii. 3, 5; iii. 9, 23; iii. 27, 19. Epist. i. 18, 63
Hadrianum mare, Carm. i. 16, 4
Haedilia, (mons,) Carm. i. 17, 9
Haedus, Carm. iii. 1, 28
Haemonia, Carm. i. 37, 20
Haemus, Carm. i. 12, 6
Hagne, Sat. i. 3, 40
Hannibal, Carm. ii. 12, 2; iii. 6, 36; iv. 4, 42 et 49; iv. 8, 16. Epod. 16, 8
Harpyiae, Sat. ii. 2, 40
Hasdrubal, Carm. iv. 4, 38 et 72
Hebrus, Carm. i. 25, 20; iii. 25, 10. Epist. i. 3, 3; i. 16, 13
Hebrus, (adolescens,) Carm. iii. 12, 6
Hecate, Sat. i. 8, 33
Hector, Carm. ii. 4, 10; iv. 9, 22. Epod. 17, 12. Sat. i. 7, 12
Hectoreus, Carm. iii. 3, 28
Helena, Carm. i. 3, 2; i. 15, 2; iii. 3, 20 et 25; iv. 9, 16. Epod. 14, 13; 17, 42. Sat. i. 3, 107
Helicon. Carm. i. 12, 5. Epist. ii. 1, 218. Ars Poet. 296
Heliodorus, Sat. i. 5, 2
Hellas, (puella,) Sat. ii. 3, 277
Hercules, Carm. iii. 3, 9; iii. 14, 1; iv. 4, 62; iv. 5, 36; iv. 8, 30. Epod. 3, 17; 17, 31. Sat. ii. 6, 13. Epist. i. 1, 5; ii. 1, 10. *Vide* Alcides
Herculeus, Carm. i. 3, 36; ii. 12, 6
Hermogenes Tigellius, Sat. i. 3, 129; i. 4, 72; i. 9, 25; i. 10, 18 et 80. *Vide* Tigellius Hermogenes
Herodes, Epist. ii. 2, 184
Hesperia, (Italia,) Carm. iii. 6, 8; iv. 5, 38
Hesperia, (Hispania,) Carm. i. 36, 4
Hesperius, (de Italia,) Carm. i. 28, 26; ii. 1, 32; ii. 17, 20; iv. 15, 16
Hiber, s. Iber, Carm. ii. 20, 20
Hiberia, Carm. iv. 5, 28; iv. 15, 50

Hiberia, (Asiana,) Epod. 5, 21
Hibericus, Epod. 4, 3
Hiberus, Carm. i. 29, 15. Sat. ii. 8, 46
Hippolyte, Carm. iii. 7, 18
Hippolytus, Carm. 4, 7, 26
Hipponax, Epod. 6, 14
Hirpinus, Carm. ii. 11, 2
Hispanus, Carm. iii. 6, 31; iii. 8, 21; iii. 14, 3
Homerus, Carm. iv. 9, 6. Sat. i. 10, 52. Epist. i. 2, 1; i. 19, 6; ii. 1, 50. Ars Poet. 74, 140, 359 et 401
Honos, (deus,) Carm. Sec. 57
Hora, Carm. ii. 16, 32; iv. 7, 8
Horatius, (pater,) Sat. i. 4, 105
Horatius, Carm. iv. 6, 44. Epod. 15, 12. Sat. ii. 1, 18 et 34; ii. 6, 37. Epist. i. 14; i. 16, 49; i. 19, 23 et 32; i. 20, 20; ii. 2, 41. *Vide* Flaccus
Hyades, Carm. i. 2, 14
Hydaspes, (fluvius,) Carm. i. 22, 8
Hydaspes, (servus,) Sat. ii. 8, 14
Hydra, Carm. iv. 4, 61. Epist. ii. 1, 10
Hylaeus, Carm. ii. 12, 6
Hymettius, Carm. ii. 18, 3. Sat. ii. 2, 15
Hymettus, Carm. ii. 6, 14
Hyperboreus, Carm. ii. 20, 16
Hypermnestra, Carm. iii. 11, 35
Hypsaea, Sat. i. 2, 91

Iapetus, Carm. i. 3, 27
Iapyx, Carm. i. 3, 4; iii. 27, 20
Iarbita, Epist. i. 19, 15
Iber, Iberia, Iberus. *Vide* Hiber, Hiberia, Hiberus
Ibycus, Carm. iii. 15, 1
Icarium mare, Carm. iii. 7, 21
Icarius, Carm. i. 1, 15
Icarus, Carm. ii. 20, 13
Iccius, Carm. i. 29, 1. Epist. 1, 12
Ida, Carm. iii. 20, 16
Idaeus, Carm. i. 15, 2
Idomeneus, Carm. iv. 9, 20
Idus, Carm. iv. 11, 14. Epod. 2, 69
Ilerda, Epist. i. 20, 13
Ilia, s. Rea Silvia, Carm. i. 2, 17; iii. 9, 8; iv. 8, 22. Sat. i. 2, 126
Iliacus, Carm. i. 15, 36. Epist. i. 2, 16. Ars Poet. 129
Ilion, Ilios, Carm. i. 10, 14; i. 15, 53; iii. 3, 18 et 37; iii. 19, 4; iv. 4, 53; iv. 9, 18. Epod. 10, 13; 14, 14. *Vide* Pergama, Troja
Iliona, Sat. ii. 3, 61
Ilithyia, Carm. Sec. 14
Ilius, Carm. Sec. 37. Epod. 17, 11
Illyricus, Carm. i. 28, 22
Inachia, Epod. 11. 6; 12, 14 et 15
Inachus, Carm. ii. 3, 21; iii. 19, 1
Indi, Carm. i. 12, 56; iv. 14, 42. Carm. Sec. 56. Epist. i. 1, 45; i. 6, 6
India, Carm. iii. 24, 2.
Indicus, Carm. i. 31, 6
Ino, Ars Poet. 123
Io, Ars Poet. 124
Iolcus, Epod. 5, 24
Ionicus, Carm. iii. 6, 21. Epod. 2, 54
Ionius, Epod. 10, 19
Iphigenia, Sat. ii. 3, 199
Ister, Carm. iv. 14, 46
Isthmius, Carm. iv. 3, 3
Italia, Carm. i. 37, 16; iii. 5, 40; iv. 14, 44. Sat. i. 6, 35. Epist. i. 12, 29. *Vide* Hesperia
Italus, Carm. ii. 7, 4; ii. 13, 18; iii. 30, 13; iv. 4, 42; iv. 15, 13. Sat. i. 7, 32; ii. 6, 56. Epist. i. 18, 57; ii. 1, 2
Ithaca, Sat. ii. 5, 4. Epist. i. 7, 41
Ithacensis, Epist. i. 6, 63
Itys, Carm iv 12, 5
Ixion, Carm. iii. 11, 21. Ars Poet. 124

Janus, Carm. iv. 15, 9. Sat. ii. 6, 20; ii. 3, 18. Epist. i. 1, 54; i. 16, 59; i. 20, 1; ii. 1, 255
Jason, Epod. 3, 10 et 12
Jocus, Carm. i. 2, 34
Juba, Carm. i. 22, 15
Judaeus, Sat. i. 4, 143; i. 5, 100; i. 9, 70
Jugurtha, Carm. ii. 1, 28
Jugurthinus, Epod. 9, 23
Julius, Sat. i. 8, 39
Julius Caesar, Carm. i. 2, 44. *Vide* Caesar, Mercurius
Julius Florus, Epist. i. 3, 1. Conf. Florus
Julius, adj. Carm. i. 12, 47; iv. 15, 22
Julus Antonius, Carm. iv. 2, 2 et 26
Juno, Carm. i. 7, 8; ii. 1, 25; iii. 3, 18 et 64; iii. 4, 59. Sat. i. 3, 11
Jupiter, Carm. i. 1, 25; i. 2, 2, 19 et 30; i. 3, 40; i. 10, 5; i. 11, 4; i. 12, 13 et 49; i. 16, 12; i. 21, 4; i. 22, 20; i. 24, 3; i. 28, 9 et 29; i. 32, 14; ii. 6, 18; ii. 7, 17; ii. 10, 16; ii. 17, 22; ii. 19, 21; iii. 1, 6—8; iii. 3, 6 et 64; iii. 4, 48 et 49; iii. 5, 1 et 12; iii. 10, 8; iii. 16, 6; iii. 25, 6; iii. 27, 73; iii. 29, 44; iv. 4, 4 et 74; iv. 6, 22; iv. 8, 29; iv. 15, 6; Carm. Sec. 32 et 73. Epod. ii. 29; 5, 8; 9, 3; 10, 18; 13, 2; 16, 56 et 63; 17, 69. Sat. i. 1, 20; i. 2, 18; ii. 1, 43; ii. 3, 288 et 291. Epist. i. 1, 106; i. 12, 3; i. 16, 29; i. 17, 34; i. 18, 111; i. 19, 43; ii. 1. 68
Justitia, Carm. i. 24, 6; ii. 17, 16
Juventas, Carm. i. 30, 7

Kalendae, Epod. 2, 70. Sat. i. 3, 87
Karthago. *Vide* Carthago

Labeo, (M. Antistius,) Sat. i. 3, 82
Laberius, (D.,) Sat. i. 10, 6
Lacaena, Carm. ii. 11, 23; iii. 3, 25; iv. 9, 16
Lacedaemon, Carm. i. 7, 10
Lacedaemonius, Carm. iii. 5, 56
Lacon, Carm. ii. 6, 11. Epod. 6, 5
Laconicus, Carm. ii. 18, 7
Laelius, Sat. ii. 1, 65 et 72
Laertiades, (Ulixes,) Carm. i. 15, 21. Sat. ii. 5, 59
Laestrygonius, Carm. iii. 16, 34
Laevinus, (P. Valerius,) Sat. i. 6, 12 et 19
Lalage, Carm. i. 22, 10 et 23
Lalage, Gabinii (?) amica, Carm. ii. 5, 16
Lamia, (monstrum,) Ars Poet. 340
Lamia, (L. Aelius,) Carm. i. 26, 8; i. 36, 7; iii. 17, 1 et 2. Epist. i. 14, 6
Lamus, Carm. iii. 17, 1
Lanuvinus, Carm. iii. 27, 3
Laomedon, Carm. iii. 3, 22
Lapithae, Carm. i. 18, 8; ii. 12, 5
Lares, Carm. iii. 23, 4; iv. 5, 34. Epod. 2, 66. Sat. i, 5, 66; ii. 3, 165; ii. 5, 14, ii. 6, 66
Larissa, Carm. i. 7, 11
Latinae Feriae, Epist. i. 7, 76
Latine, Sat. i. 10, 27
Latinus, Carm. i. 32, 3; ii. 1, 29; iv. 14, 7; iv. 15, 13. Epod. 7, 4. Sat. i. 10, 20. Epist. i. 3, 12; i. 19, 32; ii. 2, 143
Latium, Carm. i. 12, 53; i. 35, 10; iv. 4, 40; Carm. Sec. 66. Epist. i. 19, 24; ii. 1, 157; ii. 2, 121. Ars Poet. 290
Latona, Carm. i. 21, 4; iii. 28, 12; iv. 6, 37
Latous, Carm. i. 31, 18
Laurens, Sat. ii. 4, 42
Laverna, Epist. i. 16, 60
Lebedus, Epist. i. 11, 6 et 7
Leda, i. 12, 25
Lenaeus, Carm. iii. 25, 19. *Vide* Bacchus
Leo, Carm. iii. 29, 19. Epist. i. 10, 16
Lepidus, (Q. Aemilius,) Epist. i. 20, 28
Lepos, Sat. ii. 6, 72
Lesbia, meretrix, Epod. 12, 17
Lesbius, Carm. i. 17, 21; i. 26, 11; i. 32, 5; iv. 6, 35. Epod. 9, 34
Lesbos, Epist. i. 11, 1
Lesbous, Carm. i. 1, 34
Lethaeus, Carm. iv. 7, 27. Epod. 14, 3
Leuconoe, Carm. i. 11
Liber, Carm. i. 12, 22; i. 16, 7; i. 18, 7; i. 32, 9; ii. 19, 7; iii. 8, 7; iii. 21, 21; iv. 8, 36; iv. 12, 14; iv. 15, 26. Sat. i. 4, 89. Epist. i. 19, 4; ii. 1, 5. *Vide* Bacchus
Libitina, Carm. iii. 30, 7. Sat. ii. 6, 19. Epist. ii. 1, 49
Libo, Epist. i. 19, 8
Libra, Carm. ii. 17, 17
Liburnae, Carm. i. 37, 30. Epod. 1, 1
Libya, Carm. ii. 2, 10. Sat. ii. 3, 101
Libycus, Carm. i. 1, 10. Epist. i. 10, 19
Licentia, Carm. i. 19, 3
Licinius Calvus. *Vide* Calvus
Licinius, (L. Murena,) Carm. ii. 10
Licinus, Ars Poet. 301
Licymnia, Carm. ii. 12, 13 et 23
Ligurinus, Carm. iv. 1, 33; iv. 10
Liparaeus, Carm. iii. 12, 6
Liris, Carm. i. 31, 7; iii. 17, 8
Livia, Augusti, Carm. iii. 14, 5
Livius, (Andronicus,) Epist. ii. 1, 62 et 69
Lollius, (M.,) Carm. iv. 9. Epist. i. 20, 28
Lollius, Epist. i. 2, 1; i. 18, 1
Longarenus, Sat. i. 2, 67
Lucania, Sat. ii. 1, 38
Lucanus, Epod. 1, 28. Sat. ii. 1, 34; ii. 3, 234; ii. 8, 6. Epist. i. 15, 21; ii. 2, 178
Luceria, Carm. iii. 15, 14
Lucilius, Sat. i. 4, 6 et 57; i. 10, 1, 2, 20, 48, 53, 54, 56 et 64; ii. 1, 17, 29, 62 et 75
Lucina, Carm. Sec. 15. Epod. 5, 6
Lucretilis, Carm. i. 17, 1
Lucrinus, Carm. ii. 15, 3. Epod. 2, 49. Sat. ii. 4, 32
Lucullus, Epist. i. 6, 40; ii. 2, 26
Luna, Carm. ii. 11, 10; ii. 16, 3; ii. 18, 16; iv. 2, 58; Carm. Sec. 36. Epod. 15, 1; 17, 78
Lupus, (L. Cornelius Lentulus,) Sat. ii. 1, 68
Luscus Aufidius. Sat. i. 5, 34
Lyaeus, Carm. i. 7, 22; iii. 21, 16. Epod. 9, 38. *Vide* Bacchus
Lycaeus mons, Carm. i. 17, 2
Lycambes, Epod. 6, 13. Epist. i. 19, 25
Lyce, Carm. iii. 10, 1; iv. 13
Lycia, Carm. iii. 4, 62
Lycidas, Carm. i. 4, 19
Lyciscus, Epod. 11, 24
Lycius, Carm. i. 8, 16
Lycoris, Carm. i. 33, 5
Lycurgus, Carm. ii. 19, 16
Lycus (puer,) Carm. i. 32, 11
Lycus, (alius,) Carm. 3, 19, 23 et 24
Lyde, Carm. ii. 11, 22; iii. 11, 7; iii. 28, 3

Lydi, Sat. i. 6, 1
Lydia, Carm. i. 8, 1; i. 13, 1; i. 25; iii. 9, 7 et 20
Lydus, Carm. iv. 15, 30
Lymphae, Sat. i. 5, 97
Lynceus ab Hypermnestra conservatus, Carm. iii. 11, 37
Lynceus, Sat. i. 2, 90. Epist. i. 1, 28
Lysippus, Epist. ii. 1, 240

Macedo, Carm. iii. 16, 14
Maecenas, (C. Cilnius,) Carm. i. 1, 1; i. 20, 5; ii. 12, 11; ii. 17; ii. 20, 7; ii. 16, 20; iii. 8; iii. 29; iv. 11, 19. Epod. 1; 3; 9; 14. Sat. i. 1; i. 3, 64; i. 5, 27, 31 et 48; i. 6; i. 9, 43; i. 10, 81; ii. 3, 312; ii. 6, 31, 38 et 41; ii. 7, 33; ii. 8, 16 et 22. Epist. i. 1; i. 7; i. 19
Maecius Tarpa, (SP.) Sat. i. 10, 38. Ars Poet. 387. *Vide* Tarpa
Maenius, Sat. i. 1, 101; i. 3, 21. Epist. i. 15, 26
Maeonius, Carm. i. 6, 20; iv. 9, 5
Mavius, Epod. 6; 10, 2
Magnessus, Carm. iii. 7, 18
Maia, Carm. i. 2, 43; ii. 6, 5
Maltinus, Sat. i. 2, 25
Mamurrae, Sat. i. 5, 37. *Vide* Formiae
Mandela, Epist. i. 18, 105
Manes, Carm. i. 4, 16. Epod. 5, 94. Sat. i. 8, 29. Epist. ii. 1, 138
Manlius, (L.) *Vide* Torquatus
Marcellus, Carm. i. 12, 46
Marcia, Reguli uxor, Carm. iii. 5, 41
Mareoticum vinum, Carm. 1, 37, 14
Marica, Carm. iii. 17, 7
Marius, Sat. ii. 3, 277
Mars, Carm. i. 2, 36; i. 6, 13; i. 17, 23; i. 28, 17; ii. 14, 13; iii. 3, 16 et 33; iii. 5, 24 et 34; iv. 14, 9. *Vide* etiam Mavors
Marsaeus, Sat. i. 2, 85
Marsus, Carm. i. 1, 28; i. 2, 39; ii. 20, 18; iii. 5, 9; iii. 14, 18. Epod. 5, 76; 16, 3; 17, 29
Marsya, Sat. i. 6, 120
Martialis, Carm. i. 17, 9
Martius Mensis, Carm. iii. 8, 1
Martius, iii. 7, 26; iv. i. 39; iv. 14, 17. Ars Poet. 402
Massagetae, Carm. i. 35, 40
Massicum vinum, Carm. i. 1, 19; ii. 7, 21; iii. 21, 5. Sat. ii. 4, 51
Matinus, Carm. i. 28, 3; iv. 2, 27. Epod. 16, 28
Matutinus Pater, Sat. ii. 6, 20
Maurus, Carm. i. 2, 39; i. 22, 2; ii. 6, 3; iii. 10, 18
Mavors, Carm. iv. 8, 23
Maximus, (Paullus Fabius,) Carm. iv. 1, 11 et 15
Medea, Epod. 3, 10; 5, 62; 16, 58. Ars Poet. 123 et 185
Medum flumen, Carm. ii. 9, 21
Medus, Carm. i. 2, 51; i. 27, 5; i. 29, 4; ii. 1, 31; ii. 16, 6; iii. 3, 44; iii. 5, 9; iii. 8, 19; iv. 14, 42; Carm. Sec. 54
Megilla, Carm. i. 27, 11
Meleager, Ars Poet. 146
Melpomene, Carm. i. 24, 3; iii. 30, 16; iv. 3, 1
Memnon, Sat. i. 10, 36
Memphis, Carm. iii. 26, 10
Mena Volteius, Epist. i. 7, 55
Menander, Sat. ii. 3, 11. Epist. ii. 1, 57
Menas, (Sex.) Epod. 4
Menedemus Terentii, Sat. i. 2, 20
Menelaus, Sat. ii. 3, 198. Epist. i. 7, 43
Menenius, Sat. ii. 3, 287
Mercurialis, Carm. ii. 17, 29. Sat. ii. 3, 25
Mercurius, Carm. i. 2, 44; i. 10, 1 et 5; i. 24, 18; i. 30, 8; ii. 7, 13; iii. 11, 1. Sat. ii. 3, 68; ii. 6, 5 et 15
Meriones, Carm. i. 6, 15; i. 15, 26
Messala Corvinus, Carm. iii. 21, 7 et 9. Sat. i. 6, 42; i. 10, 85. Ars Poet, 371
Messius Cicirrhus, Sat. i. 5, 52 et 54
Metaurus, Carm. iv. 4, 38
Metella, (Caecilia,) Sat. ii. 3, 239
Metellus Macedonicus, Sat. ii. 1, 67
Metellus, (Celer,) Carm. ii. 1, 1
Methymnaeus, Sat. ii. 8, 50
Miletus, Epist. i. 17, 30
Milonius, Sat. ii. 1, 24
Mimas, Carm. iii. 4, 53
Mimnermus, Epist. i. 6, 65; ii. 2, 101
Minae, Carm. iii. 1, 37
Minerva, Carm. iii. 3, 23; iii. 12, 5; iv. 6, 13. Sat. ii. 2, 3. Ars Poet. 385. *Vide* Pallas
Minos, Carm. i. 28, 9; iv. 7, 21
Minturnae, Epist. i. 5, 5
Minucius, Epist. i. 18, 20
Misenum, Sat. ii. 4, 33
Mitylene. *Vide* Mytilene
Molossus, (canis,) Epod. 6, 5. Sat. ii. 6, 114
Monaeses, Carm. iii. 6, 9
Mors, Carm. i. 3, 17; i. 4, 13. Sat. ii. 1, 58
Moschus, Epist. i. 5, 9
Mucius, (Scaevola,) Epist. ii. 2, 89
Mulvius, Sat. 2, 7, 36
Munatius Plancus, (M.) Carm. i. 7; iii. 14, 28
Munatius, (alius,) Epist. i. 3, 31

Murena, (L. Licinius,) Carm. ii. 10; iii. 19, 11. Sat. i. 5, 38
Musa, Carm. i. 6, 10; i. 17, 14; i. 26, 1 et 9; i. 32, 9; ii. 1, 9 et 37; ii. 10, 19; ii. 12, 13; iii. 1, 3; iii. 3. 70; iii. 19, 13; iv. 8, 28; iv. 9, 21. Sat. i. 5, 53; ii. 3, 105; ii. 6, 17. Epist. i. 3, 13; i. 8, 2; i. 19, 28; ii. 1, 27; ii. 1, 133; ii. 1, 243; ii. 2, 92. Ars Poet. 83, 141, 324 et 407
Musa Antonius, Epist. i. 15, 3
Mutus, (dives ignotus,) Epist. i. 6, 22
Mycenae, Carm. i. 7, 9
Mygdonius, Carm. ii. 12, 22; iii. 16, 41
Myrtale, Carm. i. 3314
Myrtous, Carm. i. 1,14
Mysi, Epod. 17, 10
Mystes, Carm. ii. 9, 10
Mytilene, Carm. i. 7, 1. Epist. i. 11, 17

Naevius, (poeta,) Epist. ii. 1, 53
Naevius, Sat. ii. 2, 68
Naiades, Carm. iii. 25, 14
Nasica, Sat. ii. 5, 57, 65 et 67
Nasidienus Rufus, Sat. ii. 8, 1, 58 et 84
Natta, Sat. i. 6, 124
Neaera, Carm. iii. 14, 21. Epod. 15 et 11
Neapolis, Epod. 5, 43
Nearchus, Carm. iii. 20, 6
Necessitas, Carm. i. 35, 17; iii. 1, 14; iii. 24, 6
Neobule, Carm. iii. 12
Neptunius, dux, (Sex. Pompeius,) Epod. 9, 7
Neptunus, Carm. i. 5, 15; i. 28, 29; iii. 28, 2 et 10. Epod. 7, 3; 17, 55. Epist. i. 11, 10. Ars Poet. 64
Nereides, Carm. iii. 28, 10
Nereius, Epod. 17, 8
Nereus. Ejus vaticinium, Carm. i. 15
Nerius, Sat. ii. 3, 69
Nero. *Vide* Claudius
Nerones, Carm. iv. 4, 28 et 37
Nessus, Epod. 17, 32
Nestor, Carm. i. 15, 22; ii. 9, 13. Epist. i. 2, 11
Nilus, Carm. iii. 3, 48; iv. 14, 46
Niobeus, Carm. iv. 6, 1
Niphates, Carm. ii. 9, 20
Nireus, Carm. iii. 20, 15. Epod. 15, 22
Noctiluca, Carm. iv. 6, 38
Nomentanus, Sat. i. 1, 102; i. 8, 11; ii. 1, 22; ii. 3, 175 et 224; ii. 8, 23, 25 et 60
Noricus, Carm. i. 16, 9. Epod. 17, 71
Nothus, Carm. iii. 15, 11
Notus, Carm. i. 3, 14; i. 7, 16; i. 28, 21; iii. 7, 5; iv. 5, 9. Epod. 9, 31
Novendialis, Epod. 17, 48
Novii, Sat. i. 6, 121
Novius, Sat. i. 3, 21; i. 6, 40
Nox, Carm. iii. 28, 16. Epod. 5, 51. Sat. ii. 6, 101
Numa, Carm. i. 2, 15; i. 12, 34. Epist. i. 6, 27; ii. 1, 86. *Vide* Pompilius
Numantia, Carm. ii. 12, 1
Numicius, Epist. i. 6, 1
Numida, (Plotius,) Carm. i. 36
Numidae, Carm. iii. 11, 47
Numonius Vala, Epist. i. 15
Nymphae, Carm. i. 1, 31; i. 4, 6; i. 30, 6; ii. 8, 14; ii. 19, 3; iii. 18, 1; iii. 27, 30; iv. 7, 5

Occidens, Epod. 1, 13
Oceanus, Carm. i. 3, 22; i. 35, 32; iv. 5, 40; iv. 14, 48. Epod. 16, 41
Octavia, Carm. iii. 14, 7
Octavius, Sat. i. 10, 82
Ofella, Sat. ii. 2, 2, 53, 112 et 133
Olympia, Epist. i. 1, 50
Olympicus pulvis, Carm. i. 1, 3
Olympus, Carm. i. 12, 58; iii. 4, 52
Opimius, Sat. ii. 3, 142
Oppidius Aulus, Sat. ii. 3, 171
Oppidius Servius, Sat. ii. 3, 168
Oppidius Tiberius, Sat. ii. 3, 173
Opuntius, Carm. i. 27, 10
Orbilius, Epist. ii. 1, 71
Orbius, Epist. ii. 2, 160
Orcus, Carm. i. 28, 10; ii. 3, 24; ii. 18, 30 et 34; iii. 4, 75; iii. 11, 29; iii. 27, 50; iv. 2, 24. Sat. ii. 5, 49. Epist. ii. 2, 178
Orestes, Sat. ii. 3, 133 et 137. Ars Poet. 124
Oricum vel Oricus, Carm. iii. 7, 5
Oriens, Carm. i. 12, 55
Origo, Sat. i. 2, 55
Orion, Carm. i. 28, 21; ii. 13, 39; iii. 4, 71; iii. 27, 18. Epod. 10, 10; 15, 7
Ornytus, Carm. iii. 9, 14
Orpheus, Carm. i. 12, 8; i. 24, 13. Ars Poet. 392
Oscus, Sat. i. 5, 54
Osiris, Epist. i. 17, 60
Otho, (L. Roscius,) Epod. 4, 16

Pacideianus, Sat. ii. 7, 97
Pacorus, Carm. iii. 6, 9
Pactolus, Epod. 15, 20
Pactumeius, Epod. 17, 50
Pacuvius, Epist. ii. 1, 56
Padus, Epod. 16, 28
Paetus, Sat. i. 3, 45
Palatina Bibliotheca, Epist. ii. 1, 216; ii. 2, 94
Palatinus, Carm. Sec. 65. Epist. i. 3, 17
Palinurus, Carm, iii. 4, 28
Pallas, Carm. i. 6, 15; i. 7, 5; i. 12,

20; i. 15, 11; iii. 4, 57. Epod. 10, 13. *Vide* Minerva
Pan, Carm. iv. 12, 11
Panaetius, Carm. i. 29, 14
Panthoides, (Pythagoras,) Carm. i. 28, 10
Pantilius, Sat. i. 10, 78
Pantolabus, Sat. i. 8, 11; ii. 1, 2 2
Paphus, Carm. i. 30, 1; iii. 28, 14
Parcae, Carm. ii. 3, 15; ii. 6, 9; ii. 16, 39; ii. 17, 16; Carm. Sec. 25. Epod. 13, 15
Paris, Carm. i. 15, 1; iii. 3, 19, 26 et 40; iv. 9, 13. Epist. i. 2, 6 et 10
Parius, Carm. i. 19, 6. Epist. i. 19, 23
Parmensis, Epist. i. 4, 3. *Vide* Cassius
Parrhasius, Carm. iv. 8, 6
Parthi, Carm. i. 12, 53; i. 19, 12; ii. 13, 18; iii. 2, 3; iv. 5, 25; iv. 15, 7. Epod. 7, 9. Sat. ii. 1, 15; ii. 5, 62. Epist. i. 18, 56; ii. 1, 112 et 256. Conf. Medi, Persae
Patareus, Carm. iii. 4, 64
Paullus, (L. Aemilius,) Carm. i. 12, 38
Paullus, Sat. i. 6, 41
Paullus (Fabius) Maximus, Carm. iv. 1, 10 et 15
Pausiacus, Sat. ii. 7, 95
Pax, (dea,) Carm. Sec. 57
Pecunia, Epist. i. 6, 37
Pedanus, Epist. i. 4, 2
Pediatia, Sat. i. 8, 39
Pedius Poplicola, (Q.) Sat. i. 10, 28 et 85. *Vide* Poplicola
Pegasus, Carm. i. 27, 24; iv. 11, 27
Peleus, Carm. iii. 7, 17. Ars Poet. 96 et 104
Pelides, Carm. i. 6, 6. Epist. i. 2, 12. *Vide* Achilles
Pelignus, Carm. iii. 19, 8. Epod. 17, 60
Pelios, Carm. iii. 4, 52
Pelops, Carm. i. 6, 8; i. 28, 7; ii. 13, 37. Epod. 17, 65
Penates, Carm. ii. 4, 15; iii. 23, 19; iii. 27, 49. Sat. ii. 3, 176. Epist. i. 7, 94
Penelope, Carm. i. 17, 20; iii. 10, 11. Sat. ii. 5, 76 et 81. Epist. i. 2, 28
Pentheus, Carm. ii. 19, 14. Sat. ii. 3, 304. Epist. i. 16, 73
Pergama, Carm. ii. 4, 12
Pergameus, Carm. i. 15, 36
Perillius Cicuta, Sat. ii. 3, 69, 75 et 175
Persae, (Parthi,) Carm. i. 2, 22; i. 21, 15; iii. 5, 4; iii. 9, 4; iv. 15, 23
Persicus, Carm. i. 38, 1
Persius, Sat. i. 7, 2, 4, 19 et 22
Petillius Capitolinus, Sat. i. 4, 94; i. 10, 26
Petrinum, Epist. i. 5, 5
Pettius, Epod. 11
Phaeax, Epist. i. 15, 24
Phaethon, Carm. iv. 11, 25
Phalanthus, Carm. ii. 6, 12
Phidyle, Carm. iii. 23, 2
Philippi, Carm. ii. 7, 9; iii. 4, 26. Epist. ii. 2, 49
Philippus, (Macedoniae rex,) Carm. iii. 16, 14. Epist. ii. 1, 234
Philippus, (L. Marcius,) Epist. i. 7, 46—90
Philodemus, Sat. i. 2, 121
Phocae, Epod. 16, 17
Phoceus, (Xanthias,) Carm. ii. 4, 2
Phoebus, Carm. i. 12, 24; i. 32, 13; iii. 3, 66; iii. 4, 4; iii. 21, 24; iv. 6, 26, 28 et 29; iv. 15, 1; Carm. Sec. 1, 62 et 75. *Vide* Apollo
Phoenix, (Europae Pater,) Carm. iii. 27, 34
Pholoe, Carm. i. 33, 7 et 9; ii. 5, 17; iii. 15, 7
Phraates, Carm. ii. 2, 17. Epist. i. 12, 27
Phryges, Carm. i. 15, 34
Phrygia, Carm. ii. 12, 22
Phrygius, Carm. ii. 9, 16; iii. 1, 41. Epod. 9, 6
Phryne, Epod. 14, 16
Phythius, Carm. iv. 6, 4
Phyllis, Carm. ii. 4, 14; iv. 11 et 31
Picenus, Sat. ii. 3, 272; ii. 4, 70
Pieris, Carm. iv. 3, 18; iv. 8, 20
Pierius, Carm. iii. 4, 40; iii. 10, 15. Ars Poet. 405
Pimplea, Carm. i. 26, 9
Pindaricus, Carm. iv. 9, 6. Epist. i. 3, 10
Pindarus, Carm. iv. 2, 1, 8 et 25
Pindus, Carm. i. 12, 6
Pirithous, Carm. iii. 4, 80; iv. 7, 28
Pisones, Ars Poet. 6, 235, 292 et 366
Pitholeon, Sat. i. 10, 22
Placideianus. *Vide* Pacideianus
Plancus, (L. Munatius,) Carm. i. 7; iii. 14, 28
Plato, Sat. ii. 3, 11; ii. 4, 3
Plautinus, Ars Poet. 270
Plautus, Epist. ii. 1, 58 et 170. Ars Poet. 54
Pleiades, Carm. iv. 14, 21
Plotius Numida, Carm. i. 36, 3
Plotius, (Tucca,) Sat. i. 5, 40; i. 10, 81
Pluto, Carm. ii. 14, 7
Plutonius, Carm. i. 4, 17
Poena, Carm. iii. 2, 32. Conf. Carm. iv. 5, 24
Poenus, Carm. i. 12, 38; ii. 2, 11; ii. 12, 3; ii. 13, 15; iii. 5, 34; iv. 4, 47
Polemon, Sat. ii. 3, 254

Pollio, (C. Asinius,) Carm. ii. 1. Sat. i. 10, 42 et 85
Pollux, Carm. iii. 3, 9; iii. 29, 64. Epod. 17, 43. Sat. ii. 1, 26. Epist. ii. 1, 5
Polyhymnia, Carm. i. 1, 33
Pompeius, (Sex.) Epod. 9, 7
Pompeius Grosphus, Carm. ii. 16. Epist. i. 12, 22
Pompeius Varus, Carm. ii. 7 et 5
Pompilius, Carm. i. 12, 34. *Vide* Numa
Pompilius, (adj.) Ars Poet. 292
Pomponius, Sat. i. 4, 52
Ponticus, Carm. i. 14, 11
Poplicola, (M. Valerius Poplicola Messala,) Corvinus Sat. i. 10, 28 et 85
Porcius, Sat. ii. 8, 23
Porcius Cato, (M.) *Vide* Cato
Porphyrion, Carm. iii. 4, 54
Porsena, Epod. 16, 4
Postumus, Carm. ii. 14, 1
Praeneste, Carm. iii. 4, 23. Epist. i. 2, 2
Praenestinus, Sat. i. 7, 28
Priamides, Sat. i. 7, 12. *Vide* Hector
Priamus, Carm. i. 40, 14; i. 15, 8; iii. 3, 26 et 40; iv. 6, 15, Epod. 17, 13. Sat. ii. 3, 195. Ars Poet. 137
Priapus, Epod. 2, 21. Sat. i. 8, 2
Priscus, Sat. ii. 7, 9
Procne, Carm. iv. 12, 6. Ars Poet. 187
Proculeius, Carm, ii. 2, 5
Procyon, Carm. iii. 29, 18
Proetus, Carm. iii. 7, 13
Prometheus, Carm. i. 3, 27; i. 16, 13; ii. 13, 37; ii. 18, 35. Epod. 17, 67
Proserpina, Carm. i. 28, 20; ii. 13, 21. Epod. 17, 2. Sat. ii. 5, 110
Proteus, Carm. i. 2, 7. Sat. ii. 3, 71. Epist. i. 1, 90
Publius, (Quintus,) Sat. ii. 5, 32
Pudor, (deus,) Carm. Sec. 57
Punicus, Carm. iii. 5, 18; iii. 6, 34. Epod. 9, 27, Epist. ii. 1, 162
Pupius, Epist. i. 1, 67
Pusilla, (nomen,) Sat. ii. 3, 216
Puteal, Sat. ii. 6, 35. Epist. i. 19, 8
Pylades, Sat. ii. 3, 139
Pylius Nestor, Carm. i. 15, 22
Pyrrha, (Deucalionis uxor,) Carm. i. 2, 6
Pyrrha, (Horatii amica,) Carm. i. 5, 3
Pyrrhia, Epist. i. 13, 14
Pyrrhus, (adolescens,) Carm. iii. 6, 35
Pyrrhus, (rex,) Carm. iii. 20, 2
Pythagoras, Carm. i. 28, 10 et 13. Epod. 15, 21. Sat. ii. 4, 3; ii. 6, 63
Pythagoreus, Epist. ii. 1, 52
Pythias, Ars Poet. 238
Pythius, Carm. i. 16, 6. Ars Poet. 414

Quinctilius Varus, Carm. i. 18; i. 24. Ars Poet. 438
Quinctius Hirpinus, Carm. ii. 11. Epist. i. 16
Quinctius Atta, (T.) Epist. ii. 1, 79
Quinquatrus, Epist. ii. 2, 197
Quintus, Sat. ii. 5, 32
Quirinus, Carm. i. 2, 46; iii. 3, 15; iv. 15, 9. Epod. 16, 13. Sat. i. 10, 32. Epist. ii. 2, 68
Quiris, Carm. ii. 7, 3. Epist. i. 6, 7
Quirites, Carm. i. 1, 7; iii. 3, 57; iv. 14, 1

Raetus, Carm. iv. 4, 17; iv. 14, 15 et 18
Ramnes, Ars Poet. 342
Rea Silvia, Carm. iii. 3, 32. *Vide* Ilia
Regulus, Carm. i. 12, 37; iii. 5, 13
Remus, Epod. 7, 19
Rex Rupilius. *Vide* Rupilius Rex
Rhenus, Sat. i. 10, 37. Ars Poet. 18
Rhodanus, Carm. ii. 20, 20
Rhode, (al. Chloe,) Carm. iii. 19, 27
Rhodius, Sat. i. 10, 22
Rhodope, Carm. iii. 25, 12
Rhodos, Carm. i. 7, 1. Epist. i. 11, 17 et 21
Rhoecus. *Vide* Rhoetus
Rhoetus, Carm. ii. 19, 23; iii. 4, 55
Roma, Carm. iii. 3, 38 et 44; iii. 5, 12; iii. 6, 14; iii. 29, 12 et 26; iv. 2, 41; iv. 3, 13; iv. 4, 37; iv. 14, 44; Carm. Sec. 11 et 37. Epod. 16, 2. Sat. i. 5, 1; i. 6, 76; ii. 1, 59; ii. 6, 23; ii. 7, 13 et 28. Epist. i. 2, 2; i. 7, 44; i. 8, 12; i. 11, 11 et 21; i. 14, 17; i. 16, 18; i. 20, 10; ii. 1, 61, 103 et 256; ii. 2, 41, 65 et 87
Romanus, Carm. iii. 6, 2; iii. 9, 8; iv. 3, 23; iv. 4, 46; Carm. Sec. 66. Epod. 7, 6 et 17; 9, 11. Sat. i. 4, 85; i. 6, 48; ii. 1, 37; ii. 2, 10 et 52; ii. 4, 10; ii. 7, 54. Epist. i. 1, 70; i. 3, 9; i. 12, 25; i. 18, 49; ii. 1, 29; ii. 2, 94, Ars Poet. 54, 113, 264, 285 et 325
Romulus, Carm. i. 12, 33; ii. 15, 10; iii. 3, 31; iv. 8, 22 et 24. Epist. ii. 1, 5
Romulus, (adj.) Carm. iv. 5, 1; Carm. Sec. 47
Roscius, (Q.) Epist. ii. 1, 82
Roscius, Sat. ii. 6, 35
Roscius Otho, (L.) Epod. 4, 16
Roscius, (adj.) Epist. i. 1, 62
Rostra, Sat. ii. 6, 50
Rubi, Sat. i. 5, 94
Rufa, (nomen,) Sat. ii. 3, 216
Rufillus, Sat. i. 2, 27; i. 4, 92
Rufus Nasidienus, Sat. ii. 8, 58. *Vide* Nasidienus Rufus

Rupillus Rex, (P.) Sat. i. 7, 16
Ruso, Sat. i. 3, 86
Rutuba, (gladiator,) Sat. ii. 7, 9

Sabaea, Carm. i. 29, 3
Sabbata, Sat. i. 9, 69
Sabellus, Carm. iii. 6, 38. Epod. 17, 28. Sat. i. 9, 29; ii. 1, 36. Epist. i. 16, 49
Sabinus, Carm. i. 9, 7; i. 20, 1; i. 22, 9; ii. 18, 14; iii. 1, 47; iii. 4, 22. Epod. 2, 41. Sat. ii. 7, 118. Epist. i. 7, 77. Epist. ii. 1, 25
Sabinus, (Horatii et Torquati amicus,) Epist. i. 5, 27
Sacra Via, Epod. 4, 7; 7, 8. Sat. i. 9, 1
Sagana, Epod. 5, 25. Sat. i. 8, 25 et 48
Salaminius Teucer, Carm. i. 15, 23
Salamis, Carm. i. 7, 21 et 29
Salernum, Epist. i. 15, 1
Saliaris, Carm. i. 37, 2. Epist. ii. 1, 86
Salius, Carm. i. 36, 12; iv. 1, 28
Sallustius Crispus, (C.) Carm. ii. 2. Sat. i. 2, 48
Samius Bathyllus, Epod. 14, 9
Samnites, (gladiatores,) Epist. ii. 2, 98
Samos, Epist. i. 11, 2 et 21
Sappho, Carm. ii. 13, 25; iv. 9, 12. Epist. i. 19, 28
Sardinia, Carm. i. 31, 4
Sardis, Epist. i. 11, 2
Sardus, Sat i. 3, 3. Ars Poet. 375
Sarmentus, Sat. i. 5, 52
Satureianus, Sat. i. 6, 59
Saturnalia, Sat. ii. 3, 5
Saturnius, Epist. ii. 1, 158
Saturnus, Carm. i. 12, 50; ii. 12, 9; ii. 17, 23
Satyri, Carm. i. 1, 31; ii. 19, 4. Epist. i. 19, 4; ii. 2, 125. Ars Poet. 221, 226, 233 et 235
Scaeva, Sat. ii. 1, 53
Scaeva, (alius,) Epist. i. 17
Scamander, Epod. 13, 14
Scaurus, Carm. i. 12, 37. Sat. i. 3, 48
Scetanius, Sat. i. 4, 112
Scipio Africanus Major, Carm. iv. 8, 18
Scipio Africanus Minor, Epod. 9, 25. Sat. ii. 1, 17, 66 et 72
Scopas, iv. 8, 6
Scorpios, Carm. ii. 17, 17
Scylla, Ars Poet. 145
Scythae, Carm. i. 19, 10; i. 26, 4; i. 35, 9; ii. 11, 1; iii. 8, 23; iii. 24, 9; iv. 5, 25; iv. 14, 42; iv. 15, 24; Carm. Sec. 55
Scythicus, Carm. iii. 4, 36
Sectanius. *Vide* Scetanius
Semele, Carm. i. 19, 2
Semeleius Thyoneus, Carm. i. 17, 22
September, Epist. i. 16, 16
Septicius, Epist. i. 5, 26
Septimius, Carm. ii. 6, 1. Epist. i 9, 1
Seres, i. 12, 56; iii. 29, 27; iv. 15, 23
Sericus, Carm. i. 29, 9
Servilius Balatro, Sat. ii. 8, 21, 33, 40, 83
Servius Oppidius, Sat. ii. 3, 168
Servius, (Sulpicius,) Sat. i. 10, 86
Sestius, (L.) Carm. i. 4, 14
Sestus. *Vide* Abydus
Sextilis, Epist. i. 7, 2; i. 11, 19
Sibyllinus, Carm. Sec. 5
Sicanus, Epod. 17, 32
Sicilia, Sat. ii. 6, 55
Siculus, Carm. ii. 12, 2; ii. 16, 33; iii. 1, 18; iii. 4, 28; iv. 4, 44. Epist. i. 2, 58; i. 12, 1; ii. 1, 58. Ars Poet. 463
Sidonius, Epod. 16, 59. Epist. i. 10, 26
Sigambri. *Vide* Sygambri
Silenus, Ars Poet. 239
Silvanus, Carm. iii. 29, 23. Epod. 2, 22. Epist. ii. 1, 143
Simois, Epod. 13, 14
Simon, Ars Poet. 238
Simonides, Carm. iv. 9, 7. Conf. Carm. ii. 1, 38
Sinuessa, Sat. i. 5, 40
Sinuessanus Petrinus, Epist. i. 5, 5
Siren, Sat. ii. 3, 14, Epist. i. 2, 22
Sisenna, Sat. i. 7, 8
Sisyphus, Carm. ii. 14, 20. Epod. 17, 68. Sat. ii. 3, 21
Sisyphus, (Antonii nanus,) Sat. i. 3, 47
Sithonii, Carm. i. 18, 9; iii. 26, 10
Smyrna, Epist. i. 11, 3
Socrates, Sat. ii. 4, 3
Socraticus, Carm. i. 29, 14; iii. 21, 9. Ars Poet. 310
Sol, Carm. ii. 9, 12; iv. 2, 46; iv. 5, 40; Carm. Sec. 9. Epist. i. 16, 6
Sophocles, Epist. ii. 1, 163
Soracte, Carm. i. 9, 2
Sosii, Epist. i. 20, 2. Ars Poet. 345
Spartacus, Carm. iii, 14, 19. Epod. 16, 5
Spes, Carm. i. 35, 21
Staberius, Sat. ii. 3, 84 et 89
Stertinius, Sat. ii. 3, 33 et 296
Stertinius, (adj.) Epist. i. 12, 20
Stesichorus, Carm. iv. 9, 8. Epod. 17, 44
Sthenelus, Carm. i. 15, 24; iv. 9, 20
Stoicus, Epod. 8, 15. Sat. ii. 3, 160 et 300
Stygius, Carm. ii. 20, 8; iv. 8, 25
Styx, Carm. i. 34, 10
Suadela, Epist. i. 6, 38
Suburranus, Epod. 5, 58
Sugambri. *Vide* Sygambri

Sulcius, Sat. i. 4, 65
Sulla, Sat. i. 2, 64
Sulpicius Servius, Sat. i. 10, 86
Sulpicius, (adj.) Carm. iv. 12, 18
Surrentinus, ii. 4, 55
Surrentum, Epist. i. 17, 52
Sybaris, Carm. i. 8, 2
Sygambri, Carm. iv. 2, 36; iv. 14, 51
Syrius, Carm. ii. 7, 8
Syrtes, Carm. i. 22, 5; ii. 6, 3; ii. 20, 15. Epod. 9, 31
Syrus, (servi nomen,) Sat. i. 6, 38
Syrus, (gladiators,) Sat. ii. 6, 45
Syrus, (adj.) Carm. i. 31, 12

Taenarus, Carm. i. 34, 10
Tanais, Carm. iii. 4, 36; iii. 10, 1; iii. 29, 28; iv. 15, 24
Tanais, (spado,) Sat. i. 1, 105
Tantalus, Carm. i. 28, 7; ii. 13, 37; ii. 18, 37. Epod. 17, 66. Sat. i. 1, 68
Tarentinus, Epist. ii. 1, 207
Tarentum, Carm. i. 28, 29; ii. 6, 11; iii. 5, 56. Sat. i. 6, 105; ii. 4, 34. Epist. i. 7, 45; i. 16, 11
Tarpa, (Sp. Maecius,) Sat. i. 10, 38. Ars Poet. 387
Tarquinius, Carm. i. 12, 35. Sat. i. 6, 13; i. 8, 15
Tartara, Carm. i. 28, 10
Tartarus, Carm. iii. 7, 17
Taurus, (T. Statilius,) Epist. i. 5, 4
Teanum, Epist. i. 1, 86
Tecmessa, Carm. ii. 4, 6
Teius, Carm. i. 17, 18. Epod. 14, 10
Telamon, Carm. i. 7, 21; ii. 4, 5
Telegonus, Carm. iii. 29, 8
Telemachus, Epist. i. 7, 40
Telephus, (heros,) Epod. 17, 8. Ars Poet. 96 et 104
Telephus, (adolescens,) Carm. i. 13, 1; iii. 19, 26; iv. 11, 21
Tellus, Carm. ii. 12, 7; Carm. Sec. 29. Epist. ii. 1, 143
Tempe, Carm. i. 7, 4; i. 21, 9; iii. 1, 24
Tempestates, Epod. 10, 24
Terentius, Sat. i. 2, 20; ii. 3, 262. Epist. ii. 1, 59
Teridates. *Vide* Tiridates.
Terminalia, Epod. ii. 59
Terra, Carm. iii. 4, 73
Teucer, Carm. i. 7, 21 et 27; i. 15, 24. Sat. ii. 3, 204
Teucrus, Carm. iv. 6, 12
Thalia, Carm. iv. 6, 25
Thaliarchus, Carm. i. 9, 8
Thebae, Carm. i. 7, 3; iv. 4, 64. Sat. ii. 5, 84. Epist. i. 16, 74; ii. 1, 213. Ars Poet. 118
Thebanus, Carm. i. 19, 2. Epist. i. 3, 13. Ars Poet. 394
Theoninus, Epist. i. 18, 82
Theseus, Carm. iv. 7, 27
Thespis, Epist. ii. 1, 163. Ars Poet. 276
Thessalus, Carm. i. 7, 4; i. 10, 15; i. 27, 21; ii. 4, 10. Epod. 5, 45; ii. 2, 209
Thetis, Carm. i. 8, 14; iv. 6, 6. Epod. 13, 12 et 16
Thraca, Epist. i. 3, 3; i. 16, 13
Thrace, Carm. ii. 16, 5; iii. 25, 11
Thraces, Carm. i. 27, 2; ii. 19, 16. Epod. 5, 14
Thracius, Carm. i. 25, 11; iv. 12, 2
Thrax, (al. Threx,) Sat. ii. 6, 44. Epist. i. 18, 36
Threicius, Carm. i. 24, 13; i. 36, 14. Epod. 13, 3
Thressa, Carm. iii. 9, 9
Thurarius Vicus, Epist. ii. 1, 269
Thurinus, Carm. iii. 9, 14. Sat. ii. 8, 20
Thyestes, Carm. i. 16, 17. Ars Poet. 91
Thyesteus, Epod. 5, 86
Thyias, Carm. ii. 19, 9; iii. 15, 10
Thynus, Carm. iii. 7, 3
Thyoneus, Carm. i. 17, 23
Tiberinus, Carm. iii. 12, 7. Sat. ii. 2, 31. Epist. i. 11, 4
Tiberis, Carm. i. 2, 13, 17 et 19; i. 8, 8; i. 29, 12; ii. 3, 18; iii. 7, 28. Sat. i. 9, 18; ii. 1, 8; ii. 3, 292. Epist. i. 11, 19. Ars Poet. 67
Tiberius Claudius Nero, Carm. iv. 14, 14, 15 et 29. Epist. i. 3, 2. *Vide* etiam Nero
Tiberius Oppidius, Sat. ii. 3, 173
Tibullus Albius, Carm. i. 33. Epist. i. 4
Tibur, Carm. i. 7, 21; i. 18, 2; ii. 6, 5; iii. 4, 23; iii. 29, 6; iv. 2, 31; iv. 3, 10. Epist. i. 7, 45; i. 8, 12; ii. 2, 3
Tiburnus, Carm. i. 7, 13
Tiburs, Sat. i. 6, 108; ii. 4, 70
Tigellius, (M.), Sat. i. 2, 3; i. 3, 3
Tigellius Hermogenes, Sat. i. 3, 129; i. 4, 72; i. 9, 25; i. 10, 18, 80 et 90
Tigris, Carm. iv. 14, 46
Tillius, (Cimber,) Sat. i. 6, 24 et 107
Timagenes, Epist. i. 19, 15
Timor, Carm. iii. 1, 37
Tiresias, Sat. ii. 5, 1, 5 et 60
Tiridates, Carm. i. 26, 5
Tisiphone, Sat. i. 8, 34
Titanes, Carm. iii. 4, 43
Tithonus, Carm. i. 28, 8; ii. 16, 30
Titius, Epist. i. 3, 9, 10
Tityos, Carm. ii. 14, 8; iii. 4, 77; iii. 11, 21; iv. 6, 2

Torquatus, Carm. iv. 7. Epist. i. 5, 3
Torquatus, (L. Manlius,) Epod. 13, 5
Tragoedia, Ars Poet. 232
Trausius, Sat. ii. 2, 99
Trebatius Testa, (C.) Sat. ii. 1, 4 et 78
Trebonius, Sat. i. 4, 114
Triquetrus, Sat. ii. 6, 55
Triumphus, Carm. iv. 2, 49. Epod. 9, 21 et 23
Trivicum, Sat. i. 5, 79
Troes, Carm. iv. 6, 15
Troja, Carm. i. 8, 14; i. 10, 15; ii. 4, 12; iii. 3, 60 et 61; iv. 6, 3; iv. 15, 31; Carm. Sec. 41. Sat. ii. 3, 191; ii. 5, 18. Epist. i. 2, 19. Ars Poet. 141. *Vide* Ilion, Pergama
Trojanus, Carm. i. 28, 11. Epist. i. 2, 1. Ars Poet. 147
Troicus, Carm. i. 6, 14; iii. 3, 32
Troilus, Carm. ii. 9, 16
Tullius, (Servius,) Sat. i. 6, 9
Tullus, (Hostilius,) Carm. iv. 7, 15
Tullus, (L. Volcatius,) Carm. iii. 8, 12
Turbo, Sat. ii. 3, 310
Turius, Sat. ii. 1, 49
Tusculum, Carm. iii. 29, 8. Epod. i. 29
Tuscus, Carm. iii. 7, 28; iv. 4, 54. Sat. ii. 2, 33; ii. 3, 228. Epist. ii. 1, 202 et 269
Tydides, Carm. i. 6, 16; i. 15, 28
Tyndaridae, Carm. iv. 8, 31. Sat. i. 1, 100
Tyndaris, Carm. i. 16, 1 et 10
Typhoeus, Carm. iii. 4, 53
Tyrius, Carm. iii. 29, 60. Epod. 12, 21. Sat. ii. 4, 84. Epist. i. 6, 18
Tyrrhenus, Carm. i. 11, 6; iii. 10, 12; iii. 24, 4; iii. 29, 1; iv. 15, 3. Epist. ii. 2, 180
Tyrtaeus, Ars Poet. 402

Ulixes, Carm. i. 6, 7; i. 15, 21. Epod. 16, 60; 17, 16. Sat. ii. 3, 197 et 204; ii. 5, 3, 59 et 100. Epist. i. 2, 18 et 19; i. 6, 63; i. 7, 40. Ars Poet. 141
Ulubrae, Epist. i. 11, 30
Ulysses. *Vide* Ulixes
Umber, Sat. ii. 4, 40
Umbrenus, Sat. ii. 2, 133
Ummidius, Sat. i, 1, 95
Ustica, Carm. i. 17, 11
Utica, Epist. i. 20, 13

Vacuna, Epist. i. 10, 49
Vala Numonius, Epist. i. 15
Valerius Laevinus, Sat. i. 6, 12. *Vide* Laevinus
Valerius Messala. *Vide* Messala
Valgius Rufus, Carm. ii. 9, 5. Sat. i. 10, 82
Varia, Epist. i. 14, 3
Varius, (L.) Carm. i. 6, 1. Sat. i. 5, 40 et 93; i. 6, 55; i. 9, 23; i. 10, 44 et 81; ii. 8, 21 et 63. Epist. ii. 1, 247. Ars Poet. 55
Varro Atacinus, (P.) Sat. i. 10, 46
Varus Pompeius, Carm. ii. 7
Varus, (Quinctilius,) Carm. i. 18, 1; i. 24, 5
Varus Epod. 5, 73
Vaticanus, Carm. i. 20, 7
Vedius Rufus, Epod. 4
Veia, Epod. 5, 29
Veianius, Epist. i. 1, 4
Veiens, Epist. ii. 2, 167
Veientanus, Sat. ii. 3, 143
Velabrum, Sat. ii. 3, 229
Velia, Epist. i. 15, 1
Velina tribus, Epist. i. 6, 52
Venafranus, Carm. iii. 5, 55. Sat. ii. 4, 69
Venafrum, Carm. ii. 6, 16. Sat. ii. 8, 45
Venus, Carm. i. 2, 33; i. 3, 1; i. 4, 5; i. 13, 15; i. 15, 13; i. 18, 6; i. 19, 1 et 9; i. 27, 14; i. 30, 1; i. 32, 9; i. 33, 10 et 13; ii. 7, 25; ii. 8, 13; iii. 9, 17; iii. 10, 9; iii. 11, 50; iii. 16, 6; iii. 18, 6; iii. 21, 21; iii. 26, 5 et 9; iii. 27, 67; iii. 28, 13; iv. 1, 1 et 5; iv. 6, 21; iv. 10, 1; iv. 11, 15; iv. 15, 32; Carm. Sec. 50. Sat. i. 3, 109. Epist. i. 6, 38; i. 18, 21. *Vide* Cytherea
Venusinus, Carm. i. 28, 26. Sat. ii. 1, 35
Ver, Carm. iv. 12, 1
Veritas, Carm. i. 24, 7
Vertumnus, Sat. ii. 7, 14. Epist. i. 20, 1
Vesper, Carm. ii. 9, 10; iii. 19, 26
Vesta, Carm. i. 2, 16 et 28; iii. 5, 11. Sat. i. 9, 35. Epist. ii. 2, 114
Vestales, Carm. iii. 30, 9
Vibidius, (conviva Nasidieni,) Sat. ii. 8, 22, 33, 40 et 80
Villius, Sat. i. 2, 64
Vindelici, Carm. iv. 4, 18; iv. 14, 8
Vinnius Asella, Epist. i. 13
Vipsanius Agrippa. *Vide* Agrippa.
Virgilius Maro, Carm. i. 3, 6—8; i. 24, 10. Sat. i. 5, 40 et 48; i. 6, 55; i. 10, 45 et 81. Epist. ii. 1, 247. Ars Poet. 55
Virgilius, (alius,) Carm. iv. 12
Virtus, Carm. ii. 2, 19; iii. 2, 17; Carm. Sec. 58. Epod. 9, 26
Viscus, (Vibius,) Sat. i. 9, 22; i. 10, 83
Viscus Thurinus, (conviva Nasidieni,) Sat. ii. 8, 20
Visellius, Sat. i. 1, 105
Volanerius, Sat. ii. 7, 15

Volumnus Eutrapelus, Epist. i. 18, 31
Voranus, Sat. i. 8, 39
Vulcanus, Carm. i. 4, 8; iii. 4, 59. Sat. i. 5, 74
Vulteius Mena, Epist. i. 7, 55, 64 et 91
Vultur, Carm. iii. 4, 9

Xanthias Phoceus, Carm. ii. 4
Xanthus, Carm. iv. 6, 26
Xenocrates, (magister Polemonis,) Sat. ii. 3, 257

Zephyrus, Carm. iii. 1, 24; iv. 7, 9. Epist. i. 7, 13
Zethus, Epist. i. 18, 42

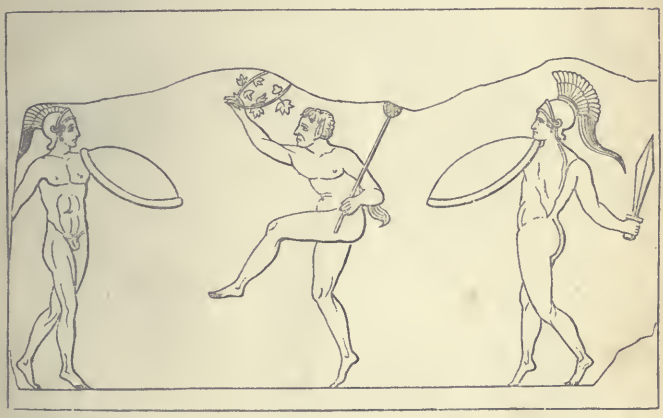

BELL AND BAIN, PRINTERS, GLASGOW.

11262

Horace
Works; ed. by Thompson.

LL
H8113Th

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED